

TAINA JUURAKKO-PAAVOLA &
ANNELI AIROLA

MINUSTAKO TEHOKAS KIELENOPPIJA? VINKKEJÄ ELINIKÄISEN KIELENOPPIMISEN MATKALLE.

MINUSTAKO TEHOKAS KIELENOPPIJA? Vinkkejä elinikäisen kielenoppimisen matkalle.

KeVät - PROJEKTI

Yhteistyössä
Helsingin ammattikorkeakoulu
Hämeen ammattikorkeakoulu
Lahden ammattikorkeakoulu
Pirkanmaan ammattikorkeakoulu

ESIPUHE

Tämä materiaali on tarkoitettu Sinulle, hyvä kielenoppija, avuksesi, tueksesi ja oppaaksesi haastavalle kielenoppimisen matkalle. Ehkä mielessäsi on joskus käynyt seuraavia ajatuksia: ”*En minä opi kieliä. Ei minulla ole kielipäätä. En opi sanoja, vaikka kuinka niitä lukisin ja opettelisin. Kielioppi ei kiinnosta minua ollenkaan. Ei tästä tule mitään*”. Mutta oletko koskaan pysähtynyt miettimään, että luultavasti kyse onkin siitä, ette ole opiskellut kieliä oikealla tavalla? Ehkä olet opiskellut sinulle sopimattomassa ympäristössä, liian hiljaisessa tai meluisessa paikassa. Ehkä et ole huomionnut juuri sinulle itsellesi parasta tapaa oppia, vaan olet yrittänyt opetella esim. sanoja vain ulkoa. Luultavasti et ole osannut hyödyntää omia vahvuuksiasi ja omaa oppimistyylisi oman oppimisesi edistämiseksi. Jokainen meistä voi oppia myös vieraita kieliä, kunhan tiedostamme omat tapamme oppia ja aloitamme sitten ahkeran työnteon oikeilla ja tehokkailla menetelmillä.

Tämän materiaalin tavoitteena on antaa sinulle valmiuksia tiedostaa niitä erilaisia asioita, jotka vaikuttavat omaan oppimiseesi. Kaikkein tärkeintä on, että pysähdyt analysoimaan omaa oppimistasi tätä materiaalia lukiessasi. Pohdintojasi varten on jokaisen luvun lopussa pohdintakysymyksiä, joiden avulla yritämme ohjata matkaasi kohti tehokasta kielenoppimista. Kaiken kaikkiaan on kuitenkin todella tärkeää muistaa, että vieraan kielen oppiminen vaatii paljon työtä: sekä kielitaidon saaminen tietylle tasolle että saavuttamasi kielitaidon ylläpitäminen vaativat sinulta suurta panostusta, aikaa ja energiaa.

Tässä julkaisussa ei ole paljon lähdeviitteitä, vaan käyttämämme lähteet löydät jokaisen luvun lopusta olevista kirjallisuusluetteloista. Niiden avulla voit perehtyä sinua itseäsi kiinnostaviin aiheisiin vielä tarkemmin. Voit käydä tätä materiaalia läpi yksin tai mahdollisesti jonkun opiskelijakaverisi kanssa. Ehkä opettajasi myös ottaa joitain asioita esille kielten oppitunneilla, sillä olemme aikaisemmin laatineet opettajille oman version näistä samoista asioista. Voit vapaasti tulostaa tämän materiaalin omia opintojasi varten.

Tämä julkaisu on laadittu Ammattikorkeakouluopintojen keskeyttämisten vähentäminen – KeVät-projektissa. Tämän ESR-projektin kansallinen rahoittajaviranomainen oli Etelä-Suomen lääninhallitus. Uskomme, että oppimaan oppimistaitojen kehittäminen auttaa varmasti selviytymään myös kieliopinnoista niin, etteivät koko amk-opinnot keskeydy kieliopinnoissa koettujen vaikeuksien takia.

Luvut 1 ja 4.1-4.2 on kirjoittanut Anneli Airola. Luvut 2, 3, 4.3 ja 5.1-5.2 ovat Taina Juurakko-Paavolan kirjoittamia. Luvun 5.3 olemme työstäneet yhdessä.

Toivomme Sinulle, hyvä kielenoppija, intoa ja menestystä haastavalle elinikäiselle kielenoppimisen matkalle!

Hämeenlinnassa, 9.12.2002

Taina Juurakko-Paavola

Anneli Airola

Kirjoittajat

FT Anneli Airola toimii kielten yliopettajana Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulussa. Hän opettaa englantia liiketalouden ja IB:n koulutusohjelmissa. Airola on suorittanut kirjeenvaihtajan tutkinnon Vaasan kauppakorkeakoulussa v. 1974, FM:n tutkinnon Joensuun yliopistossa v. 1994 ja FT:n tutkinnon Joensuun yliopistossa v. 2000. Väitöskirjan aiheena oli tradenomiopiskelijoiden englannin suullinen kielitaito (Towards Internationalisation – English Oral Proficiency in BBA Studies at North Karelia Polytechnic). Airola on työskennellyt lähes seitsemän vuotta vientitehtävissä ja sen jälkeen opettajana erityyppisissä ja eriasteisissa oppilaitoksissa (kauppaoppilaitos, ammatillinen kurssikeskus, lukio, yläaste, ala-aste ja Steiner-koulu).

Airola osallistui Opetusministeriön ammattikorkeakoulujen kielten kehittämistyöryhmään v. 1998-1999. Hän on osallistunut useisiin OPM:n kieltenopetuksen kehittämishankkeisiin. Hän on toimittanut kieltenopetusta käsitteleviä julkaisuja sekä osallistunut useisiin kotimaisiin ja kansainvälisiin kieli-konferensseihin.

Yhteystiedot:

Anneli Airola

Kielipalvelut, Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu

Kontionkatu 4/4, 80200 Joensuu

anneli.airola@ncp.fi

puh. (013) 260 6706, 050 5020401

faksi (013) 260 6701

FT Taina Juurakko-Paavola toimii Hämeen ammattikorkeakoulussa kielikoulutuskeskuksen johtajana ja kielten yliopettajana. Hän opettaa ruotsia ja saksaa pääasiassa liiketalouden koulutusohjelmissa. Juurakko-Paavola on suorittanut Jyväskylän yliopistossa FM-tutkinnon v. 1990, FL-tutkinnon v. 1994 ja FT-tutkinnon v. 1996. Hänen väitöskirjansa *Prepositioner i finskspråkiga gymnasisters inlärsarsvenska* käsittelee sitä, miten suomenkieliset lukiolaiset osaavat ja käyttävät ruotsin kielen prepositioita kirjoitelmissaan. Hänellä on monipuolista työkokemusta kieltenopetuksesta eri koulumuodoissa (yläaste, lukio, työväenopisto, kansanopisto, yliopisto) sekä kieltenopettajien täydennyskoulutuksesta erilaisissa kehittämishankkeissa.

Juurakko-Paavola oli mukana Opetusministeriön asettamassa ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen kehittämistä pohtineessa työryhmässä v. 1998-1999. Hän on osallistunut ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen kehittämiseen koordinoimalla useita kehittämishankkeita ja toimittamalla niistä julkaisuja.

Yhteystiedot:

Taina Juurakko-Paavola

Kielikoulutuskeskus, Hämeen ammattikorkeakoulu

Jaakonkatu 28, 13100 Hämeenlinna

taina.juurakko@hamk.fi

puh. (03) 646 2241, 040 560 3141

faksi (03) 646 2230

SISÄLLYSLUETTELO

ESIPUHE	1
1 MIKSI OPISKELEN KIELIÄ?	4
1.1 KIELTENOPETUS AMMATTIKORKEAKOULUISSA	4
1.2 AMMATILLINEN KIELITAITO	6
1.3 TYÖELÄMÄN KIELITAITOKARTOITUKSET	8
1.4 KULTTUURIENVÄLINEN VIESTINTÄ OSANA AMMATILLISTA OSAAMISTA	9
POHDINTATEHTÄVIÄ	10
KIRJALLISUUS	11
ASETUKSET	12
LIITE 1	13
2 MITEN OPIN KIELTÄ?	16
2.1 YLEISET OPPIMISKÄSITYKSET	16
2.2 KIELENOPPIMISKÄSITYKSET	18
2.3 ITSEOHJAUTUVUUS JA AUTONOMINEN KIELENOPPIMINEN	19
POHDINTATEHTÄVIÄ	22
KIRJALLISUUS	24
LIITE 1	25
3 MITKÄ TEKIJÄT VAIKUTTAVAT KIELENOPPIMISEENI?	27
3.1 AFFEKTIIVISET TEKIJÄT	27
3.1.1 MINÄKUVA JA KIELIMINÄ	27
3.1.2 MOTIVAATIO	28
3.1.3 ASENTEET	29
3.1.4 PERSONALLISUUDEN PIIRTEET	29
3.2 KOGNITIIVISET TEKIJÄT	30
3.2.1 ANALYYTTINEN VS. HOLISTINEN OPPIJA	30
3.2.2 ÄLYKKYYDEN LAJIT	31
3.2.3 OPPIMISTYYLIT	32
POHDINTATEHTÄVIÄ	36
KIRJALLISUUS	41
4 MITEN HYÖDYNNÄN OPPIMISSTRATEGIOITA KIELIOPINNOISSANI?	43
4.1 OPPIMISSTRATEGIOIDEN TARKOITUS	43
4.2 OPPIMISSTRATEGIOIDEN LUOKITTELU	44
4.3 SANASTON OPPIMISSTRATEGIOITA	50
POHDINTATEHTÄVIÄ	55
KIRJALLISUUS	59
LIITE 1	61
LIITE 2	62
LIITE 3	63
5 MITEN KEHITYN TEHOKKAAKSI KIELENOPPIJAKSI?	64
5.1 TAITAVAN OPPIJAN TUNNUSMERKKEJÄ	64
5.2 HYVÄN KIELENOPPIJAN PIIRTEITÄ	65
5.3 OMAN OPPIMISEN SEURANTA JA ARVIOINTI	68
5.3.1 Aikaisemmat kieliopinnot ja amk-kieliopinnot	69

5.3.2 OPPIMISEN ARVIOINTI	69
5.3.3 PALAUTTEEN SAAMINEN JA ANTAMINEN	71
POHDINTAKYSEYKSIÄ	73
KIRJALLISUUS	77
LIITE 1.	80
LIITE 2.	82
LIITE 3.	83

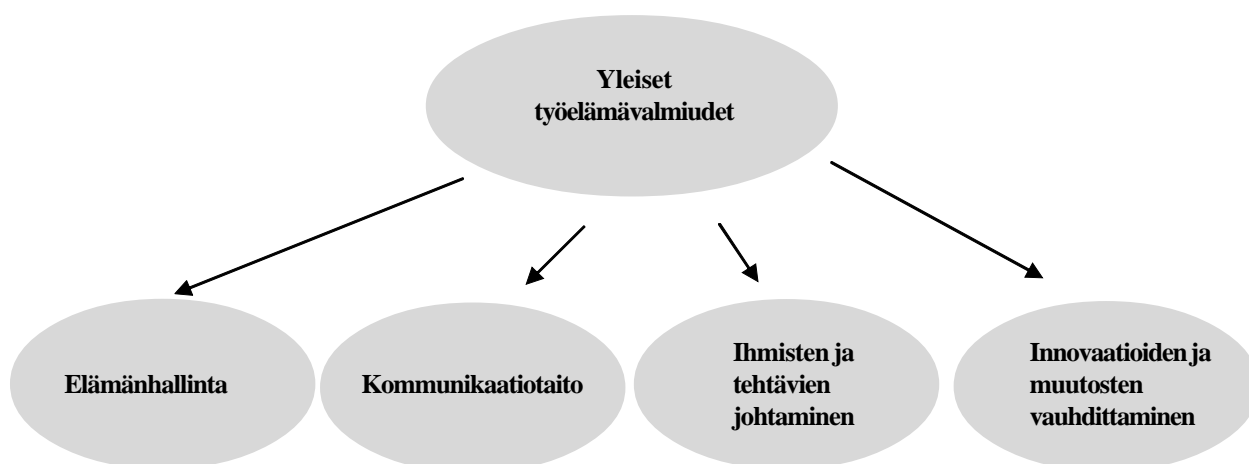
1 MIKSI OPISKELEN KIELIÄ?

1.1 KIELTENOPETUS AMMATTIKORKEAKOULUISSA

Ammattikorkeakouluopiskelijoita voivat olla ylioppilastutkinnon tai lukion oppimäärän suorittaneet, ammatillisen tutkinnon suorittaneet, nuorisoasteen yhdistelmäopinnot suorittaneet tai vastaavat opinnot ulkomailla suorittaneet. Valintakriteereinä voivat olla myös aiempi koulumenestys, ikä, työkokemus, soveltuvuus alalle sekä koulutukseen hakeutumisen motiivit. Ammattikorkeakoulujen kokeiluvaiheessa (1991-1996) korostettiin, että uudessa oppilaitosmuodossa opiskelu- ja opetusmenetelmien kehittämisessä pyrkimyksenä oli lisätä omatoimisuutta ja itseohjautuvuutta, ohjata opiskelijoita jatkuvaan kriittisyyteen ja analysoivaan työskentelyyn yhdistämällä ammattiteoriaa käytäntöön ja hahmottamalla opittavat asiat osana laajempaa kokonaisuutta. Tärkeänä pidettiin työ- ja elinkeinoelämän yhteyksiin merkitystä sekä kansainvälisten yhteyksien systemaattisen kehittämisen aloittamista.

Kansainvälisyys on ehkä merkittävin muutos, kun amk-opiskelua verrataan entiseen opistotason koulutukseen. Kansainvälisten yhteyksien luominen ja kehittäminen asettaa luonnollisesti vaateita myös amk-kieltenopetukselle. Opiskelijat tulevat ammattikorkeakouluun erilaisin kielivalmiuksin, mikä vaikuttaa kielenopetuksen suunnitteluun ja toteuttamiseen. Kielenopetuksessa pitäisi pystyä löytämään oikea taso, joka kohtaa sekä ylioppilaat että ammatillisesta koulutuksesta tulevat opiskelijat. OPM on asettanut ammattikorkeakouluille tavoitteen, jonka mukaan 35 % ammattikorkeakouluun tulijoista pitäisi tulla ammatillista väylää.

Ammattikorkeakoulujen tehtävinä ja haasteina 2000-luvun alkupuolella nähdään ammattikorkeakoulujen jatkotutkinnot ja ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehittämistoiminta, joita molempia alueita luodaan, kehitetään ja laajennetaan yhdessä työ- ja elinkeinoelämän kanssa. Koulutusohjelmien jatkuva kehittäminen, panostus opetukseen ja opiskelun laatuun ovat edelleen tämän päivän ja tulevaisuuden haasteita. Tavoitteena on kouluttaa työelämän ammattilaisia, joilla on tämän päivän työelämässä vaadittavat yleiset valmiudet (kuvio 1):

Kuvio 1. Yleiset työelämävalmiudet (Ruohotie 2000, 40)

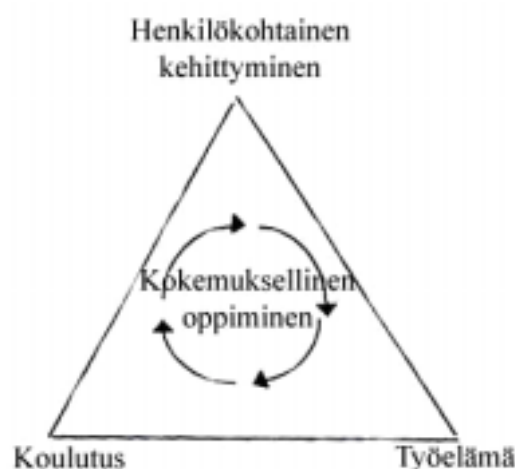
Elämänhallintaan sisältyvät oppimisen taito, kyky organisoida ja hallita ajankäyttöä, henkilökohtaiset vahvuudet sekä ongelmanratkaisutaito ja analyttisyys. Kommunikointitaidon osa-alueita ovat vuorovaikutustaito, kuuntelutaito sekä suullinen ja kirjallinen viestintätaito. Kommunikointi- ja elämänhallintataidot ovat edellytyksiä taidolle johtaa ihmisiä ja taidolle vauhdittaa innovaatioita ja muutosta.

Koska ammattikorkeakouluille on annettu varsin itsenäinen rooli opetussuunnitelmien laadinnassa, jokainen ammattikorkeakoulu voi itsenäisesti päättää mm. vaadittavasta kieliopintojen määrästä, vaadittavien kielten lukumäärästä ja kontaktiopetuksen määrästä/opintoviikko sekä itseopiskelun muodoista. Vaihtelua onkin paljon, kuten Opetusministeriön 1998 teettämä kartoitus osoitti. Toteutus- tapojen ohella myös kieltenopetuksen resurssoinnissa on suuria eroja eri ammattikorkeakoulujen välillä.

Ammattikorkeakoulu-uudistuksen myötä kontaktiopetuksen määrä väheni huomattavasti kieltenopetuksessa verrattuna aikaisempaan opistoasteeseen. Ammattikorkeakouluissa kontaktiopetusta on keskimäärin n. 50 % koko opintojakson työmäärästä. Tämä asettaa uusia vaatimuksia sekä kieltenopettajien että opiskelijoiden työpanokselle, koska korkeakoulustatus nosti kieliopintojen vaatimustasoa. Esim. ruotsissa tuli velvollisuus suorittaa ns. virkamiestutkinto. Ammattikorkeakoulujen kieltenopetus on kaiken kaikkiaan vasta muotoutumassa. Tavoitteet ovat korkealla: on päästävä entistä parempiin tuloksiin entistä lyhyemmässä ajassa. Lisäksi on huomioitava opiskelijoiden heterogeeniset taustat: nuorisopuolella osalla on ylioppilastutkinto ja toisilla ammatillinen tutkinto; osalla aikuisopiskelijoita on pitkä aika edellisistä kieliopinnoista, toiset heistä taas käyttävät vieraita kieliä lähes päivittäin työssään. Koska kontaktitunteja on vähän, tunneilla keskitytään vain olennaisimpien asioiden käsittelyyn, ja monet asiat, joista voisi olla hyötyä oppimisen kannalta, jäävät käsittelemättä.

Olennainen osa amk-kieliopintoja on itseopiskelu, jonka osuus on yleensä noin 50 %. Monesti itseopiskelu ymmärretään perinteisten kotitehtävien tekemisenä, raporttien laatimisena ja esseiden kirjoittamisena, eikä osata ottaa huomioon kaikkia niitä mahdollisuuksia, mitä itseopiskeluun olisi tarjolla. Itseopiskelussa on kyse myös laajemmin oppimaan oppimisen ohjaamisesta, amk-opiskelijoiden itseohjautuvuudesta ja elinikäisestä oppimisesta.

Kolbin (1984) kokemuksellisen oppimisen malli kuvaa osuvasti nykytilannetta:

Kuvio 2. Kokemuksellisen oppimisen prosessi, joka yhdistää koulutuksen, työelämän ja henkilökohtaisen kehittymisen (Kolb 1984, 4)

Kokemukselliseen oppimiseen kuuluu kokeminen, pohtiminen, käsitteellistäminen ja kokeileminen. Kieliopintojen kokemusten pohjalta oppija pohtii omia kokemuksiaan, tekee niistä konkreettisia päätöksiä, joita sitten kokeilee käytännössä. On tärkeää, että oppijan sisältä päin ohjautuvaa, itsenäistyvää kielenoppimista tuetaan. Kokemuksellisen oppimisen prosessissa on tavoitteena elinikäinen oppiminen, jolloin tarkoituksena on kehittää yhdessä ammattikorkeakoulujen ja työelämän välillä: ammattikorkeakouluopintojen aikana opiskelijoita tulisi rohkaista näkemään tulevaisuuden työpaikkansa oppimisympäristönä, joka tukee ja lisää ammattikorkeakoulussa hankittua ammattitaitoa ja kielitaitoa sen osana. Ammattikorkeakouluopinnot eivät merkitse kieliopintojen päätöstä, vaan pikemminkin niiden aloitusajankohtaa.

1.2 AMMATILLINEN KIELITAITO

Euroopan neuvoston ammatillisesti suuntautunutta kielenoppimista koskevassa julkaisussa Languages for work and life: The Council of Europe and vocationally oriented language learning (VOLL) esittää kielenopetuksen perustaksi seuraavat yhdeksän periaatetta: kokonaisvaltaisuus, oppijakeskeisyys, sisältöpainotteisuus, toiminnallinen opiskelija, projektityöskentely, yhteistoiminnallisuus, kulttuurienvälinen viestintä, reflektiivisyys ja oppijan autonomia. Näitä voidaan pitää kielenopetuksen perustana myös ammattikorkeakouluissa.

Kielenopetuksen yhteisinä päämäärinä riippumatta koulumuodosta ja –asteista voidaan pitää seuraavia: ihmisen sivistyminen, kieltä oppimaan oppiminen ja kielitaidon kehittyminen. Sivistymisellä viitataan ihmisen kokonaisvaltaiseen kehittymiseen. Kieltä oppimaan oppiminen tarkoittaa sitä, että kielenopetuksen tulee auttaa opiskelijoita ymmärtämään kielenoppiminen jatkuvana, elinikäisenä prosessina. Kielenopettajien tavoitteena tulee olla löytää kullekin oppijalle parhaimpia, yksilöllisiä tapoja oppia kieltä. Kielitaidon kehittymisellä tarkoitetaan mahdollisuuksien luomista opiskelijoiden monipuolisen kielitaidon kehittymiselle. Amk-ympäristössä olennainen osa kielitaidon kehittymistä on ammattikieli, koska kielitaito on oleellinen osa ammattitaitoa. Kansainvälistymisen myötä kielitaidon merkitys on lisääntynyt jatkuvasti työelämässä. Perustan hyvälle kielitaidolle luovat hyvät äidinkielen viestintätaidot. Sekä viestintä- että kielitaito ovat keskeinen osa ammattitaitoa. Ammattikorkeakoulujen kielenopetuksen perustana on amk-asetus (256/95 8 §), jonka mukaan tavoitteena on antaa opiskelijoille yhden tai kahden kielen ”kirjallinen ja suullinen taito, joka ammatin harjoittamisen ja ammatillisen kehittymisen kannalta on tarpeellinen”. Kielenopetuksella on näin ollen vahvasti välineellinen rooli: oppijat tarvitsevat kielitaitoa menestyäkseen ammatillisissa tilanteissa. Sisällöt, teemat ja aihealueet liittyvät tiettyyn oppijan ammattialaan. Opintojakson luonteesta johtuen kielenopiskelussa voidaan keskittyä johonkin kielen osa-alueeseen, esim. kirjoittamiseen tai puhumiseen.

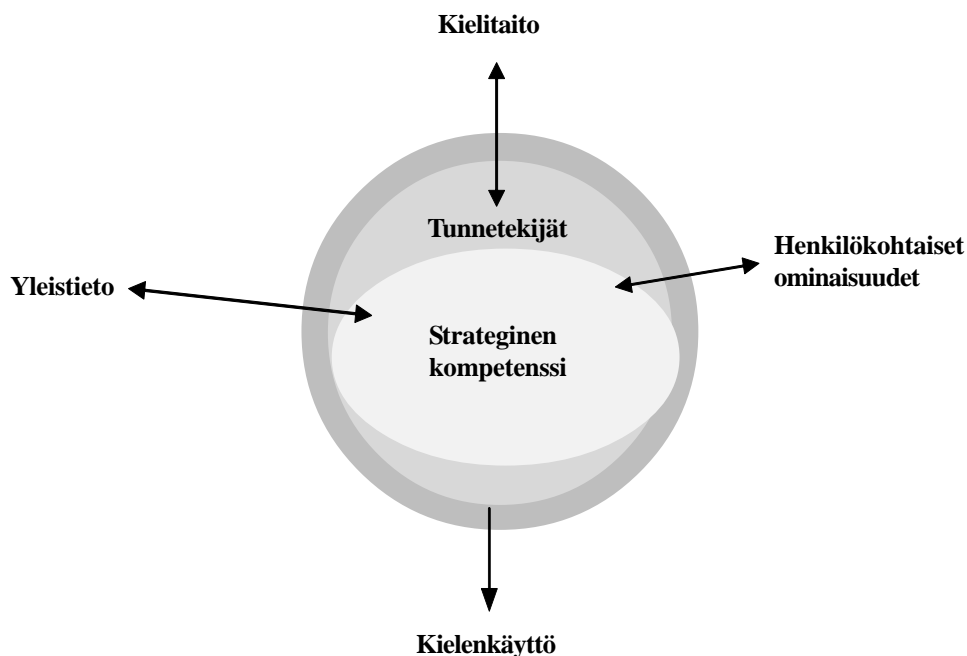
Vaikka ammattikorkeakouluissa opiskellaankin ammatillista kieltä, yleiskielen ja erityiskielen välillä on havaittavissa tärkeitä yhtäläisyyksiä. Erityisalojen kielenopetus on lähentynyt yleiskielen opetusta, koska ymmärretään, ettei ammattikielellä ole käyttöä, jos taustalla ei ole yleiskielen hallintaa. Lisäksi kielitaidon työelämäkartoituksissa käy ilmi, että kansainvälisissä työtehtävissä työskentelevät tarvitsevat runsaasti yleiskieltä. Kielenopettajan tehtävänä on yhdistää oppijoiden hallitsema yleiskielen taito ja kyseistä ammattialaa edustavan työelämän kielitarpeet.

Vallitseva kielenopetuksen suuntaus Suomessa tällä hetkellä on kommunikatiivinen lähestymistapa. Kommunikatiivisuuteen kuuluu kolme aluetta:

- kieliopillinen kompetenssi: tietoa ja kykyä käyttää sanastoa, tietoa morfologian (sanojen rakentuminen), syntaksin (lauseiden rakentuminen), semantiikan ja fonologian säännöistä

- sosiolingvistinen kompetenssi: kuinka käyttää kieltä erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa
- strateginen kompetenssi: kuinka käyttää kielellisiä ja ei-kielellisiä strategioita.

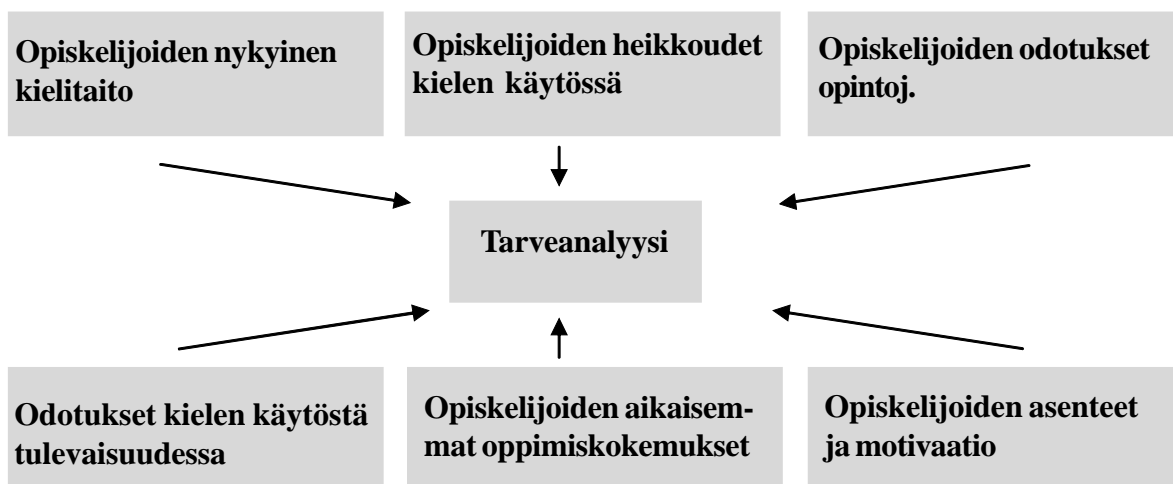
Kuviossa 3 esitetty Bachmanin ja Palmerin kielitaidon malli vuodelta 1996 on tähänastisista kielitaidon malleista laajin ja monipuolisin.

Kuvio 3. Kielitaito: Bachman ja Palmer (1996, 63)

Kyseisen mallin mukaan kielen käyttöön ei vaikuta pelkästään kielitaito, vaan myös opiskelijoiden yleistieto, persoonalliset ominaisuudet sekä emotionaaliset kokemukset. Persoonalliset ominaisuudet eivät ole kielitaidon osa, mutta niillä on merkitystä kielen käytössä. Bachman ja Palmer antavat luettelon yleisimmistä kielen käyttöön vaikuttavista persoonallisista ominaisuuksista: ikä, sukupuoli, kansallisuus, asuinpaikka, äidinkielen osaamisen taso ja koulutus. Yleistiedolla tässä yhteydessä viitataan oppijoiden yleistietämykseen tai ammattialan tietoon. Jos oppijat hallitsevat kielten tunneilla käsiteltävät asiat suomeksi, terminologian omaksuminen vieraalla kielellä on helpompaa. Emotionaaliset kokemukset, jotka ensimmäisen kerran ovat mukana kielitaitomalleissa, vaikuttavat myös kielen käyttöön. Tunnetekijöillä, ts. asenteilla ja motivaatiolla, on suuri merkitys kieltenoppimisessa. Strateginen kompetenssi toimii linkkinä kuviossa esitettyjen komponenttien välillä.

Saattaa olla tarpeen, että kielten opintojakson suunnittelua edeltää **tarveanalyysi**, jonka tavoitteena on määrittellä mahdollisimman tarkasti, minkälaisissa kielenkäyttötilanteissa selviytymiseen oppija tarvitsee vieraan kielen taitoa. Erityisalojen kieltenopetusta suunniteltaessa on otettava riittävästi huomioon oppijoiden tarpeet, jotta pystytään määrittelemään opintojakson sisältö. Samoin tulee olla tietoa oppijoiden tulevaisuuden tehtävien luonteesta, jotta pystytään päättämään opiskelumuuodoista, esim. painotetaanko enemmän suullista vai kirjallista kieltä. Kuviossa 4 tarkastellaan tarveanalyysia ammattikorkeakoulujen kieliopinnoissa.

Kuvio 4. Tarveanalyysi amk-opinnoissa (Airola 2000, 37)

Tarveanalyysin tavoitteena on kartoittaa oppijoiden nykyinen kielitaito, oppijoiden vahvuudet ja heikkoudet kielitaidossa ja oppijoiden aikaisemmat oppimiskokemukset. Aikaisempien oppimiskokemusten kartoitukset tuovat tietoa mm. oppijoiden käyttämistä oppimisstrategioista (ks. tark. luku 4). Lisäksi tarveanalyysin tavoitteena on saada selville, ovatko oppijoiden odotukset tulevaisuuden kielen käytöstä realistiset sekä millaiset oppijoiden asenteet ja motivaatio kieliopintoja kohtaan ovat. Asenteet ja motivaatio ovat tärkeitä kielen oppimisen ennustajia, koska tunnekomponentti vaikuttaa ainakin yhtä paljon ja usein enemmänkin kielen oppimiseen kuin kognitiiviset taidot (ks. tark. luku 3).

1.3 TYÖELÄMÄN KIELITAITOKARTOITUKSET

Kieltenopetuksen suunnittelua varten ovat työelämässä tehdyt kielitaitokartoitukset ensiarvoisen tärkeitä. Kartoitukset antavat myös opiskelijoille tietoa oman ammattialan kielitaitotarpeista. Kartoitusten tavoitteena on saada tietoa koulutuksellisiin tarkoituksiin ja tietoa mahdollisista työelämässä tapahtuvista muutoksista. Seuraavassa esitetään lyhyt yhteenveto Suomessa tehdyistä kielitaidon kartoituksista.

Kielitaidon tarvekartoitukset aloitettiin Suomessa 1970-luvulla, ja tarve tutkimukseen kasvoi 1980-luvulla. 1990-luvun nopea kansainvälistyminen loi uusia tarpeita yritysten viestintätarpeille. 1970-luvun kartoitukset ja tutkimukset (mm. Kurtén 1971, Roininen 1972, Kosonen & Roininen 1975) paljastivat, että kielitaidon tarve oli kasvamassa työelämässä.

Yhteistä kaikille 1970-luvun kartoitustuloksille oli puutteet suullisessa kielitaidossa. Englannin merkitys korostui 1980-luvun kartoituksissa (esim. Mehtäläinen 1987). Lisäksi huomiota kiinnitettiin muiden kielten osaamisen tärkeyteen, esim. ranska, venäjä, norja ja tanska (esim. Berggren 1982). Lehtosen tutkimuksessa (1981) vientiyrityksissä kävi ilmi, että jokapäiväinen kielitaito ja sujuvuus olivat tärkeämpiä kuin kieliopillinen tarkkuus. Yli-Renko (1988) kartoitti Sisäministeriön kielitarpeita. Kartoituksessa kävi ilmi, että eniten tarvetta on suullisen kielitaidon kehittämisessä.

Suomen kasvavasta kansainvälistymisestä johtuen yritysten kielitaitotarpeita on tutkittu paljon 1990-luvulla. Purhosen (1990) tutkimuksessa kävi ilmi, että kielitaitoa ja kulttuurienvälistä ymmärtämistä pidettiin yrityksissä toiseksi tärkeimpänä kansainvälisen johtamisen ja markkinoinnin jälkeen. Kos-

kinen (1994) ja Huhta (1997) keskittyivät molemmat yritysten jatkokoulutustarpeisiin: vaikkakin englanti on ehdottomasti tärkein kieli yrityksissä, siinä on eniten lisäkoulutustarvetta.

Prolang (Developing a Common System for the Recognition and Validation of Language Skills in Occupational Contexts) projekti (Huhta 1999), joka on viimeisin kielitaitokartoitus Suomessa, toteutettiin v. 1998. Projektin mukaan tärkeimmät kielet yrityksissä ovat englanti, ruotsi ja saksa. Sitten tulevat ranska, venäjä ja espanja. Kartoituksessa tutkittiin myös työntekijöiden kielellisiä vahvuuksia ja heikkouksia. Vahvuuksia olivat lukeminen, kuunteleminen ja kirjoittaminen. Suurimmat puutteet olivat suullisessa kielitaidossa. Heikkoudeksi koettiin myös se, että ei osattu riittävän monia kieliä.

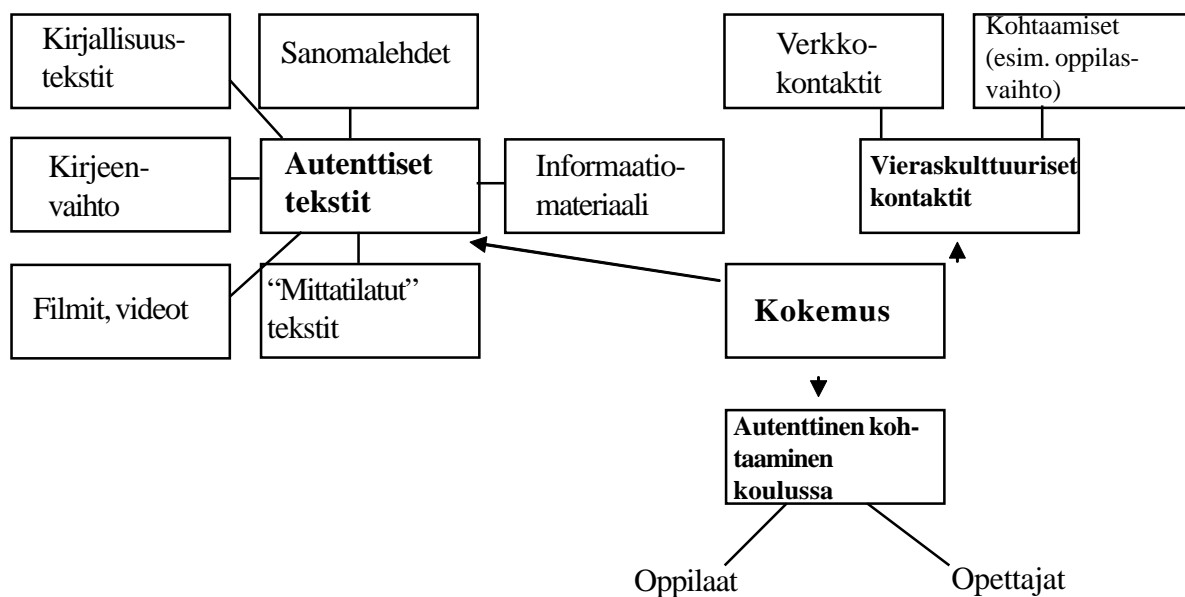
1.4 KULTTUURIENVÄLINEN VIESTINTÄ OSANA AMMATILLISTA OSAAMISTA

Nykyisten käsitysten mukaan vieraiden kielten opettamisessa on tavoitteena myös kulttuurienvälisen viestinnän oppiminen, ts. eri kulttuuritaustoista tulevien ihmisten yhdistäminen. Kulttuurienvälisen viestinnän kohtaaminen on vaikeaa: vaikka ei olisikaan kielellisiä esteitä, kommunikaatio saattaa epäonnistua. Kulttuurienvälinen viestintä tulisi sisällyttää kaikkeen amk-kieltenopetukseen. Kieli on tärkein mekanismi, jolla uskomuksia, arvoja ja näkökulmia välitetään, kieli on väline kommunikointiin ja opastaja sosiaaliseen todellisuuteen. Perustieto kulttuurienvälisen viestinnän piirteistä auttaa oppijoita selviytymään kanssakäymisestä vieraisissa kulttuureissa. Damen (1987) pitää kulttuurienvälisen viestinnän opettamista niin keskeisenä, että ehdottaa kulttuuria viidenneksi taidoksi kielten opettamisessa perinteisten neljän taidon lisäksi (puhuminen, kirjoittaminen, lukeminen, kuunteleminen).

Amk-kieltenopetuksessa kielitaito, johon sisältyy erilaisten kulttuurien kohtaamisen osaaminen, on merkittävä osa ammattitaitoa. On tärkeää, että valmistuvat opiskelijat kykenevät työskentelemään ammatillisissa asiantuntijatehtävissä kansainvälisessä toimintaympäristössä. Tämä ei ole pelkästään kielitaidon hallintakysymys; se edellyttää myös kulttuurien hallintaa. Kulttuurisen ymmärryksen ja tuntemuksen kehittäminen tulee olla osa kieliopintoja, koska kansainvälisissä asiantuntijatehtävissä vahva tekninen asiantuntemus ei riitä, vaan tarvitaan myös taito kohdata erilaisista kulttuuriympäristöistä tulevia ulkomaalaisia.

Vieraan kielen käyttö tulee siis todelliseksi vasta kulttuurienvälisissä tilanteissa, ts. aidoissa kielenkäyttötilanteissa. Ennen todellisia kielenkäytön kokemuksia kieli pysynee pakostakin abstraktina, eikä oppija ehkä pysty näkemään kielen opiskelun merkitystä keskeisenä osana ammatillista osaamista. Sen tähden kulttuurienvälisestä viestintästä tulisi painottaa vieraiden kielten opetuksessa riittävästi, ts. pyrkiä luomaan todentuntuisia, tulevaisuuden tarpeita vastaavia tilanteita, mikä tarkoittaa, että kielenkäyttötilanteiden tulisi olla mahdollisimman autenttisia. Autenttisuudella tarkoitetaan useimmiten kieltenopetuksen tilanteiden ja materiaalien aitoutta. Katsotaan, että materiaali on autenttista, jos sitä ei ole tarkoitettu pelkästään kieltenopetukseen, vaan materiaaleissa kuvattavia tilanteita ja tekstejä voi kohdata myös luokkahuonetilanteen ulkopuolella. Autenttisuus ei kuitenkaan merkitse pelkästään tekstien ja tilanteiden aitoutta, vaan myös sitä, kuinka autenttisesti materiaali toimii oppijan näkökulmasta.

Kuviossa 5 kuvataan autenttisuus ja sen elementit vieraan kielen opiskelussa (Kaikkonen 2000, 57).

Kuvio 5. Autenttisuus ja sen elementit vieraan kielen opiskelussa (Kaikkonen 2000, 57)

Esimerkiksi tekstin lainaaminen suoraan lehdestä ei takaa autenttisuutta, vaan autenttisuuden perusta on kokeminen, kuten kuvio 5 käy ilmi. Todennäköistä on, että saman ryhmän oppijat eivät koe autenttisuutta samalla tavalla. Kulttuurienvälisen oppimisen ja opetuksen sekä autenttisuuden tulee liittyä läheisesti toisiinsa kielten opiskelussa. Molemmissa on kysymys opiskelijoiden henkilökohtaisesta kokemuksesta ja oppimisen merkityksellisyydestä.

POHDINTATEHTÄVIÄ

1. Kommunikaatiotaidot
Pohdi, millaisia kommunikaatiotaitoja mielestäsi tarvitaan työelämässä.
2. Tunnetekijät
Millainen merkitys tunnetekijöillä (mm. asenteilla ja motivaatiolla) on sinun kielten oppimisessäsi?
3. Oma kielitaitosi
Millaisia vahvuuksia/heikkouksia mielestäsi on omassa kielitaidossasi?
4. Kielenoppimiskokemukset
Pohdi omia kielten oppimiskokemuksiasi. Löydätkö positiivisia/negatiivisia kokemuksia?
5. Kartoitus englannin kielen opintojen tarpeesta (lähinnä ensimmäisen vuoden opiskelijoille) (liite 1)

KIRJALLISUUS

- Airola, A. 2000. Towards Internationalisation - English Oral Proficiency in BBA Studies at North Karelia Polytechnic. Joensuun yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja N:o 55.
- Bachman, L. F. 1990. *Fundamental Considerations in Language Testing*. Oxford: Oxford University Press.
- Bachman, L. F. & Palmer, A. S. 1996. *Language Testing in Practice: Designing and Developing Useful Language Tests*. Oxford: Oxford University Press.
- Berggren, O. 1982. Vieraiden kielten käyttö ja tarve teollisuuden insinööritehtävissä teknillisten korkeakoulujen kieltenopetuksen tavoitteiden ohjaajana. Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu. Kielikeskuksen julkaisuja 3. Lappeenranta.
- Canale, M. & Swain, M. 1980. Theoretical Bases of Communicative Approaches to Second Language Teaching and Testing. *Applied Linguistics* 1 (1). 1-47.
- Damen, L. 1987. *Culture Learning: The Fifth Dimension in the Language Classroom*. Reading, Mass.: Addison-Wiley.
- Dudley-Evans, T. & St John, M. J. 1998. *Developments in English for Specific Purposes. A Multi-disciplinary Approach*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ellis, M. & Johnson, C. 1994. *Teaching Business English*. Hong Kong: Oxford University Press.
- Egloff, G. & Fitzpatrick, A. 1997. *Languages for Work and Life: The Council of Europe and Vocationally Oriented Language Learning (VOLL)*. Education Committee Council for Cultural Co-operation. Strasbourg Cedex: Council of Europe Publishing.
- Evers, F., Rush, J. & Berdrow, J. 1998. *The Bases of Competence Skills: Skills for Lifelong Learning and Employability*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
- EU – White Paper on Education and Training 1996. *Teaching and Learning – Towards the Learning Society*. European Commission Brussels: ECSC-EC-EAEC.
- Healey, R. & Healey, T. 1994. How Dead is ESP? Paper presented at Teaching Foreign Languages at Technical Universities in Prague, Czech Republic, 7 - 8 June 1994.
- Huhta, M. 1997. *The Dynamics of Language Training - from an Element of Cost to an Investment in Communication*. Tutkimus 1/1997. Helsinki: Opetushallitus.
- Huhta, M. 1999. *Language/Communication Skills in Industry and Business. Report for Prolang/Finland*. Helsinki: National Board of Education.
- Hutchinson, T. & Waters, A. 1987. *English for Specific Purposes, A Learning-centred Approach*. Glasgow: Cambridge University Press.
- Jaatinen, R. 1998. Ajatuksia ammatillisesti suuntautuneesta kieltenopetuksesta esimerkkinä sosi-aali- ja terveystieteiden englannin opetus. Teoksessa P. Kaikkonen & V. Kohonen (toim.) *Kokemuksellisen kielenopetuksen jäljillä*. Tampereen yliopiston opettajankoulutuslaitoksen julkaisuja A14/1998. Tampere. 49-73.
- Kaikkonen, P. 2000. Autenttisuus ja sen merkitys kulttuurienvälisessä vieraan kielen opetuksessa. Teoksessa P. Kaikkonen & V. Kohonen (toim.) *Minne menet kielikasvatus? Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos*. 49-61.
- Kantelinen, R. 2000. Kieltenopetuksen resurssoinnista ammattikorkeakouluissa. Teoksessa A. Airola (toim.) *Kieltenopetuksen haasteet ammattikorkeakouluissa. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun julkaisuja A: Tutkimuksia, 5*. Joensuu. 105-111.
- Kieltenopetuksen kehittäminen ammattikorkeakouluissa 1999. Opetusministeriön työryhmien muistioita 25:1999. Helsinki: Opetusministeriö.
- Kohonen, V. 1992. *Experiential Language Learning: Second Language Learning as Cooperative Learner Education*. Teoksessa D. Nunan (toim.) *Collaborative Language Learning and*

- Teaching. Cambridge: Cambridge University Press. 14-39.
- Kohonen, V. 2000. Eurooppalainen kielisalkku kielenopetuksen kehittämistyössä: suuntaviittoa ja mahdollisuuksia. Teoksessa V. Kohonen & U. Pajukanta (toim.) Eurooppalainen kielisalkku – kokemuksia EKS-projektin alkutaipaleelta. Tampereen yliopiston opettajankoulutuslaitoksen julkaisu A 23. 9-44.
- Kolb, D. A. 1984. *Experiential Learning. Experience as the Source of Learning and Development.* Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.
- Koskinen, M.-L. 1994. Pienten ja keskisuurten yritysten kielitaito 1994. Helsinki: FINTRA.
- Kosonen, P. & Roininen, V. 1975. Vieraiden kielten tarve eräillä palvelualoilla. Turun yliopiston sosiologian laitoksen monisteita 78. Turku.
- Kurtén, G. 1971. En undersökning rörande diplomkorrespondenternas behov av kunskaper och färdigheter i främmande språk. Åbo Akademis engelska institution. Turku.
- Lado, R. 1964. *Language Teaching: A Scientific Approach.* New York: McGraw-Hill.
- Lehtonen, M. 1998. *Merkitysten maailma.* Tampere: Vastapaino (1. painos 1996).
- Lehtonen, R. 1981. Behovet av språkkunskaper inom vår exportmarknadsföring. Publications of the Turku School of Economics A-3. Turku.
- Mackay, R. & Mountford, A. J. 1978. *The Teaching of English for Special Purposes: Theory and Practice.* Teoksessa R. Mackay & A. Mountford (toim.) *English for Specific Purposes.* London: Longman. 2-20.
- Mehtäläinen, J. 1987. Teollisuuden toimihenkilöiden kielitaidon tarvetutkimus. Teollisuuden koulutusvaliokunta. Jyväskylän yliopiston kasvatustieteiden tutkimuslaitos. Monistesarja nro 8/27.10.1987. Jyväskylä.
- Meyer, L. 1990. "It was No Trouble": Achieving Communicative Competence in a Second Language. Teoksessa R. C. Scarcella, E. S. Andersen & S. D. Krashen (toim.) *Developing Communicative Competence in a Second Language.* New York: Newbury House. 195-215.
- Porter, R. E. & Samovar, L. A. 1997. *An Introduction to Intercultural Communication.* Teoksessa L. A. Samovar & R. E. Porter (toim.) *Intercultural Communication.* Belmont, California: Wadsworth. 5-26.
- Purhonen, K. 1990. *Kansainvälisyys henkilöstökoulutuksessa.* Helsinki: Teollisuuden koulutusvaliokunta.
- Richards, J. C. & Rodgers, T. S. 1986. *Approaches and Methods in Language Teaching. A Description and Analysis.* Cambridge: Cambridge University Press.
- Robinson, P. 1991. *ESP Today: A Practitioner's Guide.* London: Prentice Hall.
- Roininen, V. 1972. Teollisuuden, kaupan ja eräiden palveluelinkeinojen ammateissa tarvittava vieraiden kielten taito. Turun yliopiston sosiologian laitoksen monisteita 46. Turku.
- Ruohotie, P. 2000. *Oppiminen ja ammatillinen kasvu.* Porvoo: WSOY.
- Stern, H. H. 1983. *Fundamental Concepts of Language Teaching.* Oxford: Oxford University Press.
- van Lier, L. 1996. *Interaction in the Language Curriculum. Awareness, Autonomy and Authenticity.* London and New York: Longman.
- Weir, C. 1988. *Communicative Language Testing.* Exeter Linguistic Studies, Volume 11. Exeter: The University of Exeter.
- Widdowson, H. G. 1978. *Teaching Language as Communication.* Oxford: Oxford University Press.
- Yli-Renko, K. 1988. *Assessing Foreign Language Training Needs of Adults. A Case Study from Finland.* University of Helsinki. Department of Education. Research Bulletin 67. Helsinki.

ASETUKSET

A256/95 Ammatikorkeakouluasetus

Kartoitus kartoittaa käsityksiäsi lähinnä englannin suullisen kielitaidon tarpeesta.

1. Nimi: _____

2. Ikä: _____ v.

3. Koulutus (mainitse kaikki). Ympyröi oikeat vaihtoehdot.

	Tutkinnon suorittamisvuosi	Oppilaitos, jossa tutkinto suoritettu
1. ylioppilas	v. _____	_____
2. merkantti	v. _____	_____
3. merkonomi	v. _____	_____
4. ammattikoulu mikä linja: _____	v. _____	_____
5. muu, mikä? _____	v. _____	_____

4. Viimeisin arvosanasi englannissa _____

5. Jos olet ylioppilas, arvosanasi englannin ylioppilaskokeessa _____

6. Jos olet ylioppilas,

a) oliko sinulla mahdollisuus osallistua englannin suulliseen kokeeseen Kyllä
 Ei

b) Jos osallistuit, mikä oli arvosanasi? _____

7. Jos olet ollut töissä, oletko käyttänyt englantia? Kyllä
 Ei

8. Aikaisemmissa opinnoissa oli englannin suullista harjoitusta

liikaa sopivasti
 liian vähän ei yhtään

9. Miten olet oppinut suullista englantia?

Mainitse kolme tärkeintä. 1 = tärkein, 2 = toiseksi tärkein, 3 = kolmanneksi tärkein

☐ koulussa	☐ TV
☐ radio	☐ elokuvat
☐ matkustaminen	☐ vieraskieliset ystävät, tuttavat
☐ jokin muu tapa, mikä _____	

10. Pidätkö englannin opiskelusta Kyllä En

11. Haluan opiskella englannin suullista kielitaitoa amk-opinnoissa, koska

12. Pitäisikö amk-opintojen suullisessa englannissa opettaa

☐ ammattienglantia	☐ yleisiä aiheita
☐ molempia	☐ muuta, mitä? _____

13. Arvioi, kuinka usein ja millaisissa käyttötilanteissa tulet tarvitsemaan englannin suullista kielitaitoa tulevassa ammatissasi.

- a) Kuinka usein?
☐ ei koskaan	☐ muutaman kerran vuodessa
☐ kuukausittain	☐ viikoittain
☐ päivittäin	

b) Millainen käyttötilanne?

Mainitse viisi yleisintä. 1 = yleisin, 2 = toiseksi yleisin, 3 = kolmanneksi yleisin, 4 = neljänneksi yleisin, 5 = viidenneksi yleisin

☐ messut	☐ face-to-face -neuvottelut
☐ epäviralliset liikututtavien tapaamiset	☐ viralliset kokoukset
☐ asiakaspalvelu	☐ ravintola- ja ruokatilanteet
☐ puhelinkieli	☐ yritysvierailut
☐ osallistuminen koulutustilaisuuksiin	☐ tulkkaus
☐ jokin muu,
mikä _____	

14. Luuletko, että englannin suullista kielitaitoa testataan töitä hakiessasi?

- Kyllä
- Ei

15. Millaiseksi itse arvioit oman englanninkielen suullisen kielitaitosi asteikolla 1 - 5? _____

16. Mitkä ovat mielestäsi suurimmat puutteesi englannin suullisessa kielitaidossasi?

Mainitse kolme. 1 = suurin puute, 2 = toiseksi suurin puute, 3 = kolmanneksi suurin puute

☐ puutteet sanastossa	☐ en osaa kielioppia riittävän hyvin
☐ en osaa ääntää englantia	☐ en osaa riittävästi small talkia
☐ en tunne riittävästi eri kulttuureita	☐ suulliset tilanteet pelottavat minua, koska pelkään tekeväni liikaa virheitä
☐ en ole saanut riittävästi harjoitusta	☐ en ymmärrä, mitä toinen sanoo
☐ sanat vain eivät tule mieleeni	☐ muu, mikä _____

17. Kuvaile muutamain sanoin, miten opit englantia opiskellessasi

a) kielioppia

b) sanastoa

c) ääntämistä

d) puhumista

18. Kuvaile jokin positiivinen kokemus kielten oppimisessa.

2 MITEN OPIN KIELTÄ?

Oppimista ja kielenoppimista on tutkittu todella paljon. Yhä edelleen on kuitenkin olemassa erilaisia käsityksiä siitä, miten oppiminen tapahtuu, ja suuntauksia ja käsitykset ovat vaihdelleet vuosien kuluessa. Tässä luvussa esitellään yleisiä oppimisen lainalaisuuksia, jotka ovat vallitsevina tällä hetkellä. Lisäksi tarkastellaan kielenoppimisen teorioita hyvin yleisellä tasolla sekä perehdytään itseohjautuvuuden ja autonomisen oppimisen käsitteisiin.

2.1 YLEISET OPPIMISKÄSITYKSET

Oppimiskäsityksissä voidaan erottaa neljä valtasuuntausta: behavioristinen, kognitiivinen, humanistinen ja konstruktivistinen. Viime vuosina konstruktivismi on saanut paljon kannatusta, mutta mikään näistä suuntauksista ei esiinny puhtaasti sellaisenaan. Taulukkoon 1 on koottu näiden valtasuuntausten näkemykset oppimisesta ja oppijasta.

Taulukko 1. Oppimisen valtasuuntauksia (vrt. Paane-Tiainen 2000, 47)

Suuntaus	Näkemykset oppimisesta	Näkemykset oppijasta
Behavioristinen	Normatiivista, oikean käyttäytymisen oppimista, palkkiot ja rangaistukset tärkeitä.	Oppija oppii mallista, opettaja hallitsee prosessia.
Kognitiivinen	Opetus tietoista ja suunnitelmallista, opettajajohtoista.	Oppija on aktiivinen ja kokee oppimisen mielekkääksi ja merkitykselliseksi.
Humanistinen	Kasvutapahtuma, tiedonkäsittelyprosessi, jota opettaja tukee ja ohjaa.	Oppija on aktiivinen, tarkoitushakuinen ja itseohjautuva.
Konstruktivistinen	Todellisuuden konstruktointia, oppiminen tiedon jäsentämistä.	Oppija valikoi ja tulkitsee tietoa liittäen sen aikaisempiin tietoihinsa.

Tarkemmin määriteltynä konstruktivistisen oppimiskäsityksen periaatteet ovat seuraavat (Raustevon Wright & von Wright 1994):

- uusi tieto omaksutaan aiemmin opittua käyttämällä
- oppiminen on oppijan oman toiminnan tulosta: oppija subjektina, vastuussa itse oppimisesta
- ymmärtämisen painottaminen edistää mielekästä tiedon konstruointia
- saman asian tulkitseminen monella eri tavalla
- oppiminen aina kontekstisidonnaista
- opitun transfer uusiin tilanteisiin riippuu tietojen tai taitojen organisaatiosta
- sosiaalisella vuorovaikutuksella on keskeinen rooli oppimisessa
- tavoitteellinen oppiminen on taito, jota voi oppia
- oppimista voidaan arvioida monin kriteerein
- opetussuunnitelmien tulisi olla joustavia ja ottaa huomioon niin oppijan valmiudet kuin tiedon suhteellisuus ja muuttuvuus.

Amk-opetuksessa keskeisiä oppimiskäsityksen periaatteita pitäisi olla (Ruohotie 2001):

1. konstruktivisuus: oppija rakentaa tietoa aiemmin omaksutun tiedon pohjalta
2. kontekstuaalisuus: oppiminen on sidottu mielekkäisiin reaalimaailman tehtäviin/ilmiöihin
3. intentionaalisuus: oppija haluaa tietoisesti oppia jonkin tietyn asian
4. aktiivisuus: oppiminen on oppijan oman toiminnan tulosta
5. reflektiivisyys: oppija arvioi oppimansa ja tarkastelee oppimisprosessin edellyttämiä ajatteluprosesseja ja päätöksiä
6. siirtovaikutus: oppija osaa siirtää oppimansa asiat uusiin tilanteisiin ja hyödyntää opittuja tietoja ja taitoja uuden oppimisessa
7. yhteistoiminnallisuus: sosiaalisella vuorovaikutuksella on keskeinen rooli oppimisessa.

Avainkäsite oppimisessa on metakognitio, joka tarkoittaa ajattelua ja oppimista koskevaa tietoa ja ajattelun ja oppimisen säätelyä. Metakognitio ohjaa sinun kykyäsi reflektoida, ymmärtää ja kontrolloida omaa oppimistasi. Jotta sinulle kehittyisi metakognitiivinen tietoisuus, sinun on pohdittava omaa oppimistehtävääsi ja -aktiiviteettiäsi esim. seuraavien kysymysten avulla:

- mikä on tämän tehtävän tarkoitus?
- mitä tiedän jo etukäteen asiasta?
- mitä minun tarvitsee tietää?
- mitä minun pitää tehdä suoriutuakseni tästä tehtävästä?
- onko tässä mitään mieltä?
- miten hyvin ymmärrän asian?
- miten hyvin asia nivoutuu jo opittuun?
- pitäisikö minun toimia toisella tavalla?
- onko olemassa jokin parempi tapa toimia?

Metakognitiivinen tieto on siis tietoa oppimisesta, johon sisältyy myös omien vahvuuksien ja heikkouksien tunteminen sekä tietoa tehokkaista oppimisstrategioista. Metakognition kehittymistä edistävä oppimisympäristö antaa sinulle oppijana mahdollisuuden 1. aktiiviseen oppimisen suunnitteluun, ohjaamiseen ja arviointiin, 2. avoimeen ja pohdiskellevaan vuorovaikutukseen sekä 3. toiminnan hajautettuun säätelyyn. Nämä ominaisuudet muodostavat toisiaan tukevan kokonaisuuden.

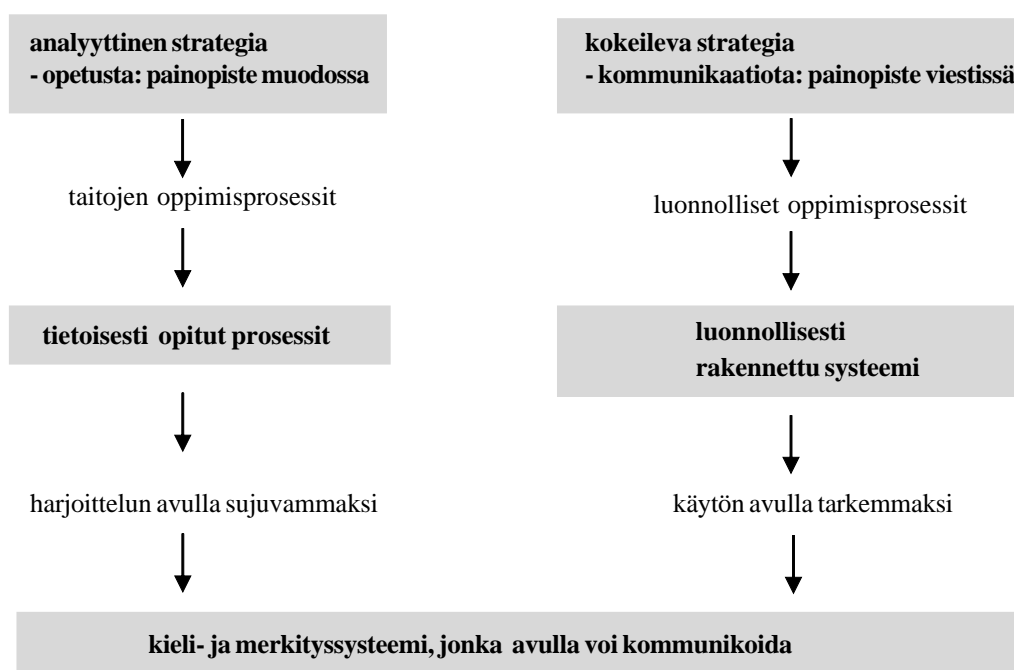
Himasen (2001) luomassa hakkerietikassa periaatteet ovat hyvin saman tapaiset kuin edellä esitetyt oppimisperiaatteet. Hyvälle oppimiselle on Himasen mukaan kolme tyypillistä piirrettä. Ensinnäkin sinun oppijana pitää kokea opittava asia itsellesi merkitykselliseksi, sinulla on oltava intohimoa oppia

ko. asia. Toiseksi et voi oppijana vain odottaa valmiita vastauksia, vaan sinun on itse asetettava kysymyksiä ja arvioitava kriittisesti olemassaolevaa tietoa. Kolmanneksi hyvä oppimisprosessi on jaettu: oppimisesi tapahtuu siis yhdessä muiden kanssa.

2.2 KIELENOPPIMISKÄSITYKSET

Kielenoppimista on tutkittu monesta näkökulmasta. Tutkijat eivät kuitenkaan ole päässeet yksimielisyyteen siitä, kuinka kieltä todella opitaan. Osa kielenoppimisen tutkijoista on sitä mieltä, että oppimiseen riittää se, että sinulla oppijana on mahdollisimman paljon virikkeitä kielen oppimiseen. Tämän näkemyksen mukaan kyse on pikemminkin kielen omaksumisesta kuin oppimisesta, eikä omaksumista voi tarkkailla intuitiivisesti tai edistää opetuksella. Toiset tutkijat puolestaan ovat sitä mieltä, että virikkeiden lisäksi tarvitaan aktiivista osallistumista kommunikaatioon ja että tietoinen kielen opettaminen ei edistä oppimista. Jotkut ovat sitä mieltä, että kieliopin ja sanaston oppiminen ilman harjoitusta riittää. Näiden kahden ääripään välille sijoittuu suurin osa kielenoppijoista ja –opettajista: he kannattavat näkemystä, että sekä virikkeet että vuorovaikutus ovat tärkeitä ja että kielenoppimisessa on kyse tietoisesta oppimisesta ja riittävän harjoittelun yhdistämisestä.

Kielenoppimisen malleissa voidaan erottaa kaksi valtasuuntausta. Toisessa mallissa on kyse siitä, että kieltä opitaan kuten muitakin taitoja: kieli opitaan analysoituna pieniin osiin, joita harjoitellaan yksittäin, kunnes opitaan niiden sujuva käyttö. Oppiminen tapahtuu siis analyttisesti. Toisen valtasuuntauksen mukaan kielenoppiminen on luonnollinen prosessi, jossa kieli omaksutaan sitä käyttäen aidoissa kommunikaatiotilanteissa, ts. vieraan kielen omaksuminen tapahtuu samoin kuin lapsen äidinkielen omaksuminen ilman opetusta. Nämä kaksi suuntausta eivät ole ristiriidassa keskenään, vaan ne täydentävät toisiaan ja siksi sinullakin pitäisi tavoitteena olla oppimisessä tasapaino näiden näkemysten välillä, jotta voisit saavuttaa mahdollisimman hyvät kielenoppimistulokset (kuvio 6).

Kuvio 6. Integroitu malli kielenoppimiseen ja –opettamiseen (Littlewood 1997, 86)

Vasemmalla puolella kyse on oppimisesta ja oikealla omaksumisesta. Jotta oppiminen olisi mahdollisimman tehokasta, kumpaakin reittiä pitäisi käyttää tarkoituksenmukaisesti. Kielenoppijana sinulla pitää siis olla sekä tietoa kielen muodosta että tietoa kielen käytöstä, mutta oppimisen kannalta ei ole merkitystä sillä, missä järjestyksessä nämä tiedot hankitaan.

Ammattikorkeakoulujen kieliopinnoissa kyse on formaalista kielenoppimisesta ja –opettamisesta. Kv-yhteyksien myötä sinulla on kuitenkin myös mahdollisuus kielen omaksumiseen kohdekielisessä ympäristössä, voit esim. suorittaa työharjoittelun ulkomailla tai osan opinnoistasi koulusi ulkomaalaisessa partnerikoulussa. Ehkä sinulla on myös mahdollisuus käyttää kieltä työssäsi oikeissa kommunikaatiotilanteissa, esim. puhelimessa, sähköpostiviestinnässä ja kokouksissa.

Keskeinen osa jokaisen kielenoppijan yleistä kompetenssia, hänen tietojaan, taitojaan ja ominaisuuksiaan on oppimaan oppiminen. Tarkemmin määriteltynä yleinen kompetenssi koostuu eksistentiaalisesta kompetenssista, deklaraatiivisesta tiedosta, taidoista ja tietotaidosta sekä kyvystä oppia. Kyky oppia on riippuvainen näistä kolmesta muusta osatekijästä. Eksistentiaalinen kompetenssi on yksilön persoonallisuuden ominaisuuksia, jotka voivat olla muuttuvia. Näihin kuuluvat asenteet, motivaatiot, arvot, uskomukset, kognitiiviset tyyliä ja persoonallisuustekijät (esim. puheliasuus / vaiteliasuus, jäykkyys/joustavuus, itseluottamus tai sen puuttuminen) (ks. tark. luku 3.1). Deklaraatiivinen tieto pitää sisällään sekä teoreettisen tiedon että sosiaalisten kokemusten kautta muodostuneen tiedon: tietoa maailmasta, sosiokulttuurista tietoa ja interkulttuurista tietoisuutta. Taidot ja tietotaito ovat toiminnallinen puoli: ne sisältävät sekä käytännön että interkulttuuraisia taitoja ja tietotaitoa.

Kykysi oppia kieltä muodostuu neljästä osatekijästä:

1. tietoisuus kielestä ja kommunikaatiosta (kyky tajuta kielen rakentumista ja käyttöä)
2. yleinen foneettinen tietoisuus ja foneettiset taidot (esim. kyky tunnistaa ja tuottaa ennestään tuntemattomia äänneitä)
3. opiskelutaidot (esim. kyky hyödyntää oppimistilanteet sekä opiskella itsenäisesti ja tehokkaasti, tietoisuus omista heikkouksista ja vahvuuksista oppijana)
4. heuristiset taidot (kyky sopeutua uuteen kokemukseen, käyttää opittavaa kieltä tiedon etsimisessä ja ymmärtämisessä sekä käyttää uutta teknologiaa.

Jotta kielenoppimisesi voisi olla mahdollisimman tuloksellista ja tehokasta, sinun pitäisi kieliopinnoissa kiinnittää huomiota myös oppimiskykyäsi kehittämiseen, metakognitiivisten taitojesi kehittämiseen, eikä pelkästään varsinaisiin kieliopinointoihin. Sinun kannattaa kehittää opiskelutaitojasi sekä kykyäsi ottaa vastuu omasta oppimisestasi. Oppimistaitosi voivat kehittyä kielen oppimisen sivutuotteena ilman erityistä opetusta, jos opettajasi tietoisesti siirtää yhä enemmän vastuuta oppimisesta sinulle oppijana ja rohkaisee sinua pohtimaan omaa oppimistasi. Voit myös systemaattisesti lisätä omaa tietoisuuttasi oppimisprosessistasi, opetella tunnistamaan omat kognitiiviset tyyliäsi (ks. tark. luku 3.2) ja kehittää niihin sopivat oppimisstrategiat (ks. tark. luku 4).

2.3 ITSEOHJAUTUVUUS JA AUTONOMINEN KIELENOPPIMINEN

Amk-opintojen tavoitteena on kannustaa sinua jatkuvaan ammatilliseen kasvuun ja kehittymiseen. Siksi sinulta vaaditaan paljon itseohjautuvuutta. Itseohjautuvan opiskelijan piirteiksi on nimetty mm. seuraavat ominaisuudet (vrt. Koro 1992, 46-47; Koro 1993, 47):

1. vastuullisuus
2. itsensä hyväksyminen oppijana
3. suunnitelmallisuus
4. sisäinen motivaatio
5. sisäinen arviointi
6. avoimuus uusille kokemuksille
7. joustavuus
8. itsenäisyys
9. kyky tehdä yhteistyötä.

Vastuullisuus tarkoittaa sitä, että oppijana otat itse vastuuta sekä opiskelun ulkoisesta ohjaamisesta (esim. työskentelysi säännöllisyydestä, oppimisresurssiesi hankinnasta ja itse asettamiesi tavoitteiden saavuttamisesta) että sisäisestä työskentelystä (edellyttää sinulta mm. kykyä oman toimintasi kriittiseen arviointiin). Itseohjautuvuutta voidaan kuvata jatkumona, jolle oppijat sijoittuvat: toisessa päässä ovat ne oppijat, jotka haluavat tulla opetuksi, toisessa päässä ne oppijat, jotka haluavat itse ohjata oppimistaan. Jatkumolla on erotettavissa neljä vaihetta: voit olla oppijana epäitsenäinen, kiinnostunut, sitoutunut tai itseohjautuva (taulukko 2).

Taulukko 2. Itseohjautuvan oppijan kehittyvät roolit (vrt. Paane-Tiainen 2000, 37-38)

Oppijan rooli	Kuvaus	Itseohjautuvuusjatkumo
1. epäitsenäinen	Oppija on hyvin riippuvainen ja epäitsenäinen. Hän tarvitsee opettajan ohjausta.	
2. kiinnostunut	Oppijalla on hyvä motivaatio. Hän odottaa opettajalta kannustusta ja selkeää ohjausta.	
3. sitoutunut	Oppija on tietoinen oppimisstrategioista ja osaa soveltaa niitä tilanteen mukaan. Hän pystyy hyvään ryhmätyöhön ja odottaa pohtivaa työskentelyä.	
4. itseohjautuva	Oppija ottaa itsenäisesti vastuuta opinnoista. Opettaja on hänelle asiantuntijatuki.	

Oppijana sinun ei ole helppoa päästä eroon vanhasta mallista, ja siksi saatat yhä edelleen haluta tulla opetuksi, vaikka opettajasi esim. yrittäisikin antaa sinulle lisää vastuuta omasta oppimisestäsi. Itseohjautuvuuden yksilölliset vaihtelut ovat seurausta ympäristöstä, eivät synnynnäisiä. Itseohjautuvuus ei kuitenkaan ole mikään pysyvä ominaisuus, vaan sitä voidaan kehittää säätelemällä tietoisesti koulutuksen toteuttamista. Itseohjautuvuus on siis tulosta oppimisesta, ja itseohjautuvuuteen oppiminen vaatii ohjausta opettajaltasi: hän ei voi jättää sinua yksin heti, vaan hänen on vähitellen ohjattava sinua kohti itseohjautuvuutta.

Oppijoiden itseohjautuvuuteen opettaminen vaatii opettajalta aktiivista roolia: hänen on perehdyttävä siihen, mitä itseohjautuvuus tarkoittaa ja miten sitä voi toteuttaa. Opettajan on myös mietittävä omaa rooliaan, jotta hänestä tulisi opettajan sijasta oppijan itsensä ohjaaman oppimisen tukija ja auttaja. Opettajan uudesta roolista voidaan käyttää esim. termejä valmentaja, sytyttäjä, ohjaaja, käynnistäjä,

innostaja, uskon vahvistaja ja energisoija. Opettajan on siis osattava antaa sinulle oppijana sopivat puitteet, tietyt pelisäännöt ja ohjausta, jotta saat mahdollisuuksia kehittyä aloitteelliseksi omassa oppimisessasi ja voit lisätä itseluottamustasi. Opettajan uusi rooli on siis kättilö, mutta myös paarna ja pitojen järjestelijä Sokrateen ajatuksia lainaten.

Autonominen kielenoppiminen edellyttää, että sinulla oppijana on kyky ottaa vastuuta omasta oppimisestasi (mitä haluat oppia ja miten), että sinulla on käytössäsi itseohjattuun oppimiseen sopivat resurssit ja että opettaja osaa ohjata sinua oikealla tavalla. Oppijan autonomia tarkoittaa sitä, että sinulla oppijana on itselläsi sananvaltaa oppimisprosessissa, siinä mitä teet, koska ja millaista materiaalia käytät. Sinusta ei kuitenkaan tule autonomista oppijaa yhtäkkiä, vaan avainsana on vähitellen eli luultavasti tarvittavat ensin opettajan apua: jos sinut jätetään täysin yksin, seurauksena on kaaos. Sinun pitäisi siis opetella autonomiseksi vähitellen: voit vähitellen esim. tutustua erilaisiin oppimistyyliihin ja –strategioihin, jotta tiedostaisit omaa oppimistasi entistä paremmin. Tärkeimmät opettajasi käytettävissä olevat keinot autonomiseen oppimiseen johdatteluun ovat siis sinun tietoisuutesi lisääminen oppimistavoista, -mahdollisuuksista ja vaihtoehtoista sekä sinun ohjaamisesi tekemään valintoja, jotta voit itse valita tavoitteet, materiaalit ja metodit omien tarpeidesi, motivaatiosi, ominaisuuksiesi ja resurssiesi mukaan.

Oppijana sinun tehtävänäsi on ennen kaikkea opetella oppimaan kieliä, ja opettajan tehtävänä on edistää tätä oppimaan oppimistasi erilaisilla tehtävillä ja sinun sitouttamisellasi oppimiseen. Taulukkoon 3 on koottu sinun roolisi itseohjautuvassa kielenoppimisessä.

Taulukko 3. Oppijan roolit itseohjautuvassa kielenoppimisessä (vrt. Räsänen 1999b, 75)

<p>OPI OPPIMAAN KIELIÄ</p> <ul style="list-style-type: none">* Analysoi oma tyylisi oppia kieliä.<ul style="list-style-type: none">- oppimistyyli, oppimisstrategiat, itseohjautuvuuden aste, oppimisympäristön ominaisuudet* Ole tietoinen mahdollisista vastoinkäymisistä.<ul style="list-style-type: none">- affektiiviset, kognitiiviset, kokemukselliset ja käytännölliset* Pohdi motivaatiosi ja asenteitasi.<ul style="list-style-type: none">- aikaisemmat kokemukset* Tutki kielitarpeesi.<ul style="list-style-type: none">- kielen luonne ja hallinta- nykyiset vahvuudet ja heikkoudet- nykytilanne vs. tavoitetilanne- opiskelutaidot- työelämän vaatimukset* Osallistu sisältöjen ja materiaalien valintaan.<ul style="list-style-type: none">- arvioi opettamistyyliä- arvioi tavoitteita ja keinoja- valitse sisältöjä ja materiaaleja- orientoidu opintoihin* Arvioi kuinka paljon olet valmis panostamaan oppiaksesi.<ul style="list-style-type: none">- ajankäyttö, tarvittava työmäärä, vaadittava motivaatio* Ota vastuuta, ole aktiivinen ja tee yhteistyötä.* Monitoroi prosessia, suuntaa uudelleen oppimistasi.<ul style="list-style-type: none">- tee jatkuvasti itsearviointia
--

Sinun pitää analysoida oma tapasi oppia kieliä ja olla tietoinen mahdollisista ongelmista, joihin voit törmätä kieliopintojen aikana. Sinun kannattaa pohtia motivaatiotasi ja asenteitasi ja sitä, miten aikaisemmat kielenoppimiskokemuksesi ovat vaikuttaneet niihin. Tärkeää on myös, että analysoit kielitarpeitasi, mieti omat heikkoutesi ja vahvuutesi ja asetat itsellesi tavoitteita. Voit osallistua oppisisältöjen ja –materiaalien valintaan. Keskeistä on, että arvioit itse, kuinka paljon olet valmis uhraamaan aikaa ja energiaa kieliopintoihin. Sinun pitää ottaa itse vastuuta opinnoistasi, olla aktiivinen ja tehdä yhteistyötä muiden opiskelijoiden kanssa. Jatkuva itsearviointi on myös ehdoton edellytys itseohjautuvalle oppimiselle.

POHDINTATEHTÄVIÄ

1. Oppimiskäsitykset

Millainen oppimiskäsitys sinulla on? Mitä piirteitä konstruktivistisesta oppimiskäsityksestä pidät tärkeinä? Onko oppimiskäsityksesi muuttunut opintojen kuluessa?

2. Oppimiskäsityksen periaatteet

Miten edellä esitetyt oppimiskäsityksen periaatteet toteutuvat omissa kieliopinnoissasi? Mieti jotain kielten opintojaksoa, jolle olet osallistunut tai osallistut parhaillaan: mitä näistä periaatteista noudatit itse ko. opintojaksolla?

3. Metakognitio

Mieti aikaisempia kielenoppimiskokemuksiasi.

- a) Kirjoita ylös kolme esimerkkiä tilanteista, joissa kielen oppiminen on tuntunut ylivoimaiselta (esim. uusi asia, monimutkainen asia, vaikea asia).
- b) Valitse näistä yksi tapahtuma ja mieti, mikä teki tilanteesta niin vaikean.
- c) Pohdi metakognitiivista suhtautumistasi tilanteeseen. Kuvaile esim., kuinka pyrit ratkaisemaan tilanteen ja organisoimaan opiskeluympäristösi, aikataulusi ja materiaalit. Kuvaile, millaisia tavoitteita asetit itsellesi tämän tilanteen ratkaisemiseksi ja miten onnistuit. Kuinka jälkikäteen arvioit onnistumistasi/epäonnistumistasi? (mukaellen Oxford 1990, 148)

4. Himasen hakkerietiikka

Mitä mieltä olet Himasen hakkerietiikan periaatteista? Miten ne toteutuvat omissa opinnoissasi?

5. Kielenoppiminen

Miten opit omasta mielestäsi parhaiten kieliä? Kumpi on sinulle tärkeämpää kielenoppimisesi kannalta: tieto kielen muodosta vai tieto kielen käytöstä? Perustele myös mielipiteesi.

6. Kyky oppia kieltä

Pohdi omia kykyjäsi oppia kieltä. Mitkä mainituista osataidoista hallitset jo hyvin? Entä mitä osaita aitoja sinun pitäisi vielä kehittää?

7. Kielenoppimistaidot

Oletko tietoisesti yrittänyt kehittää kykyäsi opiskella kieliä? Mitä olet tehnyt? Mitä voisit tehdä kehittääksesi taitoa oppia kieliä?

8. Itseohjautuvuus

Mitä itseohjautuvan opiskelijan piirteitä sinulla on? Mitä piirteitä sinun pitäisi vielä kehittää?

9. Itseohjautuvuusjatkumo

Miten sijoitat itsesi itseohjautuvuusjatkumolle? Oletko huomannut kehittyväsi tässä suhteessa?

10. Oppijan roolit itseohjautuvassa kielenoppimisessa

Mitä mieltä olet taulukossa 3 esitetyistä tehtävistä, jotka sinun pitäisi oppia hoitamaan? Mitä näistä periaatteista noudatat yleensä kieliopinnoissa?

11. Oppijan vastuu oppimisestaan

Joidenkin tutkijoiden mielestä (esim. Holec) kieltenoppijat ovat vastuussa omasta oppimisestaan *kaikissa* suhteissa, sisältäen mm. kieltenoppimisen tavoitteiden asettamisen, edistymisen määrittämisen, käytettävien menetelmien ja teknikoiden valitsemisen, työskentelyolosuhteiden valitsemisen ja oppimisen arvioinnin. Opettajat voivat auttaa oppijoita, mutta lopullinen vastuu on oppijoilla itsellään.

Mikä sinun mielipiteesi on? Ovatko oppijat itse todella vastuussa omasta oppimisestaan kaikissa suhteissa? Pystytkö/Haluatko ottaa täyden vastuun omasta oppimisestasi? Mikä on opettajan rooli oppimisesi edistäjänä/tukijana? (mukaellen Oxford 1990, 23)

12. Opettajan toimintatavat

Lue seuraava luettelo opettajan toimintatavoista. Valitse niistä kolme, joita pidät opettajalle keskeisimpinä. Perustele myös mielipiteesi.

- a) Kannustaa ja rohkaisee oppijoita yrittämään ja tekemään parhaansa.
- b) Antaa oppijoille vastuuta oppimisestaan.
- c) Antaa oppijoiden asettaa itselleen tavoitteita.
- d) Ohjaa oppijoita oman edistymisen arviointiin ja seurantaan.
- e) On ihmisenä lämmin, ystävällinen ja avoin oppijoita kohtaan.
- f) Kertoo selkeästi kunkin oppitunnin tavoitteet ja menetelmät.
- g) Suunnittelee opetuksen sisältöä yhdessä oppijoiden kanssa.
- h) Antaa oppijoille paljon itsenäisesti valmisteltavia etätöitä.

(mukaellen Oxford 1990, 23-24; vrt. myös Huttunen & Huttunen 1998, 133-134)

13. Opettajan uusi rooli

Mitä mieltä olet opettajan uusista rooleista käytetyistä termeistä valmentaja, sytyttävä, ohjaaja, käynnistäjä, innostaja, uskon vahvistaja ja energisoija? Mikä niistä mielestäsi kuvaa parhaiten sitä, mitä odotat kieltenopettajalta? Perustele myös mielipiteesi.

14. Ajatukset oppimisesta

Mitä ajattelet oppimisesta? Tee liitteessä 1 oleva testi.

KIRJALLISUUS

- Benson, P. 1997. The Philosophy and Politics of Learner Autonomy. Teoksessa P. Benson & P. Voller. (toim.) *Autonomy and Independence in Language Learning*. London and New York: Longman. 18-34.
- Hakkarainen, K. & Lonka, K. & Lipponen, L. 2001. Tutkiva oppiminen. Älykkään toiminnan rajat ja niiden ylittäminen. Porvoo: WSOY.
- Himanen, P. 2001. Opettaja hakkerina: Internetin oppimisfilosofia. Luento Hämeen ammatti-korkeakoulun opettajapäivillä 23.8.2001.
- Holec, H. 1997. Main Features of the Educational Approach Adopted. Teoksessa H. Holec & I. Huttunen (toim.) *Learner Autonomy in Modern Languages*. Council of Europe. 23-32.
- Huttunen, I. & Huttunen, J. 1998. Vieraat kielet: oppiminen, opettaminen, arviointi. Yleis-eurooppalainen viitekehys. Luonnos 2 ehdotuksesta viitekehyykseksi. Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan opetusmonisteita ja selosteita 76.
- Huttunen, I. 2000. Oppimisympäristöstä yleiseurooppalaisessa viitekehyyksessä. Teoksessa V. Kohonen, & P. Kaikkonen (toim.) *Minne menet, kielikasvatus? Näkökulmia kielipedagogiikkaan*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. 79-93.
- Johnson, K. 2001. *An Introduction to Foreign Language Learning and Teaching*. Harlow: Pearson.
- Koro, J. 1992. Itseohjautuvuuteen perustuva oppiminen. Teoksessa J. Ekola (toim.) *Johdatusta ammattikorkeakoulupedagogiikkaan*. Porvoo: WSOY. 43-56.
- Koro, J. 1993. Aikuinen oman oppimisensa ohjaajana. Itseohjautuvuus, sen kehittyminen ja yhteys oppimistuloksiin kasvatustieteen avoimen korkeakouluopetuksen monimuotokokeilussa. Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research 98.
- Language Learning and Working Competences 2000*. Council of Europe Publishing.
- Littlewood, W. 1997 *Self-access: Why Do We Want It and What Can It Do?* Teoksessa: P. Benson & P. Voller (toim.) *Autonomy and Independence in Language Learning*. London and Paane-Tiainen, T. 2000. *Oppijaksi aikuisena*. Helsinki: Edita.
- Rauste-von Wright, M. & von Wright, G. 1994. *Oppiminen ja koulutus*. Porvoo: WSOY.
- Ruohotie, P. 1998. *Motivaatio, tahto ja oppiminen*. Helsinki: Edita.
- Ruohotie, P. 2000. *Oppiminen ja ammatillinen kasvu*. Porvoo: WSOY.
- Ruohotie, P. 2001. Yksilölliset valmiudet jatkuvaan oppimiseen. *Työpsykologian luentomoniste* 28.9.2001.
- Saarinen, E. & Lonka, K. 2000. *Muodonmuutos*. Porvoo: WSOY.
- Voller, P. 1997. Does the teacher have a role in autonomous language learning. Teoksessa P. Benson & P. Voller. (toim.) *Autonomy and Independence in Language Learning*. London and New York: Longman. 98-113.
- Yrjönsuuri, R. & Yrjönsuuri, Y. 1994. *Opiskelun merkitys*. Helsinki: Yliopistopaino.

LIITE 1.

Testi: Mitä ajattelen oppimisesta (Prashnig 1996, 20, 246)

Vastaa alla oleviin väittämiin rastittamalla kohta, joka vastaa näkemystäsi. Toimi nopeasti, älä jää miettimään vaihtoehtoja.

	kyllä	ei
1. Jos todella haluan oppia jotain, minun on opiskeltava ja kerrattava ahkerasti.		
2. Oppiminen on minusta mielenkiintoista ja hauskaa.		
3. Mielestäni minulla on hyvä muisti.		
4. Oppiminen on kovaa työtä suurimman osan aikaa.		
5. Olen mielestäni aina ollut hyväoppinen.		
6. Toivon pystyväni keskittymään paremmin.		
7. En usko olevani kovinkaan älykäs.		
8. Toivon usein, ”että kunpa en vain unohtaisi kaikkea niin nopeasti”.		
9. Jos opin jotakin uutta, tunnen syvää tyydytystä.		
10. Ajatellessani kouluaikoja huokaan syvään ja olen iloinen, että koulu on ohi.		
11. Mielestäni oppiminen on minulle hyvin vaikeaa.		
12. Tiedän oppivani nopeasti.		
13. Oppiminen on minusta tuskin koskaan ollut hauskaa.		
14. Oppiminen antaa minulle onnen ja tyydytyksen tunteen.		
15. En usko kovinkaan helposti oppivani mitään vaikeaa ainetta (vierasta kieltä, matematiikkaa).		
16. Olen aina pitänyt vieraista kielistä.		

Analysoi tuloksesi seuraavan sivun pistetaulukon avulla.

PISTEYTYYS

Ympyröi vastauksesi kuhunkin väittämään.

Kysymys	Oikein	Väärin
1	-2	+2
2	+1	-1
3	+1	-2
4	-1	+1
5	+1	0
6	-1	0
7	-1	+1
8	-1	+1
9	+2	-1
10	-1	0
11	-2	+2
12	-2	0

13	-1	+1
14	+1	-1
15	-2	-1
16	-2	0

Laske yhteen kaikki +luvut ja -luvut. Vähennä miinukset plussista. Lopputulokseksi saat joko nollan, plusmerkkisen tai miinusmerkkisen luvun.

Tulokset

+9 - +19 pistettä: Sinulla on korkea oppimismotivaatio ja hyvin myönteinen asenne oppimiseen. Yleensä koet oppimisen hauskana, ja saat paljon irti oppimistilanteista.

+8 - -8 pistettä: Oppimisasenteesi on keskitasoa, ei kovin myönteinen, mutta ei todella kielteinenkään. Käymällä läpi tämän kirjan (siis Prashnigin kirjan) saat tilaisuuden saada täysin uuden oppimiskokemuksen. Näin asenteesi oppimista kohtaan muuttuu varmaan myönteisemmäksi.

9 - -17 pistettä: Sinulla on melko kielteinen asenne oppimista kohtaan. Ehkä sinun kannattaisi yrittää vastata seuraaviin kysymyksiin rehellisesti:

1. Voinko todella osoittaa, että olen huono oppimaan? Ehkä minuun ovat vain vaikuttaneet jonkun aikaisemman opettajani kielteiset vaikutukset?
2. Voinko todella todistaa, että minulla on yleisesti ottaen huono muisti, vai onko muistini huono vain silloin, kun opittava aines on sisällöltään vaikeaa?
3. Onko siitä itse asiassa mitään näyttöä, etten pysty keskittymään?
4. Onko oppiminen minulle aina taakka? Ehkä syy on käytettävissä menetelmissä?
5. Mikä on ollut syynä siihen, että oppiminen ei ole ennen juurikaan ollut minusta hauskaa? Ehkä oppimistyyliäni ei ole koskaan otettu huomioon?

3 MITKÄ TEKIJÄT VAIKUTTAVAT KIELENOPPIMISEENI?

Kielenoppimiseen vaikuttavat niin oppijaan, opettajaan kuin oppimistehtävään liittyvät tekijät. Opettajaan liittyviä tekijöitä ovat esim. opettajan oman innostus ja kiinnostus, hänen ennakkokäsityksensä opiskelijoista sekä hänen valitsemansa oppisisällöt ja oppimistehtävät. Oppimistehtävään liittyvistä tekijöistä voidaan mainita tehtävän oppijalle asettamat vaatimukset, tehtävän kiinnostavuus, tärkeys ja relevanttius. Tässä luvussa tarkastellaan ennen kaikkea sinuun oppijana liittyviä tekijöitä, jotka ovat erityisen tärkeitä juuri kielenoppimisen kannalta. Nämä tekijät, jotka voidaan jakaa affektiivisiin ja kognitiivisiin tekijöihin, ovat osa sinun yleistä kompetenssiasi ja vaikuttavat omalta osaltaan kykyysi oppia.

3.1 AFFEKTIIVISET TEKIJÄT

Affektiivisista eli tunteisiin liittyvistä tekijöistä kielenoppimisesi kannalta tärkeitä ovat kieliminäsi, motivaatiosi, asenteesi ja tietyt persoonallisuuden piirteesi. Useissa tutkimuksissa on havaittu, että affektiiviset tekijät ovat kielenoppimisen kannalta tärkeämpiä kuin kognitiiviset. Keskeistä on siis hyvän, oppimiselle suotuisan, positiivisen ilmapiirin luominen, jossa voit tuntea olosi turvalliseksi ja viihtyisäksi.

3.1.1 Minäkuva ja kieliminä

Minäkuvasi muodostuu itsearvostuksestasi, itsetuntemuksestasi ja itseluottamuksestasi: se on kuva omasta minästäsi ja sen suhteesta ympäristöösi, ja se muokkautuu saadun palautteen perusteella. Minäkuvasi vaikuttaa oppimiseesi: sitä pidetään jopa tärkeimpänä oppimiskykyyn vaikuttavana tekijänä. Positiivisen minäkuvan osatekijöitä ovat fyysinen ja emotionaalinen turvallisuus, identiteetti, yhteenkuuluvuus, kompetenssi ja päämäärä. Kielenoppimisen yhteydessä puhutaan erityisestä kieliminästä, joka on osa jokaisen kielenoppijan minäkuvaa. Kieliminällä tarkoitetaan sinun melko pysyvää käsitystäsi itsestäsi vieraan kielen oppijana. Siihen kuuluvat niin tiedot, käsitykset, toiveet kuin arviotkin. Spesifin tason kieliminällä tarkoitetaan sitä, että sinulla on käsityksiä itsestäsi tietyn kohdekielen oppijana (spesifi kieliminäsi voi siis erota eri kielissä, esim. ruotsissa ja englannissa). Tehtäväkohtaisen tason kieliminä puolestaan tarkoittaa käsityksiä itsestäsi tietyn kohdekielen oppijana tietyllä kielitaidon osa-alueella, ts. esim. sitä, että voit pitää itseäsi hyvänä suullisen kielitaidon hallitsijana, mutta kokea omaavasi puutteita kirjoittamisessa.

Kieliminäsi koostuu kolmesta komponentista: 1. Tiedostettu kieliminäsi tarkoittaa sinun subjektiivisia havaintojasi itsestäsi ja omista kyvyistäsi, sekä vahvuuksistasi että heikkouksistasi. 2. Ihannekieliminäsi sisältää toiveesi, haaveesi, odotuksesi ja itsellesi asettamasi suoritusvaatimukset. 3. Itsearvostuksesi on seurausta harmoniasta tai ristiriidasta edellisten komponenttien välillä. Tärkeä edellytys tehokalle kielenoppimiselle on positiivinen itsearvostus eli harmonia tiedostamasi kieliminäsi ja ihannekieliminäsi välillä.

Kieliminäsi liittyvät läheisesti myös estosi ja defenssisasi. Niiden taustalla voi olla asennoitumisessa koettu tyytymättömyys (esim. koet kielenopiskelun tarpeettomaksi ja epämieliseksi, myös ym-

päristö voi vaikuttaa), ahdistuneisuus (koet esim. vieraan kielen puhumisen tai kuuntelun vaikeaksi ja ahdistavaksi) tai vieraantuneisuus (et esim. koe kuuluvasi yhteen muiden opiskelijoiden kanssa). On tärkeää, että pohdit omaa kieliminääsi, koska se vaikuttaa ratkaisevasti kielenoppimisesi tuloksellisuuteen.

3.1.2 Motivaatio

Motivaatio tarkoittaa esim. halua oppia ja sitä työmäärää, jonka oppijana olet valmis tekemään oppiaksesi ko. asian. Motivaatiossa on kyse opittavan asian mielekkyydestä ja merkittävytydestä sinulle itsellesi. Motivaation osatekijöitä ovat motiivit, joista osa on tietoisia, osa tiedostamattomia. Motiivit voivat myös olla ristiriidassa. Motivaatiolla on voimakkuus ja suunta: voimakkuus on yhteydessä vireystilaan, ja suunta on päämäärä, jota tavoittelet. Motivaation voimakkuuteen vaikuttavat tavoitteen arvo ja kiinnostavuus (sinun arvosi ja tarpeesi) sekä tavoitteen saavuttamisen todennäköisyys (jos mahdoton saavuttaa, ei motivaatiota).

Yleisesti oppimisen yhteydessä puhutaan sisäisestä ja ulkoisesta motivaatiosta. Sisäinen motivaatio tarkoittaa sitä, että oppiminen sinänsä on sinulle palkinto ja että sinulla itselläsi on oppimisen halu. Ulkoinen motivaatio puolestaan tarkoittaa palkkioilla tai rangaistuksilla aikaansaattua motivointia, ja sekin on tärkeää. Sisäistä ja ulkoista motivaatiota ei voida kuitenkaan pitää täysin erillisinä, vaan ne täydentävät toisiaan. Välttämättömiä edellytyksiä sisäisen motivaation synnylle ovat kärsivällinen ja kannustava ohjaaja, joka esittää oppimistehtävät oppimismahdollisuuksina, ja sopivan vaikeat, haasteelliset, vaihtelevat ja monipuoliset tehtävät. Oppijana sinulla voi myös olla sosiaalisia motiiveja, esim. ryhmään kuuluminen. Motivaatiota kuvataan myös flow-ilmionä, jonka edellytyksenä on oppimistehtävien vaatimien taitojen ja sen asettamien haasteiden tasapaino. Flow-kokemuksia saavat aikaan tehtävät, joissa on määritelty konkreettiset tavoitteet ja selkeät säännöt, joissa on mahdollista toimia joustavasti omien kykyjen mukaan, joista saa palautetta tehtävän onnistumisesta ja joihin on mahdollista keskittyä.

Kielenoppimisen yhteydessä puhutaan instrumentaalista ja integratiivisesta motivaatiosta. Instrumentaalinen motivaatio tarkoittaa sitä, että oppimisen taustalla ovat käytännölliset syyt, esim. halusi lukea vieraskielistä ammattikirjallisuutta tai saada parempi työpaikka. Integratiivisen motivaation taustalla on halusi pystyä kommunikoidaan ko. kieltä puhuvien henkilöiden kanssa ja tulla heidän hyväksymäkseen. Yleensä tämän tyyppisen motivaation oletetaan johtavan parempiin oppimistuloksiin.

Motivaatioon vaikuttavat eri tekijät opintojen eri vaiheissa. Opintojakson alussa siihen vaikuttavat oppimistilanteeseen liittyvät tapahtumat ja havainnot. Oppimisen aikana motivaatio liittyy todellisiin oppimiskokemuksiin (usko suoriutumiseen) ja loppuvaiheessa opitun asian soveltamiseen. Oppijana tilanneorientaatiosi voi olla tehtävä-, riippuvuus-, minädefensiivinen tai luopumisorientaatio. Tehtäväorientaatio tarkoittaa voimakasta motivaatiota ja itseohjautuvuutta. Jos omaat tällaisen orientaation, koet epäonnistumisetkin yleensä vain haasteena lisätiedon hankkimiseen ja uuteen yritykseen. Riippuvuusorientoituneelle oppijalle on tärkeää suuntautuminen sosiaaliseen toimintaan, ja jos omaat tällaisen orientaation, selität epäonnistumiset yleensä itsesi ulkopuolisilla tekijöillä, esim. liian vaikeat tehtävät. Minädefensiivinen orientaatio tarkoittaa sitä, että koet oppijana epäonnistumisen pelkoa, mutta et halua tunnustaa oppimattomuuttasi vaan käytät korvaavia toimintoja. Luopumisorientaatio puolestaan tarkoittaa sitä, että koet oppimistehtävän tarpeettomaksi ja olet välinpitämätön. Parhaisiin oppimistuloksiin pääset, jos yrität olla mahdollisimman usein tehtäväorientoitunut. Tehtäväorientoituneen oppijan ominaisuuksia ovat luetelleet mm. Yrjönsuuri ja

Yrjönsuuri (1994, 120):

- itseluottamus ja kiinnostus oppimiseen
- refleктоiva ajattelu
- varmuuden kokeminen opinnoissa
- omaehtoinen opiskelu
- omaan osaamiseen luottaminen
- oman oppimisen arviointi
- oppimista koskevat päättelyt
- opittavan sisällön rakenteiden pohtiminen
- opittavaan sisältöön liittyvien abstraktien käsitteiden osaaminen.

Kun kehität näitä ominaisuuksiasi, pääset parempiin oppimistuloksiin.

Motivaatioon vaikuttavina tekijöinä on myös määritelty kiinnostus, henkilökohtainen relevanssi, onnistumisen odotukset ja tyytyväisyys. Jos olet kiinnostunut opittavasta asiasta, olet utelias ja jaksat seurata opetusta koko ajan. Relevanssi tarkoittaa sitä, että koet opittavan asian itsellesi tärkeäksi ja asetat itsellesi tavoitteita sekä otat vastuuta oppimisestasi. Onnistumisen odotukset saavat sinut tuntemaan, että sinulla on mahdollisuus saavuttaa ko. tavoitteet, ja nämä odotukset luovat sinulle positiivisen attribuution, ts. koet, että onnistuminen on ponnistelun ja osaamisen tulos. Nämä kolme tekijää saavat aikaan motivaatiota, mutta sen ylläpitoon tarvitaan vielä tyytyväisyyttä: sitä, että olet itse tyytyväinen oppimistuloksiisi ja saat niistä positiivista ja korjaavaa palautetta. Hyvässä opetuksessa huomioidaan kaikki nämä motivaatioon vaikuttavat tekijät.

3.1.3 Asenteet

Asenne ja motivaatio ovat eri asioita. Asenne on suhteellisen pysyvä ja sisäistynyt, motivaatio puolestaan on tilannesidonnainen ja dynaaminen. Asenteella on vaikutusta toiminnan laatuun, motivaatiolla toiminnan vireyteen. Asenteet ilmentävät suhtautumista johonkin asiaan. Kielenoppimisessa asenteilla tarkoitetaan esim. sitä, onko kielenoppija kiinnostunut uusista kokemuksista, ihmisistä, yhteiskunnista ja kulttuureista, haluaako hän pohtia omaa kulttuuriaan ja verrata sitä muihin ja miten hän suhtautuu kulttuurieroihin. Asenteet voivat olla oppimisen esteitä, kuten myös aikaisemmin opitut tavat ja uskomukset. Ne on tiedostettava, ja sitä kautta niistä tulee poisopittavaa ja mahdollisuuksia.

3.1.4 Persoonallisuuden piirteet

Tiettyjä persoonallisuuden piirteitä pidetään kielenoppimista edistävinä tekijöinä, kun taas toiset persoonallisuuden piirteet voivat olla oppimista estäviä. Ulospäinsuuntautuneisuutta pidetään usein oppimista edistävänä tekijänä, mutta toisaalta se voi olla myös oppimista estävä tekijä. Puhumisen oppimisen osalta sen arvellaan edistävän oppimista, ja vastaavasti sisäänpäinkääntyneisyys edistänee kuullun- ja luetunymmärtämistä. Näitä oletuksia ei kuitenkaan ole pystytty todistamaan. Muita usein esille tuotuja ominaisuuksia ovat puheliaisuus/vaiteliaisuus, optimismi/pessimismi, jäykkyys/joustavuus, ahkeruus/laisuus ja spontaanius/oman toiminnan ohjailu. Näidenkään ominaisuuksien vaikutuksesta kielenoppimiseen ei ole yksiselitteisiä tutkimustuloksia, mutta tutkijat ovat kuitenkin yhtä mieltä siitä, että persoonallisuuden piirteillä on tärkeä merkitys.

Jännittämisen on osoitettu vaikuttavan negatiivisesti kielen oppimiseen: jos oppija jännittää, hänen huomionsa kiinnittyy muihin asioihin kuin opittavaan asiaan ja näin oppiminen estyy tai hidastuu.

Jännittämiseen sisältyy kognitiivisia (esim. negatiivinen itsearvostus), emotionaalisia (ahdistus ja epämiellyttävyyden tunteet), käyttäytymiseen liittyviä (pidättyvyys ja välttäminen) ja fyysisiä (esim. hikoilu) osatekijöitä. Kieltenopetuksessa jännittäminen näkyy esim. esiintymisjännityksenä, jota monet opiskelijat kokevat suullisia esityksiä pitäessään ja koejännittämisenä, joka saattaa aiheuttaa alisuoriutumista. Opetusmenetelmä vaikuttaa jännittämiseen, ja tutkimukset ovat osoittaneet, että opettajajohtoisessa opetuksessa menestyvät parhaiten ne opiskelijat, jotka jännittävät, kun taas oppilaskeskeiset työtavat suosivat niitä oppijoita, jotka eivät jännitä opetustilanteissa. Opetustilanteiden pitäisi olla myönteisiä kokemuksia, joissa ei tarvitse jännittää: opettajasi voi myötävaikuttaa tähän määrittelemällä selkeitä tehtäviä, antamalla asianmukaista palautetta ja tukemalla sinun tarpeidesi mukaista työskentelyä.

3.2 KOGNITIIVISET TEKIJÄT

Kognitiivisilla tekijöillä tarkoitetaan tapaa, jolla sinä oppijana käsittelet, havaitset, jäsenät, muokkaat ja palautat mieleen tietoa: kyse on siis siitä, miten oppijana prosessoit informaatiota. Tutkijat ovat esitelleet useita eri näkemyksiä kognitiivista tyyleistä, ja usein ne kuvataan tiettyjen ominaisuuksien ääripäinä. Todellisuudessa oppijoilla on yleensä taipumusta johonkin tyyliin, ja heidät voidaan sijoittaa jatkumolle. Kognitiivisen tyylin tiedostaminen on tärkeää, koska se on yksi onnistuneen oppimisen edellytyksiä: sinun pitäisi oppijana tuntea oma oppimistyylini, tiedostaa omat vahvuutesi sekä heikkoutesi ja voida vaikuttaa oppimistilanteisiin niin, että ne ovat mahdollisimman miellyttäviä juuri sinulle itsellesi. Kieltenopettajien pitäisi opastaa sinua erilaisten tyylien kehittämiseen ja antaa sinulle mahdollisuus tunnistaa oma tyylini sekä kertoa myös muista mahdollisuuksista. Kielenoppimisen tutkimuksissa useimmiten esiinnouseva kognitiivisiin tyyliin liittyvä piirre on kenttäsidonnaisuus vs. kenttäriippumattomuus, ts. analyttinen vs. holistinen tyyli. Tässä luvussa esitellään kognitiivisten tyylien lisäksi lahjakkuuden eri lajit ja oppimistyyliä sekä aistivahvuudet.

3.2.1 Analyttinen vs. holistinen oppija

Kognitiivisen tyylin ulottuvuuksia ovat analyttinen vs. holistinen tyyli. Jos olet analyttinen oppija, vasen aivopuoliskosi on hallitseva: tyyppillistä sinulle on, että haluat keskittyä yksityiskohtiin ja poistaa kaikki ulkopuoliset ajattelua häiritsevät tekijät, esim. taustamelun. Haluat luultavasti opiskella ympäristössä, joka on kirkkaasti valaistu ja hienosti kalustettu. Kun keskityt oppimiseen, et kaipaa mitään syötävää tai juotavaa. Työskentelet parhaiten yksin tai opettajan ohjauksessa.

Jos olet holistinen oppija, oikea aivopuoliskosi on hallitsevana: sinulle on tärkeää, että saat kokonaiskäsityksen opittavana olevasta asiasta ja että sinulla on lupa sosiaaliseen kanssakäymiseen myös opiskelun aikana. Viihdyt parhaiten hämärässä valaistuksessa ja kuuntelet mielelläsi taustamusiikkia myös opiskellessasi. Haluat myös nauttia välipaloja kesken työskentelyn. Holistisena oppijana odotat opettajan huomioivan sinun henkilökohtaiset tarpeesi ja tunteesi. Haluat tarkkoja ohjeita ja henkilökohtaista vuorovaikutusta. Analyttisena oppijana puolestaan odotat opettajan keskittävän tehtäviin ja yksityiskohtiin ja poistavan kaikki ulkopuoliset, ajattelua häiritsevät tekijät. Voit tehdä yksinkertaisen testin siitä, kumpi aivopuolisko sinulla on hallitsevana (pohdintatehtävä 5).

Kielenoppijana analyttista oppijaa kuvataan kentästä riippumattomana. Se tarkoittaa sitä, että oppijan on helppo erottaa yksittäisiä asioita isosta joukosta. Useissa tutkimuksissa on osoitettu, että analyttikot

menestyvät paremmin kielenoppijoina. Tulokset ovat kuitenkin ristiriitaisia, koska ne on saatu menetelmillä, jotka suosivat juuri analyyttisesti ajattelevia, koska analyyttisillä on parempi taito esim. jonkin ongelman uudelleenmuotoiluun ja kognitiiviseen analyysiin, kun taas holistiset ovat taitavampia sosiaalisissa suhteissa.

Aivopuoliskot ovat siis erikoistuneet käsittelemään tietoa eri tavoin (taulukko 4):

Taulukko 4. Aivopuoliskojen työnjako (vrt. Ringom 1994, 20; Prashnig 1998, 80)

Vasen	Oikea
Kieli	Mielikuvitus
Lukeminen	Värit
Yksityiskohdat ja tosiasiat	Yleiskäsitys
Puhuminen ja lausuminen	Visualisaatio
Ohjeiden noudattaminen	Tunteet ja emootiot
Loogisuus	Intuitio
Jaksottaisuus	Satunnaisuus
Lineaarisuus	Globaalisuus
Todellisuuspohjainen	Mielikuvituspohjainen
Kielellinen	Ei-kielellinen
Analyyttinen	Holistinen

Jos olet analyyttinen oppija, haluat opetella kaikki kieliopin yksityiskohdat, mutta et pidä vapaista viestintätehtävistä. Holistisena oppija et puolestaan haluaisi opetella yksityiskohtia, vaan sinulle on tärkeämpää oppia sosiaalisia viestintä- ja kommunikaatiostrategioita, joiden avulla selviät kommunikaatio-tilanteissa. Kyse on tavoista lähestyä oppimistehtävää, ja oppijoiden olisi hyvä oppia joustavuutta. Kielenoppijat voidaan jakaa suurpiirteisiin kommunikoijiin ja systemaattisiin analysoijiin, mutta jos olet hyvä kielenoppija, kiinnität kuitenkin huomiota sekä muotoon että viestintään: sinulla on sekä kielitietoa että -taitoa.

3.2.2 Älykkyyden lajit

Älykkyyden lajeja on ainakin seitsemän: perinteisten loogis-matemaattisen ja kielellisen älykkyyden lisäksi visuaalinen, kinesteettinen, musiikillinen, sosiaalinen ja intrapersonallinen. Näitä kaikkia älykkyyden lajeja voit käyttää oppimisesi tukena, esim. valitsemalla sellaisia oppimistapoja, jotka tukevat omaa älykkyyttäsi. Jos olet loogis-matemaattisesti älykäs, kielenoppimisessa sinulle voi olla apua esim. systemaattisten sanalistojen laatimisesta käsin tai tietokoneen avulla ja sananmuodostussääntöjen opettelusta. Jos omaat kielellisestä lahjakkuutta, kirjoitat luultavasti mieluiten omia kertomuksia ja tarinoita sekä laadit itse pelejä ja harjoituksia sanaston oppimiseksi. Kirjoitat myös varmaan mielelläsi oppimispäiväkirjaa, jopa vieraalla kielellä. Visuaalisesti lahjakkaana haluat mieluiten piirrellä muistiinpanoiksi värillisiä mindmappeja ja kuvia. Jos kinesteettinen älykkyys on vahvin ominaisuutesi, liikkuminen auttaa sinua oppimaan, esim. kävely kun kertaat jotain opittua, erilaisten pelien pelaaminen tai näyttelemine. Musiikillisesti lahjakkaana voit hyödyntää musiikkia opitun muistamiseen, saat esim. taustamusiikin avulla asiat alitajuntaasi. Jos omaat sosiaalista älykkyyttä, sinun kannattaa opetella esim. sanoja yhdessä muiden oppijoiden kanssa. Jos puolestaan intrapersonallinen älykkyys

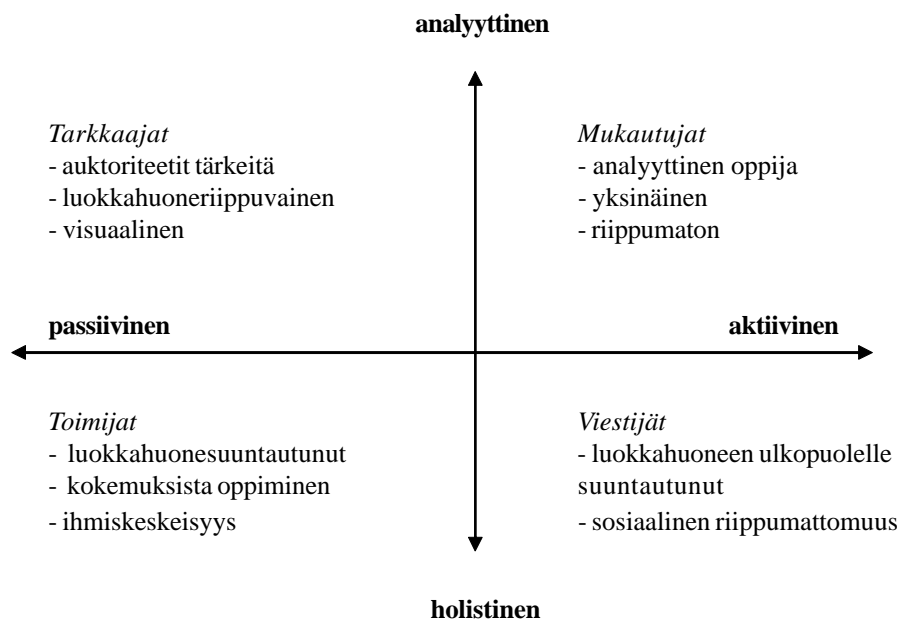
on vahvuutesi, kykenet hyvin arvioimaan omaa toimintaasi, pohdiskelit usein ja kirjoitat varmasti mielelläsi oppimispäiväkirjaa.

Myös kieliopinnoissasi sinun pitäisi siis pystyä hyödyntämään näitä älykkyyden eri lajeja: sinun oppijana olisi oltava tietoinen siitä, mitkä ovat juuri sinun lahjakkuuksiasi ja miten voit tehostaa oppimistasi niiden avulla. Esim. sanojen oppimisessa voit hyödyntää musiikillista lahjakkuutta tekemällä opittavista sanoista laulun tai visuaalista lahjakkuutta piirtämällä niistä värillisen mindmapin. Voit kartoittaa eri lahjakkuutesi pohdintatehtävän 6 avulla.

3.2.3 Oppimistyyli

Oppimistyyli on tapa, jolla lähestyt oppimistehtävää, käsittelet ja vastaanotat tietoa sekä suuntaat aktiivisuuttasi. Oppimistilanteissa oppimistavat ilmenevät eroina siinä, miten sinä oppijana suuntaudut oppimiseen ja miten toimit konkreettisissa oppimistilanteissa, eli minkälaisia oppimisen tapoja ja strategioita käytät. Oppimistyyli on kiinteä osa persoonallisuuttasi. Se on suhteellisen pysyvä ominaisuus, sillä oppimistyylin osatekijöistä 3/5 määräytyy biologisin perustein, ts. on synnynnäisiä tekijöitä, ja 2/5 kehittyy iän myötä ja voi muuttua oppimiskokemusten vaikutuksesta.

Kolbin (1984) mallia soveltaen Willing (1987) on laatinut erilaisia kielenoppimistyyliä kuvaavan nelikenttäjaottelun. Hän tulkitsee Kolbin abstrakti-konkreetti –ulottuvuuden analyyttisenä vs. holistisena lähestymistapana ja toisena ulottuvuutena on aktiivinen vs. passiivinen, joka kuvaa kykyä olla proaktiivinen tai seurata toisten perässä (kuvio 7).

Kuvio 7. Oppimistyyli Willingin (1987) mukaan (ks. myös Skehan 1998, 247)

Kaikki oppijat eivät ole helposti sijoitettavissa näille jatkumoille, ja voi olla, että oppijana vaihdat tyyliäsi oppimistehtävien mukaan. Lue seuraavat tarkemmat kuvaukset ja mieti, mitä tyyliä itse edustat.

1. Jos olet **viestijä eli aktiivinen osallistuja**, toiminta ja osallistuminen ovat sinulle tärkeitä. Reagoit usein tunneperäisesti. Antaudut uusien kokemusten vietäväksi, innostut kaikesta uudesta ja uskallat ottaa riskejä. Voit tehdä useita samanaikaisia tehtäviä, mutta sinulla ei ole

pitkäjänteisyyttä. Omaat hyvät ryhmätyötaidot. Opit parhaiten, jos saat haastavia, useita samanaikaisia lyhyitä tehtäviä ja jos oppimista tuetaan visuaalisesti. Opit yleensä heikosti, jos joudut passiiviseen rooliin tai työskentelemään yksitoikkoisesti ja jos oppimiselle ei ole muuta kuin kirjallista tukea. Oppimistehtäviksi sinulle sopivat parhaiten projekti- ja kehitystehtävät, joihin saat apua tarvittaessa. Sinulle sopivia kehittämiskeinoja oppimisesi tehostamiseksi ovat esim. värilliset mindmapit, mielikuvien luominen, muistisääntöjen luominen ja aktiivinen kysely.

2. Jos olet **mukautuja eli harkitseva tarkkailija**, olet syrjäänvetäytyvä havainnoija, joka tarvitsee aikaa johtopäätösten tekemiseen, sillä mietit kaikki vaihtoehdot ennen lopullista päätöstä. Opit parhaiten seuratesasi asioita sivusta pohtimalla ja ajattelemalla ennen toimintaa. Oppimistuloksesi ovat heikoimmat, jos sinulla ei ole tarpeeksi aikaa pohdinnalle ja suunnittelulle. Itseopiskeluohjelmat ja kirjat ovat sinulle sopivimpia oppimistapoja.
3. Jos olet **tarkkaaja eli looginen ajattelija**, haluat selvittää syyt ja seuraukset sekä luoda teoriaa. Olet järjestelmällinen ja pyrit täydellisyyteen. Opit parhaiten teorioiden ja haasteiden avulla lukemalla ja päättelemällä kun voi kysellä ja kokeilla. Heikoimmin opit epämääräisissä, tunnepohjaisissa ja suunnittelemattomissa tehtävissä. Sinulle sopivat kurssit ja koulumuotoinen oppiminen.
4. Jos olet **toimija eli kokeileva toteuttaja**, opit kokeilemalla ja tekemällä käytännössä sekä seuraamalla muiden mallia. Teet nopeasti johtopäätöksiä etkä pohdi liikaa. Opit parhaiten saadessasi soveltaa oppimaasi ja heikoimmin teoreettisessa koulumuotoisessa opetuksessa, ellet koe tarvetta oppia ja jos opittu pitää siirtää uuteen tehtävään. Kehittämiskeinoja parempiin oppimistuloksiin ovat mm. mindmapit, opettaminen muille ja pohdinnat soveltamisesta.

Kielenoppijana voit tunnistaa oman tyylisi esim. seuraavista piirteistä:

1. Viestijänä osallistut aktiivisesti tunnilla ja puhut paljon: sinulle kielen käyttö on tärkeää etkä ole niin kiinnostunut kieliopista. Uskallat käyttää kieltä rohkeasti myös luokkahuoneen ulkopuolella. Näet kielitaidon kokonaisuutena ja turhaudut yksittäisiin tehtäviin. Käytät elekieltä apuna tarpeen mukaan ja pidät tehtävistä, joissa on tilaa mielikuvitukselle ja omille tulkinnoillesi.
2. Mukautujana tarkkailet ja harkitset. Et haluaisi tehdä suullisia paritehtäviä tunneilla, koska et vielä osaa kaikkea virheettömästi. Tarkkailet mieluummin muiden virheitä ja haluat opettajalta välitöntä palautetta. Sinulle sopii itsenäinen työskentely.
3. Tarkkaajana työskentelet mielelläsi yksin, mutta tarvitset opettajan tukea. Et voi ymmärtää, miksi kaikkia kielioppisääntöjä tai sanontoja ei selitetä vaan osa asioista pitää vain opetella ulkoa.
4. Toimijana opit kokeillen: puhut paljon, käytät sujuvasti erilaisia strategioita ja yrität selviytyä kaikenlaisista uusista tilanteista, vaikka kielitaitosi olisikin puutteellinen. Haluat käyttää kieltä mahdollisimman paljon ja harjoitella muiden kanssa. Pidät ryhmätöistä ja peleistä.

Oppimisedellytysten kannalta on tärkeää, että pystyisit hyödyntämään kaikkia näitä tyylejä tarkoituksenmukaisesti. Tavoitteenasi pitäisi olla saavuttaa mahdollisimman monipuolinen oppimistyyli ja samalla mahdollisimman hyvä oppimiskyky ja pystyä kehittämään niitä oppimistyyliä, jotka ovat

heikkoja. Sekä aktiivisuutta, käytännöllisyyttä, loogisuutta että harkitsemiskykyä on mahdollista kehittää ja vahvistaa (ks. tark. taulukko 5)

Taulukko 5. Oppimistyylien vahvistaminen (Ojala 1999, 43)

<p>Aktiivisuuden vahvistaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tee jotain uutta. - Harjoittele keskustelun aloittamista. - Jaa päiväsi osiin. - Pakota itsesi esiintymään. - Harjoittele ajattelemaan ääneen, seisten. 	<p>Käytännöllisyyden vahvistaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kerää toimivia tekniikoita. - Tee toimintasuunnitelma. - Kokeile uusia ajatuksia. - Tee huomioita muista ihmisistä. - Pyydä kriittisiä arviointeja - Hanki yksi tee-se-itse-projekti.
<p>Loogisuuden vahvistaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lue jotain ”raskasta”. - Harjoittele huomioimaan epä johdonmukaisuuksia. - Analysoi monimutkaisia tilanteita. - Kerää muiden teorioita. - Harjoittele rakentamaan tilanteita. - Tee oikeita kysymyksiä. 	<p>Harkitsemiskyvyn vahvistaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Harjoittele huomioiden tekemistä. - Pidä päiväkirjaa. - Harjoittele arvioimaan toimintaasi. - Tee tutkimuksia. - Kirjoita jotain. - Tee muistilistoja.

Tärkeää on huomata se tosiasia, ettei ole olemassa yhtä ainoaa tai oikeaa oppimistyyliä, vaan eri oppimistyyliellä voi olla erilaisia vaikutuksia oppimisen tuloksiin ja niistä voi olla hyötyä erilaisissa oppimistilanteissa. Siksi sinun pitäisikin pystyä kehittämään kaikkia näitä ominaisuuksiasi.

Prashnig (1998; 2000) on kehittänyt yhteistyössä Ken Dunnin kanssa Learning Styles –menetelmää ja luonut siitä työskentelytyylianalyysin (TTA-analyysin) ja oppimistyylianalyysin (OTA). Nämä analyysit perustuvat Dunnien (1972) malliin, mutta Prashnig käyttää osaksi eri termejä ja on lisäksi ottanut mukaan sensoriset tekijät eli eri aistien käytön ja sen, onko vasen vai oikea aivopuolisko hallitsevana. Hänen mallinsa mukaan oppimiseen vaikuttavat tekijät ovat siis seuraavat:

- vasemman/oikean aivopuoliskon hallitsevuus: (ks. tark. edellä luku 3.2.1)
- aistien käyttö (ks. tark. alla VAK-tyypit)
- fyysiset tarpeet: ruoan ja juoman nauttiminen (tarvitsetko ravintoa opintojen aikana), vuorokauden aika (oletko aamu- vai iltaihminen, mihin aikaan työskentelet tehokkaimmin) ja liikkuminen (haluatko liikkua opiskellessasi vai istutko mieluummin paikallasi)
- lähiympäristö: äänet (hiljaisuus vai melun keskellä), valaistus (kirkas vai himmeä), lämpötila (viileä vai lämmin) ja kalustus (hieno vai tavallinen)
- sosiaalisuus: itse (haluatko työskennellä yksin vai yhdessä muiden kanssa), pari/työryhmä/ohjaaja (työskenteletkö mieluummin jonkun toisen oppijan kanssa, jossain työryhmässä tai jonkun ohjauksen alaisena vai et) ja vaihtelevuuden sietäminen (kestätkö erilaisia tehtäviä vai haluatko aina tehdä samoja rutiineja)
- asenteet: motivaatio, sitkeys, sopeutuminen, vastuuntunto ja rakenne (ilman ohjeita vai itseohjautuvasti).

Näiden piirteiden määrittäminen on mahdollista kyselylomakkeen avulla, jonka tietokone analysoi ja luo oppijalle oppimisprofiilin. Näin oppija saa tietoa omista oppimismielityksistään ja pystyy parantamaan oppimistaitojaan, ja opettaja saa tietoa kullekin oppijalle sopivista menetelmistä ja pystyy huomioimaan ne opetusta suunnitellessaan. Yksinkertainen kyselylomake, jonka avulla voit kartoittaa omia työskentelytottumuksiasi, on pohdintatehtävissä (tehtävä 7).

Tutkimusten mukaan suurin osa oppijoista oppii parhaiten vapaassa oppimisympäristössä sen sijaan että heidän pitäisi istua selkä suorana pöydän ääressä. Monet oppijat oppisivat paremmin niukasti valaistussa ympäristössä tai kuunnelleen taustamusiikkia hiljaisuuden sijasta. Oppimiskykyä voidaan tehostaa yhdistelemällä oikein erilaisia menetelmiä kunkin oppijan kohdalla. Oppimista voivat tehostaa myös esim. rentoutuminen, keskittymisharjoitukset, aivovoimistelu, mielikuvakartat, suggestopedia ja musiikki.

Oppimistyyleihin liittyy myös kiinteästi se, mikä aisti oppijalla on hallitsevin. Puhutaan VAK-tyypeistä, jotka ovat visuaalinen, auditiivinen ja kinesteettinen. Toisinaan kinesteettisestä erotetaan vielä taktuaalinen tyyppi, jolle keskeistä on käsin tekeminen. Useimmilla on yksi tai kaksi hallitsevaa aistia, mutta kaikki ovat siis VAK-tyyppien sekoituksia (testaa itsesi, pohdintatehtävä 8). Opettajan olisi oltava monikanavainen, jotta jokainen oppijatyylisi saisi inputia parhaalla tavalla.

Visuaalinen tyyppi oppii näkemällä: jos olet visuaalinen, sinulle on tärkeintä näkömuisti. Lukeminen ja katselu edistävät muistamista. Kokonaiskuvan muodostuminen opittavista asioista on sinulle tärkeää. Kuvat ja piirrokset auttavat myös muistamaan. Mielikuvasi löytyvät ylhäältä. Visuaaliset ilmaiset ”anna kun näytän, asia alkaa kirkastua, piirrän siitä mallin” ovat sinulle tyypillisiä. Olet nopea, luova ja käytät paljon mielikuvitusta.

Auditiivinen tyyppi oppii kuulemalla: jos olet auditiivinen, vahvin aistisi on kuulo. Yksityiskohtaisten ja perusteellisten selitysten kuuleminen auttaa sinua muistamaan. Muistikuvasi löydät korvien tasolta, ja käyt usein sisäistä dialogia. Sanonnat kuten ”kerro lisää, hälytyskellot soivat, anna kun selitän, miltä tämä kuulostaa” ovat tyypillisiä sinulle. Olet yleensä hyvä puhumaan ja kirjoittamaan.

Kinesteettiselle oppijalle tunne ja liike ovat tärkeitä: jos olet kinesteettinen, opit parhaiten liikkeen avulla ja itse tekemällä. Miellyttävä ilmapiiri ja aktiivisen osallistumisen mahdollisuus auttavat sinua oppimaan. Muistikuvasi ovat alhaalla. Tyypillisiä sanontoja sinulle ovat esim. ”minusta tuntuu, kokeillaan, virittäytyä tunnelmaan”. Tarvitset yleensä aikaa asioiden prosessointiin, ja vaihtelu on sinulle tärkeää.

Oppimistuloksiin voi vaikuttaa käyttämällä useita kanavia samanaikaisesti. Oppimistulokset paranevat lineaarisesti sen mukaan, monenko aistin avulla opetusta havainnollistetaan:

- jos kuulee, muistiin jää 20 %
- jos näkee, muistiin jää 30 %
- jos sekä kuulee että näkee, muistiin jää siis 50 %
- jos saa lisäksi puhua, muistiin jää 70 %
- jos saa vielä lisäksi tehdä itse, muistiin jää 90 %.

Kielen oppimiseksi sinun pitäisi siis käyttää tehokkaasti kaikkia aisteja; kun esim. opettelet sanoja, voisit lukea niitä ääneen (kuuleminen ja puhuminen), muodostaa niistä omia lauseita ja kirjoittaa ne ylös (itse tekeminen, kirjoittaminen, lauseiden näkeminen). Se takaa huomattavasti paremmat oppimistulokset kuin pelkkä sanalistojen lukeminen (vain näkömuisti).

POHDINTATEHTÄVIÄ

1. Kieliminä

1. Kuvaile kieliminääsi. Eroaako kieliminäsi a. eri kielissä (spesifin tason kieliminä) b. kielitaidon eri osa-alueilla (tehtäväkohtaisen tason kieliminä)?
2. Millaiset kyvyt sinulla on vieraissa kielissä? Mitkä ovat vahvuuksiasi ja heikkouksiasi?
3. Millainen on ihannekieliminäsi? Ovatko tiedostettu kieliminäsi ja ihannekieliminäsi tasapainossa? Jos eivät, mitä voisit tehdä tilanteen korjaamiseksi?

2. Motivaatio

1. Mitä mieltä olet tekijöistä, joiden mainitaan vaikuttavan motivaatioon? Mikä näistä tekijöistä on sinulle tärkein? Mikä motivoi sinua eniten?
2. Onko sinulla kielenoppimisesta flow-kokemuksia? Kuvaile sellaisia kokemuksia. Pohdi, mikä siinä tilanteessa sai aikaan flow-ilmion.
3. Pohdi omaa motivaatiotasi kieliopintoihin. Millainen sisäinen motivaatio sinulla on kieliopintoihin? Entä mitkä ulkoisen motivoinnin keinot tehoavat sinuun?
4. Pohdi omaa tilanneorientaatiotasi kieliopintoihin. Omaatko useimmiten tehtävä-, riippuvuus-, minädefensiivisen vai luopumisorientaation? Miten voisit kehittää tehtäväorientoituneisuuttasi?

3. Asenteet

1. Millainen asenne sinulla on kieliopintoihisi?
2. Oletko saanut mielestäsi riittävästi tietoa kulttuurien välisistä eroista kielenopetuksen yhteydessä? Mitä olet oppinut? Ovatko asenteesi muuttuneet tiedon myötä?

4. Persoonallisuuden piirteet

1. Mitkä persoonallisuuden piirteesi koet kielenoppimista edistävänä/estävänä?
2. Jännitätkö kielten oppitunneilla tai kokeissa? Millaisissa tilanteissa? Miten jännittämistä voisi helpottaa?

5. Analyttinen vs. holistinen oppija

Aivopuoliskojen käyttöön liittyvien strategioiden arviointi (lähde: Prashnig 1998, 78)

1. Lue väittämä. Pisteytä se sen mukaan, miten hyvin se pitää paikkansa omalla kohdallasi, asteikolla 1-10 (1 alhaisin). Esim. 10 = Olen täsmälleen tuollainen 5 = Olen joskus tuollainen/ En osaa sanoa/Riippuu tilanteesta 1 = Ei tule kyseeseenkään!
2. Pyri kirjoittamaan ensimmäinen reaktiosi. Se todennäköisesti kuvaa sinua paremmin, kuin jos pohdit asiaa liian kauan.
3. Kirjoita kustakin väittämästä saamasi pistemäärä taulukossa sille varattuun kohtaan.
4. Ole rehellinen itsellesi!

Väite	Pisteet
1. Perustan päätökseni enemmän objektiivisille tosiasioille kuin tunteille.	
2. Minulla on yliluonnollisia kykyjä.	
3. Ongelmia ratkoessani käytän mielelläni symboleja ja mielikuvia.	
4. Olen taiteellisesti tai musikaalisesti luova.	
5. Olen looginen.	
6. Olen hyvä ratkaisemaan ristisanatehtäviä.	
7. Pystyn lukemaan nopeasti.	
8. Päiväunelmani ovat eloisia.	
9. Pystyn helposti muistamaan sanoille synonyymeja.	
10. Pystyn muistamaan unia.	
11. Uneni ovat eloisia.	
12. Pystyn käyttämään sanoja sujuvasti.	
13. Pystyn käyttämään mielikuvia tehokkaasti muistin ja ajattelun tukena.	
14. Lähestyn ongelmanratkaisua leikinomaisesti.	
15. Lähestyn ongelmanratkaisua vakavasti ja täysin asiallisesti.	
16. Haluan, että kokemukseni ovat suunnitelmallisia ja hyvin strukturoituja.	
17. Luen ja ajattelen mielelläni selkä suorassa.	
18. Ajatteluni koostuu sanoista.	
19. Ajatteluni koostuu mielikuvista.	
20. Haluan selittää asioita käyttäen visuaalista esittämistapaa.	

Pisteytys: Vasen, numerot 1, 5, 6, 7, 9, 12, 15, 16, 17, 18
Oikea, numerot 2, 3, 4, 8, 10, 11, 13, 14, 19, 20

Laske yhteen Vasemman ja Oikean numerot. Kirjoita ne ylläoleviin laatikoihin. Vähennä pienempi numero suuremmasta ja jaa lopputulos 10:llä: Esim. 74 (vasen) – 48 (oikea) = 26; 26/10=2.6 (vasen). Suurempi numero viittaa niihin aivopuoliskojen toimintaan liittyviin strategioihin, jotka ovat sinulla vallitsevina. Mitä suurempi numero tämä on, sitä enemmän käytät kyseistä aivopuoliskoja. Yleissääntönä voidaan sanoa, että sinulla vallitsee jompikumpi mieltymys, jos loppupistemäärä on vähintään 0.7.

6. Älykkyyden lajit

Älykartta lahjojen etsintään (lähde: Ojala 1999, 89-90)

Seuraava pieni älykkyydsalueita arvioiva testi perustuu Howard Gardnerin seitsemän älykkyyden määritelmään ja amerikkalaisen Ron Grossin laatimaan älykkyydsaloja kartoittavaan testiin.

Lue seuraavat väittämät ja ympyröi ne väittämät, joista olet samaa mieltä tai jotka pitävät mielestäsi paikkansa.

1. Muistan helposti sananparsia ja sanontoja ja käytän niitä sujuvasti keskusteluissa.
2. Vaistoan helposti, jos jollakin läheisellä on ongelmia.
3. Olen innostunut esimerkiksi sellaisista tieteellisistä ja filosofisista kysymyksistä kuten ”Mistä kaikki alkoi?”
4. Löydän uudessa paikassa oikean tien yleensä helposti.
5. Minua pidetään varsin viehättävänä ja olen vain harvoin liikkeissäni kömpelö.
6. Osaan laulaa nuotilleen.
7. Luen säännöllisesti sanomalehden tiedesivut ja selaan tiede- ja teknologia-alan aikakauslehtiä.

8. Huomaan helposti, kun muut tekevät kielioppivirheitä puhuessaan, vaikka en korjaisikaan heitä.
9. Keksin ilman apua, miten jokin laite toimii ja miten se voidaan korjata, jos se on rikki.
10. Tunnistan, millaisia rooleja muilla on työssään ja kotona ja osaan kuvitella itseni heidän asemaansa.
11. Muistan yksityiskohtia myöten ne paikat, joissa olen käynyt lomamatkoilla.
12. Pidän musiikista ja minulla on suosikkiesiintyjä.
13. Piirrän mielelläni.
14. Olen hyvä tanssija.
15. Keittiössäni, kylpyhuoneessani ja työpöydälläni vallitsee järjestys. Tavarat ovat omissa ryhmissään.
16. Tulkitsen mielelläni muiden tekemisiä heidän tunteidensa mukaan.
17. Kerron mielelläni tarinoita ja minua pidetään hyvänä jutuniskijänä.
18. Kuuntelen joskus mielelläni erilaisia ääniä ympärilläni.
19. Kun tapaan uusia ihmisiä, yhdistän heitä usein luonteenpiirteiden mukaan aiempiin tuttavuuksiini.
20. Minulla on hyvä tuntuma siihen, mihin pystyn ja mihin en.

Älykkyyden laji	Väittämät (ympyröi ne, jotka pitävät paikkansa kohdallasi)
Kielellinen älykkyyden laji	1, 8 ja 17
Musiikillinen älykkyyden laji	6, 12 ja 18
Loogis-matemaattinen älykkyyden laji	3, 7 ja 15
Tilaa hahmottava älykkyyden laji	4, 11 ja 13
Kehollis-kinesteettinen älykkyyden laji	5, 9 ja 14
Intrapersonallinen älykkyyden laji	10, 16 ja 20
Sosiaalinen älykkyyden laji	2, 10 ja 19

Tulkinta: Jos kaikki kolme väittämää pitävät paikkansa, sinulla on runsaasti lahjoja juuri tuohon älykkyyden lajiin. Jos kaksi väittämää pitää paikkansa, sinulla on melko paljon kyseistä älykkyyttä ja voit käyttää sitä avuksi esim. oppimisessa. Jos yksi väittämä pitää paikkansa, sinulla on taipumusta ko. älykkyyteen. Jos mikään väittämä ei pidä paikkaansa, älykkyytesi ei painotu ko. alueelle.

7. Työskentelytyylianalyysi (mukaellen Prashnig 1998, 154)

1. Miten haluat oppia? (yksin, parin kanssa, ryhmässä vai opettajan ohjauksessa; minkä aistikanavan kautta, kumpi aivopuolisko hallitseva)
2. Missä haluat oppia? (hiljaisuus vai melu, millainen valaistus, millainen lämpötila, millainen kalustus)
3. Milloin haluat oppia? (vuorokaudenaika)
4. Pohdi Prashnigin mainitsemia tekijöitä. Miten ne vaikuttavat seuraaviin asioihin:
 - a. Miksi opit?
 - b. Milloin et opi?
 - c. Mikä estää sinua oppimasta?

8. VAK-oppimistyyli

Testaa oma oppimistyyli (lähde: Martti Tenkku 1997 Aikuiskoulutuksen maailma). Seuraavissa kysymyskohdissa (10 kysymystä) on kussakin kolme vastausvaihtoehtoa. Aseta ne suosituimmuusjärjestykseen niin, että annat numeron 3 sille vaihtoehdolle, joka luonnehtii Sinua parhaiten ja numeron 1 sille vaihtoehdolle, joka luonnehtii Sinua vähiten ja numeron 2 väliin jääville.

1.	Opin helpoiten	___	näkemällä, katsomalla	___	kuulemalla, keskustelemalla	___	motorisesti tehden, kosketellen
2.	Muistan parhaiten asiat jos	___	olen nähnyt ne	___	muistettavaan on liittynyt ääniä, puhetta	___	niihin on liittynyt motorista tekemistä, koskettamista
3.	Toisista ihmisistä muistan helpoiten	___	ulkomuodon, kasvot, vaatteet	___	hänen äänensä, puheensa	___	hänen kanssaan tehdyt, koetut asiat
4.	Puherytmini on	___	nopeaa	___	keskinopeaa	___	hidasta
5.	Sanavalinnoissani sanon tyypillisesti	___	miltä näyttää?	___	miltä kuulostaa?	___	miltä tuntuu?
6.	Suunnitellessani suosin	___	visuaalista materiaalia kuvia, tekstiä	___	juttelen jonkun kanssa tai sisäistä itsepuhelua	___	teen konkreettisia kokeiluja ja ja tunnustelen, miltä eri vaihtoehdot tuntuvat
7.	Vieraalla paikkakunnalla löydän	___	karttaa/visuaalisia opasteita tutkimalla	___	kysymällä joltakulta	___	lähdän etsimään kävellen/kulkuvälineellä ja ja samalla painan paikkoja mieleen
8.	Merkittävimmät elämykset saan	___	kauniista näkymistä	___	hyvästä musiikista tai muista äänistä	___	kosketus- ja/tai liikunnallisista kokemuksista
9.	Vaateostoksia tehdessäni pohdin voimakkaimmin	___	miltä ne näyttävät	___	millaisia puheita niistä käydään	___	miltä ne tuntuvat ylläni
10.	Jos on täysi vapaus valita, suunnittelen olohuoneeni niin, että	___	se miellyttää minun silmäni/visuaalista kauneustajuani	___	sen ääniympäristö on miellyttävä (äänet omasta huoneesta, naapurista, ulkoa)	___	oleminen, tekeminen, liikkuminen on helppoa ja mukavaa (materiaalit, sijainnit)

Pisteet

___ **visuaalinen**

___ **auditiivinen**

___ **kinesteettinen**

Tulkinta:

Yksi ylitse muiden: Sinulla on selvästi yksi muita vahvempi aistikanava. Muista hyödyntää tätä aistikanavaa oppimisessasi!

Kaikki suurin piirtein samanarvoisia: Useimmat meistä ovat VAK-tyyppien sekoituksia, ja voi olla, että sinulla ei ole selkeästi muita vahvempaa aistikanavaa. Toisaalta tämä testi on erittäin rajallinen, ja siksi voi olla, että vahvin kanavasi ei vain paljastunut tässä testissä.

Yksi muita selkeästi heikompi: Sinun kannattaa miettiä, pitäisikö sinun kehittää myös tätä aistikanavaa. Ehkä se tietyissä tilanteissa auttaisi sinua oppimaan entistä paremmin.

KIRJALLISUUS

- Dryden, G. & Voss, J. 1996. Oppimisen vallankumous. Ohjeita elinikäistä oppimista varten. Suom. Raimo Salminen. Tietosanoma.
- Dunn, R. & Dunn, K. 1978. Teaching Students through Their Individual Learning Styles. A Practical Approach. New York: Prentice Hall.
- Entwistle, N. 1988. Styles of Learning and Teaching. An Integrated Outline of Educational Psychology for Students, Teachers, and Lectures. London: David Fulton Publishers.
- Huttunen, I. & Huttunen, J. 1998. Vieraat kielet: oppiminen, opettaminen, arviointi. Yleiseurooppalainen viitekehys. Luonnos 2 ehdotuksesta viitekehykseksi. Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan opetusmonisteita ja selosteita 76.
- Jaakkola, H. 1997. Kielitieto kielitaitoon pyrittäessä. Vieraiden kielten opettajien käsityksiä kielioopin oppimisesta ja opettamisesta. Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research. University of Jyväskylä.
- Julkunen, K. 1991. Trait and Test Anxiety in the FL Classroom. Teoksessa M. Ahtee & V. Meisalo (toim.) Ainedidaktiikka ja kansainvälisyys. Helsingin yliopiston opettajankoulutuslaitos. Tutkimuksia 97. 25-34.
- Keller, J. M. 1994. Motivation in Instructional Design. Teoksessa T. Husén & T. N. Postlethwaite (toim.) The International Encyclopedia of Education. Second Edition. Oxford: Pergamon Press. 3943-3947.
- Kolb, D. A. 1984. Experiential Learning. Experience as the Source of Learning and Development. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.
- Laine, E. & Pihko, M.-K. 1991. Kieliminä ja sen mittaaminen. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden tutkimuslaitoksen julkaisusarja A. Tutkimuksia 47.
- Larsen-Freeman, D. & Long, M. 1991. An Introduction to Second Language Acquisition Research. Hongkong: Longman.
- Leino, A.L. & Leino, J. 1990. Oppimistyyli. Teoriaa ja käytäntöä. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Leitola, K. 2001. Oppimisen NLP. Helsinki: Tammi.
- Lightbown, P. & Spada, N. 1993. How Languages Are Learned. Oxford: Oxford University Press.
- MacIntyre, P. & Gardner, R. 1989. Anxiety and Second-language learning: Towards a Theoretical Clarification. Language Learning 39 (2). 251-273.
- Marckwort, Auvo & Marckwort, Raija 1994. Kouluttajan uudet vaatteet. Maarianhamina: Mermerus.
- Otala, L. 1999. Osaajana opintiellä. Opas elinikäisen oppimisen matkalle. Porvoo: WSOY.
- Oxford, R. & Ehrman, M. 1993. Second Language Research on Individual Differences. Annual Review of Applied Linguistics 13. 188-205.
- Oxford, R. & Shearin, J. 1994. Language Learning Motivation: Expanding the Theoretical Framework. The Modern Language Journal 78 (1). 12-28.
- Paane-Tiainen, T. 2000. Oppijaksi aikuisena. Helsinki: Edita.
- Peltonen, M. 1985. Koulutusoppi. Helsinki: Otava.
- Prashnig, B. 1998. Eläköön erilaisuus. Oppimisen vallankumous käytännössä. Paremmän elämisen, oppimisen ja työskentelyn opas. Atena.
- Prashnig, B. 2000. Erilaisuuden voima. Opetustyyliä ja oppiminen. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Skehan, P. 1998. A Cognitive Approach to Language Learning. Oxford: Oxford University Press.

- Ruohotie, P. 1998. Motivaatio, tahto ja oppiminen. Helsinki: Edita.
- Ruohotie, P. 2000. Oppiminen ja ammatillinen kasvu. Porvoo: WSOY.
- Tornberg, U. 1997. Språkdiraktik. Malmö: Gleerups.
- Viberg, Å. 1989. Vägen till ett nytt språk. Andraspråksinläring i ett nytt perspektiv. Natur och Kultur.
- Willing, K. 1987. Learning Styles in Adult Migrant Education. Adelaide: Adult Migrant Education Programme.
- van Lier, L. 1996. Interaction in the Language Curriculum. Awareness, Autonomy and Authenticity.
- Vuorinen, I. 1997. Tuhat tapaa opettaa. Naantali: Resurssi. 4. Painos.
- Yrjönsuuri, R. & Yrjönsuuri, Y. 1994. Opiskelun merkitys. Helsinki: Yliopistopaino.

4 MITEN HYÖDYNNÄN OPPIMISSTRATEGIOITA KIELIOPINNOISSANI?

Kielet muodostavat oleellisen osan kansainvälistä ammatillista asiantuntijuutta. Kieltenopetuksen tavoitteena on innostaa sinua kieltenopiskeluun, mutta tavoitteena tulee olla myös antaa sinulle sellaisia taitoja ja kykyjä, jotka mahdollistavat tehokkaan kieltenopiskelun, ml. itseopiskelun. Kieltenopettajien tavoitteena ja jopa velvollisuutena on opettaa sinulle, kuinka kieltenopiskelusta tulee helpompaa ja tehokkaampaa niin, että koet kielten oppimisen tarpeelliseksi ja miellyttäväksi. Näin opettajasi voi ohjata sinua kohti elinikäistä oppimista niin, että innostuksesi kielten oppimiseen säilyy tutkinnon suorittamisen jälkeenkkin.

Tässä luvussa käsitellään oppimisstrategioita, joilla on merkitystä kieltenopiskelun tehokkuuden kannalta. Ensin esitellään oppimisstrategioiden merkitys kieltenopiskelussa ja sitten strategioiden luokittelu. Koska sanojen oppiminen kieltenopiskelussa on tärkeää, tässä luvussa käydään läpi sanaston oppimisen kannalta keskeisiä strategioita.

4.1 OPPIMISSTRATEGIOIDEN TARKOITUS

Oppimisstrategioilla viitataan niihin toimintoihin, joita oppijana käytät ymmärtääksesi, oppiaksesi tai muistaaksesi uutta informaatiota. Oppimisstrategioissa on siis kyse toiminnoista, joiden tavoitteena kieltenopiskelussa on helpottaa opiskeltavan tiedon hankintaa, tiedon varastointia ja mieleen palauttamista ja käyttämistä. Oppimisstrategioiden määritelmää voidaan vielä laajentaa kuvaamalla oppimisstrategiat toimenpiteiksi, jotka tekevät oppimisen helpommaksi, nopeammaksi, nautittavammaksi, itseohjautuneemmaksi, tehokkaammaksi ja helpommin siirrettäviksi uusiin tilanteisiin.

Oppimisstrategiat ovat melko uusi alue kieltenoppimisessa. Strategioiden tutkiminen sai alkunsa tarpeesta ymmärtää oppimista oppijan näkökulmasta. Aaron Cartonin v. 1966 julkaistu tutkimus edusti ensimmäistä strategiatutkimusta. Cartonin käsityksen mukaan opiskelijoiden kyvyissä tehdä järkeviä päätelmiä on eroavaisuuksia. Cartonin tutkimus innosti monia, ja 1970-luvun alusta alkaen oppimisstrategiat ovatkin olleet jatkuvan tutkimuksen kohteena. Tehdyt tutkimukset ovat pääasiassa keskittyneet oppimisstrategioiden käyttöön lukemis- ja kirjoitustehtävissä. Tutkimukset, joita on tehty 1980- ja 1990-luvuilla, ovat osoittaneet, että tehokkaat oppijat käyttävät monenlaisia oppimisstrategioita ja että he käyttävät niitä tarkoituksenmukaisemmin ja useammin kuin tehottomat oppijat. Suomalaisissa tutkimuksissa saadut tulokset ovat samansuuntaisia kuin kansainvälisissä tutkimuksissa, mm. Kristiansenin tutkimuksessa (1992) heikot suorittajat olivat omaksuneet vähemmän tehokkaita oppimisstrategioita kuin muut oppijat. Oppimisstrategioiden käyttö on sidoksissa myös motivaatioon: motivoituneet kieltenopiskelijat käyttävät useita strategioita. Strategioiden käytössä on huomattu sukupuolieroja: naispuolisten opiskelijoiden on todettu käyttävän strategioita miesopiskelijoita enemmän.

Seuraavat kriteerit ovat luonteenomaisia oppimisstrategioille kieltenopiskelussa:

-
- 1) Strategiat viittaavat tiettyihin toimintoihin tai tekniikoihin (esim. fraasin toistaminen muistamisen edistämiseksi).
 - 2) Jotkut toiminnoista ovat havaittavia (esim. kysymysten tekeminen), joitakin taas ei huomata (esim. vertailun tekeminen mielessä).
 - 3) Strategiat ovat ongelmakeskeisiä (esim. helpottavat tiedon hankintaa ja säilyttämistä).
 - 4) Oppimisstrategiat edesauttavat oppimista suorasti (esim. kuinka kontrolloidaan ja/tai siirretään tietoa) tai epäsuorasti (esim. mitä opiskelijat tekevät saadakseen tilaisuuksia oppia ja käyttää kieltä).
 - 5) Oppimisstrategioita saatetaan käyttää hyväksi tietoisesti (esim. jotakin uutta opitaan).
 - 6) Strategioille on luonteenomaista, että ne saattavat muuttua (esim. niitä voidaan muuttaa tai torjua, tai voidaan oppia uusia strategioita).

Oppimisstrategioita kartoittavien tutkimusten tulokset eivät kuitenkaan ole systemaattisia. Todennäköisesti kulttuuritaustalla on merkitystä oppimisstrategioiden käytössä. Strategiat ovat yhteydessä aikaisempiin oppimiskokemuksiin, joissa taas heijastuvat eri koulukulttuurit. Amerikkalaisen tutkimuksen mukaan eri kielten opiskelijat käyttävät eri strategioita, mutta toisaalta kuitenkin yhdessä kielessä opitut strategiat siirtyvät toiseen kieleen samantapaisiin tehtäviin.

4.2 OPPIMISSTRATEGIOIDEN LUOKITTELU

Oppimisstrategioita on luokiteltu useilla eri tavoilla. Joidenkin tutkijoiden mielestä on menty jopa liiallisuuksiin: mitä tahansa suunnitelmaa, jota opiskelija käyttää hallitakseen kielen oppimisprosessia, kutsutaan strategiaksi. Stern tutki ensimmäisten joukossa hyvän kielenoppijan piirteitä v. 1983. Siinä yhteydessä hän luokitteli strategiat neljään ryhmään: *aktiivinen suunnittelustrategia*, *akateeminen oppimisstrategia*, *sosiaalinen oppimisstrategia* ja *affektiivinen strategia*. O'Malley'n ja Chamotin strategialuokittelu (1990), joka on yksi tunnetuimmista oppimisstrategialuokittelusta, on hyvin samantyyppinen kuin Sternin luokittelu. O'Malley'n ja Chamotin luokittelun mukaan strategiat jaetaan kolmeen ryhmään: *metakognitiiviset*, *kognitiiviset* ja *sosiaaliset/tunnestrategiat*. Oxford (1990) puolestaan jakaa strategiat *suoriin ja epäsuoriin strategioihin*. Myös eurooppalaisessa kieltenopetuksen viitekehyksessä korostetaan oppimisstrategioiden roolia kielten oppimisessa. Viitekehys määrittelee strategiat seuraavasti: ”*Strategia* on mikä tahansa organisoitu, tarkoituksellinen ja säännelty toimintalinja, jonka yksilö valitsee suorittaakseen itselleen asettamansa tai kohtaamansa tehtävän”.

Tässä yhteydessä käsitellään yksityiskohtaisemmin O'Malley'n ja Chamotin (1990) strategialuokittelua. Heidän luokittelunsa mukaan strategiat jaetaan *metakognitiivisiin*, *kognitiivisiin ja sosiaalisiin strategioihin*. Metakognitiivisista strategioista on kysymys, kun kuvataan oppimisprosessin ajattelamista tai tiedostamista, oppimisen suunnittelua, oppimisen monitorointia oppimisprosessin aikana sekä oppimisen itsearviointia tehtävän suorittamisen jälkeen. Kognitiivisia strategioita käytetään oppimisprosessin yhteydessä, jotta ymmärtäminen, oppiminen ja muistaminen paranevat, mm. sano-

jen ryhmittely sanojen oppimiseksi tai muistiinpanojen teko muistamisen helpottamiseksi. Sosiaaliset strategiat viittaavat puolestaan strategioihin, joissa sosiaalista vuorovaikutusta käytetään tiedon ymmärtämisessä, oppimisessa ja muistamisessa. Seuraavassa O'Malley'n ja Chamotin oppimisstrategioiden luokittelu ja tarkempi kuvaus siitä, mitä kukin strategia tarkoittaa käytännössä:

A. Metakognitiiviset strategiat

1. Etukäteissuunnittelu: Opiskeltavan materiaalin pääideoiden ja käsitteiden tarkastelu etukäteen, usein silmäillen, tekstin jäsentelyperiaatteen löytämiseksi

Tähän strategiaan kuuluu neljä vaihetta: oppijana kuvaillet tehtävän tai tilanteen saadaksesi siitä kokonaiskäsityksen, määrität tehtävän tai tilanteen vaatimukset, tarkistat omat kielelliset taitosi ja määrität, mitä lisätaitoja tarvitsisit suoriutuaksesi tehtävästä kunniallisesti.

2. Etukäteisvalmistelu: Kielen harjoittelu suullista tai kirjallista tehtävää varten

Kun olet tunnistanut tehtävän yleisen luonteen, tehtävän erityisvaatimukset, omat resurssisi tehtävän suorittamiseksi sekä lisäresurssitarpeesi, harjoittelet puhetilanteissa/kirjoituksessa tarvittavia sanontoja/sanoja/rakenteita. Käytät lähteitä (mm. sanakirjoja ja kielioppia) hyväksesi onnistuaksesi etukäteisvalmistelussa.

3. Organisaattorinen suunnittelu: Sanottavan tai kirjoitettavan suunnittelu etukäteen

Suunnittelet etukäteen, millaisia asioita puhetilanteessa voisi käsitellä. Kirjoitustehtävässä et lähde suoraan kirjoittamaan, vaan pohdit aineistoasi/sanottavaasi esimerkiksi laatimalla käsittekartan. Sekä suullisen että kirjoitetun kielen organisatorisessa suunnittelussa auttaa vaikkapa muistikirjan pitäminen, johon merkitset uusia, esille tulevia sanontoja ja sanoja sekä eri tilanteissa käyttämiäsi strategioita.

4. Valikoiva kohdistaminen: Huomion kiinnittäminen avainsanoihin, fraaseihin, kielellisiin merkkeihin tai lauseisiin

Kiinnität huomiota syntyperäisten puhujien/kirjoittajien tai muiden taitavien puhujien/kirjoittajien kielenkäyttöön, tavallisesti luokkahuoneen ulkopuolella. Puheessa kiinnität huomiota erityisesti keskustelutaidossa tarvittaviin fraaseihin ja avainsanoihin.

5. Itsemonitorointi: Ymmärtämisen tarkistaminen kuuntelun tai lukemisen aikana ja/tai suullisen tai kirjallisen tuottamisen samanaikainen oikeellisuuden tarkistaminen

Kiinnität huomiota tekemiisi virheisiin kuunnellessasi tai tuottaessasi kieltä. Erityisesti kiinnität huomiota suurin ymmärtämistä haittaaviin virheisiin ja pyrit kielen oikeaan käyttöön.

6. Itsearviointi: Oman oppimistuloksen arvioiminen

Kielellisen suorituksen jälkeen arvioit omaa suoritustasi ja pohdit onnistumistasi/epäonnistumistasi. Voit myös arvioida omaa oppimistasi esimerkiksi niin, että pohdit, ymmärrätkö kielestä enemmän tai pystytkö lukemaan enemmän kuin puoli vuotta sitten.

7. Itseorganisointi: Oppimista edistävien olosuhteiden järjestäminen

Pyrit organisoimaan oman aikataulusi ja fyysisen ympäristösi (mm. huone, lämpötila, äänet, valot) sellaisiksi, että ne edesauttavat oppimistasi.

Metakognitiivisten strategioiden tavoitteena on edistää tehokasta opiskelua. Saat oppijana monesti paljon uutta tietoa, mm. vieraita sanoja, sekavalta vaikuttavia sääntöjä ja erilaisia kulttuurisia tapoja. Monen uuden asian edessä saatat olla hyvinkin hämmentynyt. Metakognitiivisten strategioiden käyttö, esim. itsearviointi ja suunnittelu, auttaa sinua hahmottamaan uusia asioita tehokkaammin. Kieltenopiskelun tavoitteena on, että opit ohjaamaan omaa oppimisprosessiasi. Metakognitiiviset strategiat auttavat sinua oman oppimisprosessisi ohjaamisessa.

B. Kognitiiviset strategiat

1. Lähteiden käyttö: Kohdekielisten lähdemateriaalien, kuten sanakirjojen, tietokirjojen tai oppikirjojen käyttö

Käytät lähdeaineistoa ymmärtääksesi, mitä olet kuullut tai lukenut tai tuottaaksesi vierasta kieltä. Lähdeaineistona voi toimia esimerkiksi sanakirjat, sanalistat, kieliopit, fraasikirjat tai oppikirjat. Tietosanakirjat, matkaoppaat, aikakauslehdet tai historian kirjat voivat olla arvokasta tausta-aineistoa. Puhumistehtäviin valmistautuessasi voit hyödyntää mm. televisiota, videoita ja kasetteja.

2. Ryhmittely: Sanojen, termien tai käsitteiden luokittelu niiden ominaisuuksien tai merkityksen mukaan

Ryhmittelet kieltä tarkoituksenmukaisiksi ryhmiksi, joko kirjallisesti tai mielessä, jotta pystyisit muistamaan aineiston paremmin. Ryhmittely voi perustua sanoihin (esim. kaikki substantiivit tai verbit), teemaan (esim. sää), kielelliseen tarkoitukseen (esim. anteeksipyyntö, vaatimus), samanlaisuuteen (esim. lämpöä kuvaavat adjektiivit), vastakohtaisuuksiin (esim. ystävällinen/epäystävällinen), tunteisiin (esim. pitää, inhoaa) jne. Voit nimetä eri ryhmät vaikkapa eri värisiksi muistaaksesi ryhmien sanat paremmin.

3. Muistiinpanojen teko: Avainsanojen tai käsitteiden kirjaaminen suullisessa, graafisessa tai numeraalisessa muodossa kuuntelun tai lukemisen aikana

Käyttäessäsi tätä strategiaa teet muistiinpanoja kuulemastasi tai lukemastasi. Muistiinpanot voit tehdä ranskalaisilla viivoilla tai käsitekarttana.

4. Tiivistelmän teko: Tiivistelmän tekeminen mielessä, suullisesti tai kirjallisesti luetun tai kuullun sisältämästä uudesta tiedosta

Laadit mielessäsi, suullisesti tai kirjallisesti tiivistelmän tai pidemmästä katkelmasta abstraktin.

5. Päätely: Sääntöjen käyttö vieraan kielen ymmärtämiseksi, tuottamiseksi tai ongelmien ratkaisemiseksi

Kuunnellessasi tai tuottaessasi vierasta kieltä käytät hyväksesi jo tuntemasi kielen yleisiä sääntöjä.

6. Kuvittaminen: Joko mentaalisten tai oikeiden visuaalisten mallien käyttäminen uuden tiedon ymmärtämiseksi tai oppimiseksi

Voit kuvittaa uuden tiedon mielessäsi esim. kuvaksi tai paikaksi muistaaksesi uuden asian paremmin. Kuvittamista voit käyttää sekä abstraktien että konkreettisten sanojen oppimisessa.

7. Auditiivinen suunnittelu: Mielessä pohtiminen, miltä sana, fraasi tai lause kuulostaa

Pohdit mielessäsi, miltä uusi opittava asia kuulostaa ja pyrit muistamaan uuden asian sen perusteella. Voit liittää uuden asian johonkin ennestään tuttuun sanaan tai äänteeseen. Tuttu sana voi tulla äidinkielenstä, jostakin toisesta kielestä tai opiskeltavasta kielestä.

8. Elaborointi: Uuden tiedon yhdistäminen aiempaan, uuden tiedon eri osien yhdistäminen toisiinsa tai mielekkäiden henkilökohtaisten assosiaatioiden kehittäminen uuden tiedon pohjalta

Voit yhdistää uutta tietoa aikaisempaan yksinkertaisella tai monimutkaisella tavalla, pääasia on, että tarkoitus on merkityksellinen sinulle. Assosiaatio voi liittyä kahteen asiaan (esim. voi ja leipä) tai moneen asiaan (esim. kylä, kaupunki, maakunta, maa, maanosa, maailma).

9. Transfer: Aiempien kielellisten tietojen ja taitojen hyväksikäyttö ymmärtämisen tai tuottamisen edistämiseksi

Käytät hyväksesi tietojasi toisesta kielestä, jotta ymmärrät tai pystyt tuottamaan asian uudella kielellä.

10. Päätteleminen: Tarjolla olevan tiedon käyttäminen uusien sanojen merkityksen arvaamiseksi, tulosten ennustamiseksi tai puuttuvan tiedon täydentämiseksi

Arvaaminen auttaa sinua uskomaan, ettei kaikkia sanoja tarvitse tietää ymmärtääksesi pääajatuksen kuullusta tai luetusta. Voit käyttää oman äidinkielesi tai jonkin muun kielen taitojasi ymmärtääksesi uusien sanojen merkityksen. Voit päätellä uuden sanan merkityksen esim. samankaltaisuuden tai erilaisuuden perusteella verrattuna äidinkielesi tai johonkin toiseen kieleen (esim. Katze – cat). Arvaaminen voi olla myös ei-kielellistä, esimerkiksi puhuttelumuodot (Herr Doktor Professor, my little love) antavat viitteitä ymmärtämiselle. Kuullun ymmärtämisessä ei-verbaalinen viestintä voi auttaa viestin ymmärtämisessä (äänen paino, ilmeet, eleet). Aikaisemmin sanottu/luettu antaa tärkeää taustatietoa ymmärtämiselle.

Kognitiiviset strategiat ovat opiskelutaitoja, joiden käyttö auttaa sinua oppimaan tehokkaammin. Ovit tuottamaan kieltä käyttämällä hyväksesi monia eri strategioita. Kognitiivisten strategioiden käyttö on erityisen tärkeää esimerkiksi uutta sanastoa oppiessa. Kognitiiviset strategiat auttavat sinua esim. sanojen muistamisessa: kuinka varastoit tietoa ja kuinka haet tiedon tarvittaessa esille.

C. Sosiaaliset ja tunnestrategiat

1. Selvennyksen kysyminen: Ylimääräisten selitysten, ilmaisujen, esimerkkien tai vahvistusten kysyminen opettajalta tai toiselta oppijalta.

Pyydät toista osapuolta toistamaan, selittämään, hidastamaan tai antamaan esimerkkejä ymmärtääksesi, mitä toinen sanoo. Voit myös kysyä varmistusta, onko käyttämäsi tietty ilmaisu oikea. Voit myös

pyytää toista korjaamaan puheen/kirjoituksen.

2. Yhteistyö: Työskentely yhdessä yhden tai useamman oppijan kanssa ongelman ratkaisemiseksi, tiedon keräämiseksi, tehtävän ratkaisemiseksi, harjoituksen suunnittelemiseksi tai palautteen saamiseksi suullisesta tai kirjallisesta esityksestä.

Työskentelet joko vakinaisen tai väliaikaisen parisi kanssa tai pienessä ryhmässä. Parilta tai ryhmältä voit saada arvokasta tukea omalle oppimisellesi.

Yhteistoiminnallinen oppiminen, ryhmättyö ja tiimityö luovat edellytykset sosiaalisten strategioiden käytölle. Sosiaalisten strategioiden ohella tunnetekijöillä on oleellinen merkitys kielten oppimisessa. Tunnetekijät, mm. asenteet, motivaatio, riskin otto, innostuneisuus ja itseluottamus, vaikuttavat suuresti onnistumiseesi tai epäonnistumiseesi kieliopinnoissa. Yleensä hyvät kielenoppijat pystyvät kontrolloimaan tunteitaan ja asenteitaan oppimista kohtaan. Negatiiviset tunteet puolestaan saattavat olla esteenä uuden oppimiselle. Oxford (1990) laajentaa O'Malley'n ja Chamotin luokittelua sosiaalisista ja tunnestrategioista lisäämällä siihen seuraavat tunnestrategiat:

Tunnestrategiat (Oxford 1990)

- A. Pelkotilojen vähentäminen: rentoutuminen, oikea hengitys, mietiskely, nauru
- B. Itsensä rohkaiseminen: myönteiset kommentit, riskien ottaminen viisaasti, itsensä pal-kitseminen
- C. Tunnetilojen huomioonottaminen: kehon kielen kuunteleminen, tarkistuslistan käyttö, oppimispäiväkirjan pitäminen, tunteista keskusteleminen

Pelkotilojen vähentämiseen liittyy sekä fyysinen että psyykinen puoli. Rentoutusta ja oikeaa hengitystä käytettäessä lihakset pyritään saamaan rennoiksi ja mietiskelyllä pyritään saamaan ajatukset kirkkaiksi keskittämällä ajatustoiminta miellyttäviin asioihin. Sinun kannattaa muistaa musiikin merkitys oppimisessa: jotkut oppijat suosivat tietynlaisen musiikin kuuntelua oppimistehtävän aikana. Joitakin taas rauhoittaa musiikin kuuntelu 5-10 minuutin ajan ennen tehtävään ryhtymistä. Naurulla on tärkeä merkitys oppimisessa. Sinun kannattaa muistaa, että naurua tarvitaan myös kielten oppimisessa. Tämä olisi syytä opettajien pitää mielessä, jotta luokkahuoneeseen saataisiin rentoutunut ja miellyttävä ilmapiiri.

Itsensä rohkaiseminen on strategia, joka usein unohdetaan. Kuitenkin ainoa mahdollinen rohkaiseminen itsenäisissä kieltenopiskelutilanteissa voi tulla ainoastaan sinulta itseltäsi. Antamalla myönteisiä kommentteja itsellesi tunnet itsesi luottavaisemmaksi kielen oppimista kohtaan. Sinun kannattaa kertoa itsellesi silloin tällöin esim.:

Olen hyvä kirjoittaja.

Ymmärrän tekstistä keskeisen asian, vaikken ymmärräkään kaikkia sanoja.

On aivan OK, jos teen kielioppivirheitä.

Ymmärsin melkein kaiken, mitä opettaja sanoi tänään oppitunnilla.

Luen kohdekielellä nopeammin kuin kuukausi sitten.

Ymmärsin ja pystyin kirjoittamaan muistiin puhelinnumeroita kohdekielellä.

Otin riskin ja käytin aivan uutta ilmaisua kohdekielellä. Olen iloinen, että tein sen.

Sujuvuuteni kohdekielellä on parantunut.

Tällaiset palautteet itsellesi auttavat sinua pääsemään irti mahdollisista negatiivisista asenteistasi. Ne todennäköisesti nopeuttavat oppimisprosessia ja vakuuttavat sinulle, että tulet onnistumaan. Positiivista palautetta sinun kannattaa antaa itsellesi useita kertoja päivässä. On suositeltavaa, että laadit itsellesi suosikkipalautteet, joilla rohkaiset omaa oppimistasi ja jotka kirjoitat esim. kielivihkoon ja joita katsot useita kertoja päivässä. Vähitellen opit rohkaisut ulkoa, eikä sinun tarvitse niitä juuri katsoa. Sen sijaan voit sanoa ne itsellesi useita kertoja päivässä. Hämmästyit, kuinka suuri vaikutus tällaisella itselle annetulla palautteella on. Muutaman viikon päästä voit tuntea itsesi luottavamemmaksi kielten oppijaksi! Voit antaa itsellesi myös yleistä kieltenoppimiseen liittyvää palautetta, kuten esimerkiksi:

Olen hyvä kielten oppija.

Luotan itseeni kielten oppijana.

Edistyn hyvin kielten oppimisessa.

Minun ei tarvitse ymmärtää kaikkea alusta alkaen.

Lämmin persoonallisuuteni auttaa minua kielten oppimisessa.

Uusien riskien ottaminen oppimistilanteissa on suositeltavaa. Esimerkkinä riskien ottamisesta voisi olla esim. että päätät lukea vieraskielisen kirjan tietyssä ajassa tai osallistua aktiivisesti opettajan johtamaan suulliseen keskusteluun. Riskien suuruutta kannattaa kuitenkin realistisesti harkita. Jos suoriudut kohtuullisesti jossakin kielen käyttötilanteessa (esim. syntyperäisen kanssa keskustelu), sinun kannattaa palkita itsesi, vaikkapa ostamalla jotakin kivaa tai menemällä pizzalle tai konserttiin.

Tunnetilojen huomioonottamisessa pyritään pääsemään eroon negatiivisista asenteista ja tunteista, jotka saattavat olla esteenä kielen oppimisprosessille. Kehon kieli saattaa viestiä pelosta, huolestuksesta, stressistä tai jopa vihasta, tai toisaalta onnellisuudesta, rauhallisuudesta, mielihyvystä tai mielenkiinnosta. Tarkistuslistan käytöllä viitataan sinun pitämään tarkistuslistaan omista tunteistasi, asenteistasi ja motivaatiostasi kielten oppimista kohtaan. Oppimispäiväkirjasta pystyt myöhemmin huomioimaan, mitkä tapahtumat ja millaiset tunteet ovat auttaneet juuri sinua päämäärässäsi oppia kieltä. Suosituksena on, että päiväkirjaan saa kirjoittaa mitä tahansa tunnetkin, mutta päiväkirjaan tulee kirjoittaa joka päivä. Muutama rivi päivässä riittää, mutta jos haluat kuvata hyvää/ikävää tapahtumaa, kannattaa toki kirjoittaa enemmänkin. Tunteista keskusteleminen on tärkeää. Keskustelu voi tapahtua esimerkiksi ystäväsi, opettajasi tai sukulaisesi kanssa.

Sopivan strategian valinta riippuu tehtävän vaatimuksista: kielioppitehtävä vaatii useimmiten ainakin päättelyä. Ryhmittely ja elaborointi ovat muistamisen perusstrategioita, jotka jokaisen kielenoppijan tulisi hallita. Ne toimivat perustana muille vaativammille muistamisen strategioille. Ne strategiat, jotka erottelevat tehokkaat oppijat vähemmän tehokkaista, ovat itsearviointi, elaborointi ja päätteleminen. Tietyt strategiat liittyvät toisiinsa ja esiintyvät yhdessä, mm. elaborointi, päätteleminen, kuvittaminen ja transfer.

Oppimisstrategioiden käyttö on kehitysprosessi: strategioiden käyttö kehittyy samalla tavalla kuin kielenoppiminen: deklaratiivisesta tiedosta automaattiseen käyttöön. Näin ollen opittuasi automatisoimaan strategioiden käytön et välttämättä edes tiedosta käyttäväsi strategioita. Lopullinen tavoite ei ole se, että jatkuvasti ajattelisit oppimistasi, vaan se, että strategioiden käyttö automatisoituu. On myös huomattava, että strategioiden käyttäminen ei edistä ainoastaan kielten oppimistasi, vaan strategioita voit hyödyntää myös kaikkien muiden oppiaineiden opinnoissa.

4.3 SANASTON OPPIMISSTRATEGIOITA

”En opi millään näitä sanoja, vaikka kuinka lukisin. Nämä ovat aivan liian vaikeita muistaa ja näitä on aivan liian paljon jokaisessa uudessa tekstissä.” Voisiko tämä lausahdus olla sinun sanomasi? Oletko koskaan miettinyt, miten ja millä menetelmillä opettelet sanoja? Voisiko sanaston oppimisen vaikeus johtua siitä, ettet ole löytänyt vielä juuri itsellesi sopivia strategioita sanojen tehokkaaseen oppimiseen? Tämän luvun tarkoituksena on antaa sinulle tietoa tehokkaiksi ja toimiviksi todetuista keinoista opetella sanastoa.

Keskeinen lähtökohta sanaston oppimiseen on sinun tietoisuutesi lisääminen omasta oppimisestasi: on tärkeää, että saat lisää tietoa sanaston oppimisstrategioista. Sanojen ulkoaopettelua ei nimittäin enää pidetä tehokkaana oppimiskeinona, vaan sen sijaan korostetaan sanojen opettelua kontekstissa, niiden merkitysten päättelyä tai assosiaatioiden ja kokemusten hyväksikäyttöä. Tutkimuksissa ei ole pystytty osoittamaan, että tietty strategia olisi toisia parempi. Jollekin toiselle oppijalle sopiva strategia voi olla toimimaton sinun kohdallasi. Parhaimpiin tuloksiin on yleensä päästy yhdistelemällä eri strategioita. Sanaston oppimisessa korostetaan, että sinä oppijana otat vastuun omasta oppimisestasi. Tavoitteena on saada sinut pohtimaan esim., mitkä sanat ovat juuri sinulle tärkeitä ja miten voit seurata omaa oppimistasi. Monet tutkijat ovat sitä mieltä, että juuri sanaston oppiminen on se kielitaidon alue, jossa sinulla on mahdollisuus itseohjautuvaan, autonomiseen oppimiseen, sen jälkeen kun olet saanut ohjausta ja neuvoja opettajaltasi strategioiden käyttöön sanaston oppimiseksi.

Kirjallisuudessa usein mainittuja strategioita ovat sananmuodostus, sanojen ryhmittely, elaborointi, sanojen päättely, muistitekniikat, sanakirjojen käyttö, omien sanastotehtävien laatiminen ja muistiin merkitseminen. Nämä strategiat opettajasi pitäisi esitellä sinulle, jotta voisit kokeilla eri strategioita ja valita niistä itsellesi parhaiten sopivimmat keinot, jotka auttavat juuri sinua sanojen muistamisessa ja mieleenpainamisessa. Voit tutustua näihin strategioihin myös itsenäisesti ja yrittää kehittää strategioiden käyttöäsi omatoimisesti. Seuraavassa nämä strategiat esitellään lyhyesti, mutta hyviä käytännön esimerkkejä niiden soveltamisesta sanaston opetteluun löytyy Kristiansenin (1998) ja Hongan (2000) teoksista. Morganin ja Rinvolucrin (1986) teoksessa on myös paljon käytännön sovelluksia.

Tietoisuuden lisääminen

Sanaston opettamisessa on kyse ennen kaikkea siitä, että sinun pitäisi tulla tietoiseksi omasta oppimisestasi. Tietoisuuden lisäämiseksi Tornberg (1997) neuvoo käyttämään seuraavaa 4-vaiheista metodia, jota voidaan käydä läpi opettajan johdolla tai jota voit pohtia yksin tai ryhmässä.

1. Tietoisuutta lisäävä keskustelu: Oppijat keskustelevat kysymyksestä: Mikä on mielestäsi suurin ongelma sanaston oppimisessa? Opettaja kokoaa vastaukset ja kertoo siitä, miten muisti toimii.
2. Kokeilu sanaston oppimiseksi: Kaksi sanalista, jossa toisessa sanat ovat satunnaisessa järjestyksessä ja toisessa ne on ryhmitelty merkityksen mukaan. Oppijat opettelevat sanat ryhmissä 5 minuutin aikana ja kirjoittavat sitten niin monta sanaa ylös kuin muistavat. Opettajan johdolla keskustellaan siitä, mikä keino on tehokkain ja miksi. (vrt. pohdintatehtävä 10)
3. Oppimistyylien esittely sanaston oppimiseksi: Opettaja esittelee lahjakkuuden eri lajit ja oppija valitsee niistä sen, joka tuntuu hänestä vahvimmalta. Oppija opettelee sanat tällä tavalla (20 sanaa) ja sanaston oppiminen testataan (vrt. luku 3.2.).

-
4. Erilaisten sanaston oppimiskeinojen systemaattinen esittely ja kokeilu: Jotta oppijat voisivat olla tietoisia eri keinoista oppia sanoja, opettajan on esiteltävä heille eri metodeja, esim. rinnakkaistekstin kirjoittaminen, oman kokeen laatiminen, sanaryhmien muodostaminen, loki-menetelmä (ks. tark. alla), musiikin käyttäminen sanojen muistamisen apuna ja pantomiimi. Kokeilujen jälkeen opettaja keskustelee oppijoiden kanssa siitä, mitä mieltä he olivat eri metodeista ja muuttuiko heidän käsityksensä sanaston oppimisesta.

Opettajasi voi ohjata sinua sanaston tietoiseen oppimiseen tekstinymmärtämisen harjoittelun yhteydessä. Seuraavassa esimerkissä opettaja ohjasi oppijoita pohtimaan omia valintojaan ja päätöksiään tekstinymmärtämistehtävissä. Oppijat saivat valita ensin tekstin ja ohjeet, miten edetä tekstin kanssa. Heidän piti esim. alleviivata kaikki sanat, joita he eivät ymmärtäneet, ja sitten heille annettiin seuraavat kysymykset avuksi (Language learning and working competencies 2000):

Tuntemattomat sanat

- Täytyykö sinun ymmärtää tämä sana ymmärtääksesi tekstin?
- Jos tarvitsee, löydätkö sen merkityksen ilman sanakirjaa? (Onko se substantiivi, verbi? Auttaako konteksti? Tunnistatko sanan osia?)
- Voitko arvata sen merkityksen?
- Jos et arvaa tai et ole täysin varma, tarkista sanan merkitys sanakirjasta.
- Jos et etsi sanaa sanakirjasta tai arvaa sen merkitystä, niin onko syy siihen se, ettei ko. tekstin kohta ole tärkeä?
- Lue teksti uudelleen. Onko siinä muita sanoja, joita sinun tarvitsisi ymmärtää?

Sanojen opettelu

- Sinun pitää opetella x sanaa tästä tekstistä. Mitkä sanat valitset?
- Miksi ne?
- Miten aiot opetella ne?

Voit tehdä tämän tehtävän myös itsenäisesti.

Myös tämän seuraavan tehtävän avulla voit lisätä tietoisuuttasi. Valitse ensin sopiva teksti, esim. oman alasi ammattijulkaisusta jokin artikkeli. Analysoi sitten sanaston osaamistasi seuraavien tehtävien ja kysymysten avulla:

1. Alleviivaa kaikki sanat, jotka jo tunnet.
2. Laske näiden sanojen prosenttiosuus kaikista sanoista.
3. Mitä johtopäätöksiä voit tehdä kyvystäsi ymmärtää tekstin esitietojesi avulla?
4. Etsi sanakirjasta sanat, joiden ymmärtämisen koet tarpeelliseksi.
5. Montako sanaa etsit?
6. Etsitkö yhtä monta sanaa kuin olisit tehnyt tavallisesti?
7. Mitä johtopäätöksiä voit tehdä tästä?

On oikein hyvä, jos voit tehdä tehtävän esim. jonkun opiskelijakaverisi kanssa, jotta voit keskustella omista kokemuksistasi. Tehtävän tarkoituksena on mm. neuvoa sinulle, että selviät tekstinymmärtämistehtävistä, vaikka kaikki sanat eivät olisikaan sinulle tuttuja, kunhan käytät esim. aikaisempia tietoja ko. asiasta avuksesi (ks. tark. sanapäättely alla).

Elaborointi

Elaborointi tarkoittaa sitä, että käytät sanastoa omassa viestinnässä ja tuotat lauseita opittavina olevista sanoista. Elaborointi varmistaa, että kestopuistiin tallennettu asia on sieltä palautettavissa useita eri reittejä: elaboroinnit luovat vaihtoehtoisia muistihakureittejä ja tekevät mahdolliseksi päätellä asioita, joita et muuten muista. Elaborointi perustuu kunkin oppijan omiin skeemoihin, abstrakteihin organisoituihin kokonaisuuksiin. Tutkimustulokset osoittavat, että mitä tarkempia, täsmällisempiä, perusteellisempia ja ainutkertaisempia elaboroinnilla tuotetut lauseet ovat, sitä varmemmin opittava asia jää muistiin. Myös syy-seuraussuhteet sekä pitkät monipuoliset omat virkkeet edistävät muistamista. Elaboroinnissa voidaan käyttää esim. seuraavia tehtävätyyppejä (Kristiansen 1998, 110):

1. Tee sanasta lause, mielellään pitkä virke.
2. Pidennä lausetta lisäämällä siihen määreitä.
3. Pidennä virkettä lisäämällä siihen uusia lauseita.
4. Jatka lausetta haluamallasi tavalla.
5. Päättele lauseesta puuttuva sana.
6. Muunna lausetta.
7. Lisää lauseeseen syy tai seuraus.
8. Harjoittele erityisesti pitkiä sanoja.
9. Tee sanasta kysymys.
10. Yhdistä samaan virkkeeseen kaksi merkitykseltään kaukaista sanaa.
11. Tee hullunkurinen lause.

Elaboroinnin tehokkuus sanaston oppimiskeinona perustuu siihen, että tuotat sinulle itsellesi merkityksellisiä ja mielekkäitä lauseita, jotka liittyvät omiin kokemuksiisi: näin nämä lauseet ankkuroituvat muistiisi paremmin kuin lauseet, joita vain yrität opetella ulkoa.

Sananmuodostus

Sanavarastosi määrää voit helposti lisätä oppimalla sananmuodostusta prefiksien, suffiksien ja yhdyssanojen avulla. Sananmuodostuksen avulla saat helposti lisättyä ns. sisältösanojen määrää. Sananmuodostussäännöt auttavat lisäämään sanaston määrän 2-4 -kertaiseksi. Sananmuodostuksen opettelun voit aloittaa esim. tavallisimmista etu- ja loppuliitteistä. Avuksi on, jos opettajasi kokoaa esimerkkejä niiden käytöstä yhteen ja käy niitä läpi oppitunneilla sekä keskusteluissa että harjoituksissa. Sananmuodostusta voit myös oppia erilaisten pelien avulla: voit esim. laatia sanakortteja, joihin kirjoitat erikseen sananvartaloita, etu- ja loppuliitteitä, ja sitten käännät kortteja ja yrität muodostaa sanoja. Myös muistiinmerkitsemistä voit käyttää apuna: sanakortteihin voit kirjoittaa toiselle puolelle etu- tai loppuliitteen ja toiselle puolelle sen merkityksen sekä mahdollisesti myös esimerkkejä sen käytöstä.

Sanapäättely

Leksikaalinen päättely (lexical inferencing) kuvaa sitä prosessia, jonka oppijana käyt läpi, kun yrität päätellä ja arvata tekstissä esiintyvien itsellesi tuntemattomien sanojen merkityksiä. Tässä päättelyssä voit käyttää hyväksesi kaikkia mahdollisia kielellisiä vihjeitä, yleistietoasi, tietoasi sanan kontekstista ja kaikkea relevanttia kielellistä tietoasi. Sanapäättelyyn vaikuttavat tietyt tekstiin, sanoihin, oppijaan ja tilanteeseen liittyvät tekijät. Sanapäättelyä edistää se, että jokin sana esiintyy tekstissä usein ja erilaisissa lauseissa. Ns. sisältösanojen päättely on helpompaa kuin ns. funktiosanojen. Sanan ympäristön antamat vihjeet, esim. semanttiset tai muut kielelliset vihjeet, vaikuttavat myös siihen, kuinka

helposti jokin sana on pääteltävissä. Omat aikaisemmat tietosi (äidinkieli, opittava kieli ja yleistieto) vaikuttavat myös sanapäättelyn onnistumiseen.

Sanapäättelykykyäsi voit kehittää aloittamalla yleisten päättelykykyjen kehittämisellä. Oppitunneilla esim. opettajan omien sanapäättelyprosessien ääneen kertominen voi myös auttaa sinua ymmärtämään, mistä sanapäättelyssä oikein on kyse. Voit kertoa omista päättelyistäsi toisille oppijoille ja vähitellen siirtyänsä itsenäiseen työskentelyyn. Harjoittelun tärkeyttä on syytä korostaa sanapäättelykyvyssä. Sanapäättelyä voit harjoitella seuraavien vihjeiden avulla (Nation 1990):

1. Katso tuntematonta sanaa ja mieti sen sanaluokka.
2. Katso tuntemattoman sanan ympäristöä. Mitä vihjeitä saat sitä ympäröivistä sanoista?
3. Katso tuntemattoman sanan sisältävän lauseen ja sitä ympäröivien lauseiden suhteita. Käytä mahdollisia konjunktioita ja välimerkkejä apuna. Tyypillisimmät lauseiden väliset suhteet ovat syy-seuraus, vastakohta, poissulkeminen, aika, esimerkki ja yhteenveto.
4. Käytä vaiheissa 1-3 saamaasi tietoa ja arvaa sanan merkitys.
5. Tarkista, että arvauksesi on oikein. Sijoita arvauksesi lauseeseen: jos siitä tulee järkevä, arvasit luultavasti oikein. Voit tarkistaa sanan myös sanakirjasta.

Lukio-opiskelijoiden eniten käyttämät vihjeet sanapäättelyyn olivat tehdyn tutkimuksen mukaan sanan välitön ympäristö, koko teksti ja tiedot aihepiiristä. Sanapäättely epäonnistui useimmiten siksi, että oppijat eivät huomioineet päättelynsä järkevyyttä kontekstissa. Lähes kaikkien oppijoiden sanapäättely kehittyi kuitenkin tietoisien harjoittelun myötä. Muita syitä sanapäättelyn epäonnistumiseen ovat, että oppija luulee tietävänsä sanan merkityksen tai ei välitä vieraista sanoista ollenkaan, että hän yksinkertaisesti ei pysty pääättelemään sanan merkitystä tai että sana esiintyy tekstissä niin harvoin.

Joidenkin tutkijoiden käsitysten mukaan sanapäättelyn onnistumiseksi oppijan on tunnistettava tekstin muut sanat n. 95-98-prosenttisesti: n. 70 % sanoista pitää ymmärtää, että pystyt ymmärtämään tekstin pääkohdat ja n. 90 %, että pystyisit ymmärtämään jo joitain yksityiskohtia. Toiset tutkijat taas ovat sitä mieltä, että yksiselitteistä vastausta ei voida antaa, koska tekstin luonne, tuntemattomien sanojen rooli tekstissä ja lukemisen tarkoitus vaikuttavat siihen, miten sanoja pystytään pääättelemään. Sanapäättely on huomattu tehokkaaksi strategiaksi varsinkin edistyneillä oppijoilla, mutta sen oppiminen vaatii harjoittelua.

Sanojen ryhmittely

Sanaston semanttisia suhteita voit hyödyntää sanaston oppimisessa. Tehokkaimmiksi on havaittu sinun itsesi tekemät ryhmittelyt. Ryhmittelyssä voit hyödyntää esim. vastakohtia. Semanttisiin karttoihin voit koota esim. tiettyyn aihepiiriin liittyvää sanastoa. Voit rakentaa karttoja myös hierarkkisesti ja liittää niihin malliesimerkkejä sanojen käytöstä. Keskeistä on se, että sanaston ryhmittelyn jälkeen harjoittelet sanoja omassa tuottamisessa.

Sanastotehtävien laatiminen

Myös sinä oppijana voit laatia sanastotehtäviä opettajan sijasta: se auttaa sinua miettimään myös omaa oppimisprosessiasi. Opettajasi voi antaa tehtävien laatimiselle tietyt ohjeet, esim. tehtävien määrä ja tyyppi, mutta sinulle itsellesi jää vastuu varsinaisesta tehtävien laatimisesta. Opettaja voi

myös ohjata tehtävien laatimista tarkkojen ohjeiden avulla. Seuraavaksi yksi esimerkki ohjeista, joiden perusteella voisit laatia omia sanastotehtäviä (Language learning and working competencies 2000, 48):

Tehtävien laatiminen

- Mitä uusista sanoista aiot opetella? Miksi?
- Valitse 5 (tai enemmän) sanaa tekstistä. Sanojen pitää kuulua yhteen (yhdistävä tekijä esim. aihepiiri, ilmaisevat samaa asiaa (aika, paikka, kierto), ovat saman sanaluokan sanoja).
- Lisää näihin yksi sana, joka ei kuulu tähän ryhmään ja kirjoita kaikki sanat.
- Pyydä pariasi etsimään sana, joka ei kuulu ryhmään.
- Kirjoita tiivistelmä tekstistä niiden sanojen avulla, joita pidät tärkeimpinä.
- Kirjoita avainlauseet satunnaiseen järjestykseen ja pyydä pariasi järjestämään ne oikein.
- Laadi aukkotehtävä ja anna se pariisi täydennettäväksi.
- Pyydä pariasi laatimaan sinulle aukkotehtävä.
- Luettelo mitä olet oppinut tästä tekstistä, sen sisällöstä ja mitä sanoja olet oppinut.

Voit laatia tehtäviä myös pari- tai ryhmätyönä.

Muistitekniikat

Muistitekniikoista voi olla sinulle hyötyä sanaston muistiinpainamisessa. Voit käyttää muistisi tukena kielellisiä, visuaalisia, fyysisiä tai paikkaan perustuvia muistikuvia. Kielellisistä muistikuvista mainitaan usein avainsanatekniikka: sillä tarkoitetaan sitä, että yhdistät jonkin opittavan sanan johonkin samalta kuulostavaan äidinkielen sanaan ja samalla keksit jonkun hassun linkin näiden välille. Kielellisinä muistikuvina toimivat myös assosiaatiot, mielle yhtymät. Oppijana keksit usein hyvin hauskoja ja hassunkurisiakin assosiaatioita, esim. ruotsin sanan *fåtölj* 'nojatuoli' assosioiminen suomen sanaan jalkaöljy. Myös ns. kiinnitystekniikkaa (peg method) voit käyttää muistin tukena: sen avulla voit yhdistellä yhteenkuulumattomia sanoja painamalla ne mieleen esim. lukusanojen tai rytmin avulla.

Paikkaan perustuvista muistikuvista usein käytetty menetelmä on ns. loki-menetelmä. Se tarkoittaa, että sijoitat opittavat sanat johonkin itsellesi tuttuun ympäristöön, esim. omaan huoneeseesi tai koulumatkan varrelle. Voit sitten hakea sanat muistista näiden paikkavihjeiden avulla. Voit myös muodostaa sanoista erilaisia kuvioita, esim. kolmioita, neliöitä ja ympyröitä tai käyttää piirtämistä tai visualisointia muistisi tukena.

Sanakirjojen ja sanastojen käyttö

Kielenoppijana sinun kannattaa opetella käyttämään sanakirjoja. Sanakirja ei kuitenkaan saisi olla ainoa apuväline, kun tekstissä tulee vastaan sinulle vieras sana, vaan sinun pitäisi myös harjoitella sanapäätelyä (ks. tark. edellä). Sanakirjojen käyttöä voit harjoitella esim. selvittämällä tiettyjen sanojen tai fraasien merkityksen useammasta sanakirjasta ja vertaamalla sitten tuloksia. Sanakirjojen, niin perinteisten kuin elektronisten, avulla voit myös itsenäisesti kehittää sanavarastoasi.

Muistiin merkitseminen

Sanakorttien laatiminen on todettu myös tehokkaasti keinoksi oppia sanoja. Sanakortteihin voit kirjoittaa toiselle puolelle sanan kohdekielellä ja toiselle puolelle sen suomenkielisen vastineen tai selityksen kohdekielellä. Sanakorteissa voi olla myös esimerkkejä sanan käytöstä. Korttien käytön hyvä puoli on se, että voit järjestellä kortit monella tapaa, esim. aakkosjärjestykseen tai aihepiireittäin. Sanoja voit myös merkitä muistiin muistikirjaan, johon voit ryhmitellä ne eri tavoilla omien mieltymystesi mukaan. Tärkeää on, että kirjoitat sanan merkityksen lisäksi sen taivutuksen ja käyttöyhteydet esim. tarkistaen sanakirjasta tai muodostat sanasta oman lauseen.

Yhteenvedona sanaston oppimisesta voi todeta, että pelkkä oikean ja juuri sinulle itsellesi sopivan strategian löytyminen ei takaa sanaston mieleenpainumista: sanaston oppimisessa kertaus ja harjoittelu on erittäin tärkeää. Sinun pitää harjoitella ja kerrata jo opittuja sanoja uusien opittavien sanojen rinnalla, jotta aikaisemmin oppimasi sanat eivät unohtuisi. Sanojen harjoittelussa olisi tärkeää niiden käyttö todellisissa kommunikaatiotilanteissa: käytä siis uusia oppimiasi sanoja heti rohkeasti, kun sopiva tilaisuus tulee. Sanaston oppimiseen pätevät vanhat sananlaskut: *Kertaus on opintojen äiti* ja *Harjoitus tekee mestarin*. Nämä lauseet ja sopivat strategiat mielessä opit varmasti paljon uusia sanoja!

POHDINTATEHTÄVIÄ

1. Oppimisstrategiat: kielenoppimishistoria

Pohdi omaa kielenoppimishistoriaasi. Katso O'Malley'n ja Chamot'in oppimisstrategioiden luokittelua aikaisemmin tässä luvussa. Mitä strategioita omasta mielestäsi olet käyttänyt eniten ja mitä vähiten? Löydätkö sellaisia strategioita, joita et ole koskaan käyttänyt? Olisiko sellaisten käyttämisestä ehkä ollut hyötyä kielten oppimisessa? Mieti konkreettisia tilanteita, jolloin olet käyttänyt tiettyä strategiaa. (mukaellen Oxford 1990)

2. Kielen oppiminen

Kieliä voi oppia monilla eri tavoilla. Seuraavassa luettelossa on monia eri tapoja, kuinka kieliä voi oppia. Tutustu listaan ja mieti, mitkä näistä keinoista ovat sellaisia, joita olet käyttänyt kielten oppimisessa. Valitse luettelosta viisi tapaa, joita suosittelisit opiskelutoverillesi.

- a) Lukee sanomalehtiä kohdekielellä oppiakseen ymmärtämään kirjoitettua kieltä.
- b) Katsoo televisiosarjoja joka päivä oppiakseen ymmärtämään kuultua kieltä.
- c) Pohtii opiskelijatovereittensa kanssa mahdollisia aiheita, joista voisi kirjoittaa kohdekielellä.
- d) Pilkkoo pitkiä sanoja ja ilmaisuja pieniin osiin, jotta ymmärtäminen helpottuu.
- e) Oppii ulkoa keskusteluissa tarvittavia fraaseja.
- f) Pyrkii etsimään tekemänsä virheet ja miettii, miksi tekee sellaisia virheitä.
- g) Käyttää värejä muistiinpanojen tekemisessä, jotta muistaminen helpottuu.
- h) Lukee vieraskielisiä reseptejä.
- i) Lukee ilmoituksia vieraskielisistä lehdistä.
- j) Kiittää itseään hyvistä suorituksista.
- k) Valmistautuessa pitämään esitystä vieraalla kielellä, miettii omia kykyjään ja esitykselle asetettuja vaatimuksia.

- l) Kun kuuntelee poliitikon pitämää puhetta kohdekielellä, pyrkii arvaamaan mitä hän sanoo seuraavaksi.
- m) Pyytää opiskelijatovereiltaan palautetta suorituksestaan.
- n) Kuuntelee kohdekielisiä lauluja ja yrittää laulaa mukana ja oppia sanoja.
- o) Pitää oppimisestaan päiväkirjaa ja kirjoittaa ylös uusia sanoja ja sanontoja. (mukaellen Oxford 1990)

3. Strategiat: kuullun ymmärtäminen

Kun katsot kohdekielistä televisio-ohjelmaa (ei tekstitystä), pyritkö saamaan selvää puheesta pääidean perusteella / arvaamalla mitä et tiedä / sinun on ymmärrettävä jokainen sana saadaksesi selvää kuullusta? (mukaellen Oxford 1990)

4. Strategiat: luetun ymmärtäminen

Lue seuraavat kappaleet ja yritä arvata kappaleen yleismerkitys, vaikket ymmärtäisikään kaikkia sanoja. Lukemasi jälkeen vastaa kysymyksiin:

- a) ...It was really a very nice appetizing bit of pishcha theyd laid out on the tray – two or three lomticks of like hot roast beef with mashed kartoffel and vedge, then there was also ice-cream and a nice hot chasha of chai. And there was even a cancer to smoke and a matchbox with one match in it. (Burgess, 1963, 99)
- b) Dr. Lightfoot, who guffled my aunts flumps, is a fine surgeon. (Mendelsohn 1984, 70)
- c) Selected items from Menu from Al-Ikhwa Hotel, Taiz, Y.A.R.: Coloured Soop, Fish with Potatoes & Latic, Fish with Eggs & Potatoes Beas, Rost Meat with Potatoes Beans, Stick Meat with Potatoes & Beas, Kutlet Meat, Small Meat, Dry Meat Shab, Stick with Eggs & Potatoes, Kari Meat & Rice, Kari Hans with Rice, Hans with Potatoes & Beas, Hurts with Eggs & Patatoes Beas, Mukroni with Eggs Meat Bakred, Sandwisch Colured, Sweat Boding, Lce and Tea, Lce with Coffee and Milk, Turkey Coffee, Vimto, Franch Lemon, Lec-Cream. (Private Eye 1979, 54)

Vastaa seuraaviin kysymyksiin:

- a) Referoi jokaisen kappaleen sisältö yhdellä lauseella.
- b) Kuinka hyvin ymmärsit kappaleiden sisällöt? Mikä oli hankalin ja miksi?
- c) Pyritkö arvaamaan tuntemattomien sanojen merkityksiä? Mitkä olivat sanoja, joita arvasit?
Millaista tietoa käytit arvatessasi sanoja?
(mukaellen Oxford 1990)

5. Strategiat: luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen

Tehtävän tavoitteena on harjoituttaa sinua arvaamaan puuttuvia osia sisällön perusteella sekä kirjoittamaan tarkoituksenmukaisesti ja autenttisesti. Lue seuraava lehtiartikkeli ja sen jälkeen kirjoita, mitä kukin henkilö sanoi.

”Protest Gets Nasty – 41 Arrested” by Birney Jarvis

About 200 anti-war demonstrators went wild yesterday, invading stores, knocking down pedestrians, and breaking windows before police moved in to arrest them. The problem began when a small group of punk rockers, "skinheads," admitted anarchists, and students ran into one of the department stores at Post and Powell streets at 6 p.m. pushing and shoving customers. Some were knocked down, witnesses said. Within seconds, several squads of police in riot gear and 30 motorcycle officers and mounted police moved in. A total of 41 people were arrested.

Täydennä lauseet edellisen lehti uutisen perusteella.

The Police Commander, Ray Canepa, said

A store owner on Powell Street said

One of the protesters, a high school student at Concord High, said

And one of the customers who was pushed around by the rioters said

The mayor, who came down to the scene of the riot, said

(Jones & Kimbrough 1987, 60-61)

6. Strategiat: käsikirja

Nyt kun tiedät oppimisstrategioista melkoisen paljon, voisit laatia itsellesi strategiakäsikirjan. Siinä voisi olla kirjattuina sellaiset strategiat, jotka ovat auttaneet sinua kielten oppimisessa. Kuvaile käsikirjaan tilanteet, joissa strategia on auttanut sinua.
(mukaellen Oxford 1990)

7. Oppimisstrategiakartoitus: englannin puhumistottumukset

Liitteessä 1 olevien kysymysten avulla voit kartoittaa englannin puhumistottumuksiasi.

8. Oppimisstrategiakartoitus: englannin opinnot

Liitteessä 2 olevien kysymysten ja väitteiden avulla voit kartoittaa tottumuksiasi opiskella englannin kieltä.

9. Strategiat: sanasto

Kun luet sanomalehtiä äidinkielelläsi, kiinnitä huomiota lukutapaasi. Luetko silmäilemällä vai luetko tarkasti kaikki sanat, jotta saat selville artikkelin sisällön?

Käytätkö samanlaista lukutekniikkaa lukiessasi kohdekielisiä artikkeleita?
(mukaellen Oxford 1990)

10. Strategiat: sanasto

Katso sanalista A ja lue se muutaman kerran.

cocoa	Indian	bed	soda
post office	hello	soap	what
able	that	registration	personality
rigidity	loop	disk	yellow

Laita lista pois ja kirjoita ylös, kuinka monta sanaa luettelon listasta muistat. Laske, kuinka monta sanaa muistit.

Katso sanalista B ja lue se muutaman kerran.

Desk-related: pens, pencils, rubber bands, paper clips, tape, stapler, desk

Computer-related: paper, ribbon, hard disk, floppy disk, VDT

Telephone-related: telephone, notepad, phone book, answering machine

Laita lista pois ja kirjoita jälleen ylös, kuinka monta sanaa luettelon listasta muistat. Laske, kuinka monta sanaa muistit.

Ota vielä esille lista A ja järjestä sanat uudelleen haluamiesi otsikoiden mukaisesti. Laita lista pois näkyvistä ja kirjoita ylös sanat, jotka muistat listasta. Muistitko enemmän kuin ensimmäisellä kerralla? Yleensä sanojen ryhmittely auttaa muistamaan sanat paremmin.
(mukaellen Oxford 1990)

11. Oppimisstrategiakartoitus: sanasto

Liitteessä 3 olevien kysymysten avulla voit kartoittaa, miten yleensä opettelet sanoja.

KIRJALLISUUS LUVUT 4.1-4.2

- Airola, A. 2000. Towards Internationalisation – English Oral Proficiency in BBA Studies at North Karelia Polytechnic. Joensuun yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja N:o 55.
- Burgess, A. 1963. *A Clockwork Orange*. New York: Mouton.
- Carton, A. 1966. *The Method of Inference in Foreign Language Study*. New York: The Research Foundation of the City of New York.
- Huttunen, I. & Huttunen, J. 1998. Vieraat kielet: oppiminen, opettaminen ja arviointi. Yleis-eurooppalainen viitekehys. Luonnos 2 ehdotuksesta viitekehykseksi. Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan opetusmonisteita ja selosteita 76. Oulu.
- Jones, L. & Kimbrough, V. 1987. *Great ideas: Listening and speaking activities for students of English*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Julkunen, K. 1998. Vieraan kielen oppiminen: A2-kielen opiskelijoiden oppimisstrategiat ja opiskelun kokeminen. Kasvatustieteiden tiedekunnan tutkimuksia N:o 73. Joensuun yliopisto.
- Kohonen, V. 1992. *Experiential Language Learning: Second Language Learning as Cooperative Learner Education*. Teoksessa D. Nunan (toim.) *Collaborative Language Learning and Teaching*. Cambridge: Cambridge University Press. 14-39.
- Kristiansen, I. 1992. *Foreign Language Learning and Nonlearning*. University of Helsinki, Department of Education, Research Bulletin 82.
- MacIntyre, P. D. & Noels, K. A. 1996. Using Social-Psychological Variables to Predict the Use of Language Learning Strategies. *Foreign Language Annals* 29 (3). 1-14.
- Mendelsohn, D. 1984. There Are Strategies for Listening. *TEAL Occasional Papers*, 8. 63-76.
- Okada, M., Oxford, R. L. & Abo, S. 1996. Not All Alike. Motivation and Learning Strategies Among Students of Japanese and Spanish in an Exploratory Study. Teoksessa R. L. Oxford (toim.) *Language Learning Motivation: Pathways to the New Century*. Honolulu: University of Hawai'i at Manoa. 105-119.
- O'Malley, J. M. & Chamot, A. U. 1990. *Learning Strategies in Second Language Acquisition*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Oxford, R. L. 1990. *Language Learning Strategies*. Boston, Massachusetts: Heinle & Heinle.
- Private Eye 1979. *Bumper Book of Boobs*. London: Private Eye/Deutsch.
- Rubin, J. 1987. Learner Strategies: Theoretical Assumptions, Research History and Typology. Teoksessa A. Wenden & J. Rubin (toim.) *Learner Strategies in Language Learning*. Cambridge: Prentice-Hall International. 15-30.
- Stern, H. H. 1983. *Fundamental Concepts of Language Teaching*. Oxford: Oxford University Press.
- Weinstein, C. F. & Mayer, R. F. 1986. The Teaching of Learning Strategies. Teoksessa M. C. Wittrock (toim.) *Handbook of Research on Teaching*. New York: Macmillan. 315-327.
- Wenden, A. L. 1987. Conceptual Background and Utility. Teoksessa A. Wenden & J. Rubin (toim.) *Learner Strategies in Language Learning*. Cambridge: Prentice-Hall International. 3-13.

KIRJALLISUUS LUKU 4.3

- Carter, R. 1987. *Vocabulary*. London: Allen & Unwin.
- Haastrup, K. 1991. *Lexical Inferencing Procedure or Talking about Words*. Tübingen: Gunter Narr.

- Honka, U. 2000. Vocabulary for the Student Office Personnel of Polytechnics. A Resource/self-study Material Package. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulun julkaisuja C:24.
- Hu Hsueh-chao, M. & Nation, P. 2000. Unknown Vocabulary Density and Reading Comprehension. *Reading in Foreign Language* 13 (1). 403-436.
- Hucklin, T. & Coady, J. 1999. Incidental Vocabulary Acquisition in a Second Language. *Studies in Second Language Acquisition* 21 (2). 181-193.
- Hulstijn, J. H., Hollander, M. & Greidanu, S. T. 1996. Incidental Vocabulary Learning by Advanced Foreign Language Students: The Influence of Marginal Glosses, Dictionary Use, and Reoccurrence of Unknown Words. *The Modern Language Journal* 80 (3). 327-339.
- Huttunen, I. & Huttunen, J. 1998. Vieraat kielet: oppiminen, opettaminen, arviointi. Yleis-eurooppalainen viitekehys. Luonnos 2 ehdotuksesta viitekehukseksi. Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan opetusmonisteita ja selosteita 76.
- Kristiansen, I. 1998. Tehokkaita oppimisstrategioita. Esimerkkinä kielet. WSOY/Opetushallitus.
- Language Learning and Working Competencies 2000. Strasbourg: Council of Europe Publishing
- McCarthy, M. 1990. Vocabulary. Oxford: Oxford University Press.
- Morgan, J. & Rinvolucri, M. 1986. Vocabulary. Oxford: Oxford University Press.
- Nation, I. S. P. 1990. Teaching and Learning Vocabulary. Boston: Heinle & Heinle.
- Nagy, W. 1988. Teaching Vocabulary to Improve Reading Comprehension. Illinois: ERIC Clearinghouse on Reading and Communication Skills.
- Paribakht, T. S. & Wesche, M. 1997. Vocabulary Enhancement Activities and Reading for Meaning in Second Language Vocabulary Acquisition. Teoksessa J. Coady & T. Hucklin (toim.) *Second Language Vocabulary Acquisition*. Cambridge: Cambridge University Press. 98-122.
- Schmitt, N. & Meara, P. 1997. Researching Vocabulary through a Word Knowledge Framework. Word Associations and Verbal Suffixes. *Studies in Second Language Acquisition* 19 (1). 17-36.
- Takala, S. 1989. Vihjeitä sanaston opettamiseen. Teoksessa S. Takala (toim.) *Sanaston opettaminen ja oppiminen*. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden tutkimuslaitoksen julkaisusarja B: 44. 155-177.
- Thompson, I. 1987. Memory in Language Learning. Teoksessa A. Wenden & J. Rubin (toim.) *Learner Strategies in Language Learning*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall International. 43-56.
- Tornberg, U. 1997. Språkdidaktik. Malmö: Gleerups.
- Vaurio, L. 2000. Sanapäätely – lukemisen ja kielenoppimisen apuneuvo. Teoksessa V. Kohonen, & P. Kaikkonen (toim.) *Minne menet, kielikasvatus? Näkökulmia kielipedagogiikkaan*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. 181-191.

Seuraavat kysymykset kartoittavat englannin puhumistottumuksiasi.

Vastaa

- 1 ei pidä paikkaansa minun kohdallani koskaan
 2 ei yleensä pidä minun kohdallani paikkansa
 3 pitää minun kohdallani kutakuinkin paikkansa
 4 yleensä pitää minun kohdallani paikkansa
 5 pitää minun kohdallani aina paikkansa

Mieti, mikä vaihtoehto kuvailee Sinua parhaiten. Älä vastaa niin kuin kuvittelet, että asioiden pitäisi olla tai kuinka muut samassa tilanteessa käyttäytyvät. Valitse vain yksi vaihtoehto.

- a) Mietin etukäteen mahdollisia keskustelussa tarvittavia sanoja ja sanontoja (esim. tervehdykset, muut fraasit) _____
- b) Hakeudun tilanteisiin, joissa voin käyttää suullista kielitaitoani. _____
- c) Kiinnitän huomiota englantia puhuvan keskustelukumppanini käyttämiin avainsanoihin ja fraaseihin. _____
- d) Mietin käymääni keskustelua jälkeenpäin ja arvioin esim. sanavalintojani. _____
- e) Kiinnitän huomiota sanojen oikeaan ääntämiseen. _____
- f) Arvioin suullisen kielitaitoni kehittymistä. _____
- g) Poimin keskustelukumppanini puheesta minulle uusia sanoja tai sanontoja käyttäkseni niitä myös itse. _____
- h) Jos en muista tai osaa tarvittavaa sanaa/sanontaa, yritän selittää sen
 1) toisin sanoin _____
 2) suomeksi _____
 3) eleitä hyväksi käyttäen. _____
- i) Käytän käsittekarttaa (mind map), sanalista tai muita visuaalisia apuvälineitä muistin tukena. _____
- j) Toistan radiosta, TV:stä, tietokonepeleistä tai Internetistä kuulemiani sanoja ja lauseita. _____
- k) Laulan englanninkielisiä lauluja _____
- l) Luen ääneen sanoja ja sanalistoja. _____
- m) Kuuntelen kielinauhoja ja toistan niiden perässä. _____
- n) Jos en tiedä jotakin sanaa tai sen ääntämystä, kysyn muilta. _____
- o) Jos en keskustelussa ymmärrä jotakin sanaa tai sanontaa, pyydän keskustelukumppaniani puhumaan hitaammin ja toistamaan. _____
- p) Pyydän muilta palautetta suullisesta kielitaidostani. _____
- q) Kun olen kunniallisesti selvinnyt englanninkielisestä puhetilanteesta, palkitsen itseni jollakin tavalla. _____
- r) Harjoittelen englanninkielisiä puhetilanteita puhumalla itsekseni. _____
- s) Muulla tavoin, miten? _____

(laatija: Anneli Airola, Pohjois-Karjalan amk)

Oppimisstrategiakartoitus: englannin opinnot

How much / long and where have you studied English?

Which English course(s) have you already taken at North Karelia Polytechnic?

What has been the best / the worst experience during your language studies?

Which of these strategies have you used / are you using in your language learning?

Circulate the alternatives that suit you best.

1. Grouping new words into categories.
2. Writing summaries of the texts you have read.
3. Guessing meanings of unknown words from the context.
4. Making associations (e.g. between your mother tongue and foreign language or between several foreign language words: e.g. bar – barley).
5. Reading the text using various techniques: e.g. scanning, skimming, intensive reading.
6. Using non-verbal communication when not able to express yourself in words.
7. Combining the sound of the word with an image: e.g. to buzz with ZZZZZ.
8. Highlighting the most important parts of the text.
9. Using synonyms or explaining the meaning when not knowing a specific word.
10. Making decisions about content and modes of learning and evaluating learning tasks.
11. Taking down notes.
12. Reconstructing and elaborating what you have learned: e.g. making own sentences with the help of the words you have studied.
13. Using dictionaries and other resources.
14. Assessing and evaluating your own language skills.
15. Rewarding yourself for good performance, e.g. after tests.
16. Asking questions and clarifications in the class if you have not understood something.
17. Setting aims for your language studies.
18. Encouraging yourself and others.
19. Trying to increase your cultural knowledge by establishing contacts with foreign people.
20. Trying to tolerate uncertainty.
21. Using all possible everyday situations to develop your language skills: e.g. when watching TV, reading papers etc.

Discuss your choices in pairs / small teams (3-4).

(laatija: Kirsi-Marja Toivanen-Sevrjukova, Pohjois-Karjalan amk)

LIITE 3.

Seuraavat kysymykset kartoittavat tottumuksiasi vieraan kielen sanaston oppimisen suhteen.

Mieti, mikä vaihtoehto kuvailee Sinua parhaiten. Älä vastaa niin kuin kuvittelet, että asioiden pitäisi olla tai kuinka muut samassa tilanteessa käyttäytyvät. Valitse vain yksi vaihto.

Vastaa

- 1 ei koskaan pidä paikkaansa minun kohdallani
- 2 ei yleensä pidä minun kohdallani paikkaansa
- 3 yleensä pitää minun kohdallani paikkansa
- 4 pitää minun kohdallani aina paikkansa

- _____ a) Ryhmittelen samanlaisia sanoja; ryhmittelen sanoja vastakohtiksi.
- _____ b) Laadin sanaryhmistä miellekarttoja/mind-mappeja.
- _____ c) Keksin omia virkkeitä tai pidempiä juttuja, joissa yritän käyttää uusia sanoja.
- _____ d) Yhdistän uuden sanan (mielessäni) johonkin kuvaan tai tilanteeseen.
- _____ e) Käytän apuna liikkeitä ja eleitä, kun opiskelen uusia sanoja.
- _____ f) Käytän muistiin painamisessa apuna muiden kielten samalta kuulostavia sanoja.
- _____ g) Koetan jakaa uuden sanan osiin (esim. etuliite, vartalo, pääte), jotta oppiminen helpottuu.
- _____ h) Kopioin sanoja kirjoittamalla.
- _____ i) Kirjoitan sanalappuja, joiden toisella puolella on sana suomeksi ja toisella vieraalla kielellä.
- _____ j) Toistan sanoja ääneen itsekseni tai nauhan perässä.
- _____ k) Lueskelen sanoja.
- _____ l) Muulla tavoin, miten _____.

(laatija: Riitta Hyttinen, Pohjois-Karjalan amk)

5 MITEN KEHITYN TEHOKKAAKSI KIELENOPPIJAKSI?

Kyky oppia uutta on yksi tärkeimmistä työelämän edellyttämistä perustaidoista: mikään peruskoulutus ei enää anna sinulle valmiuksia toimia työelämässä loppuikäsi. Siksi oppimaan oppimistaitojesi kehittäminen on todella tärkeää: oppimaan oppiminen on opittava taito, jota voit kehittää ja harjoitella. Oppimaan oppimisen kehittämistä on esim. omien osaamistarpeidesi ja oppimistapojesi tunnistaminen sekä näiden tapojen hyödyntäminen, kykyksi asettaa itsellesi tavoitteita ja motivoida itseäsi, taitosi esittää kysymyksiä ja ratkaista ongelmia, kykyksi ajatella kriittisesti sekä tehokkaiden muistamis- ja opiskelutekniikoiden tunteminen. Voit kehittyä taitavaksi oppijaksi lisäämällä omaa tietoisuuttasi näistä asioista.

5.1 TAITAVAN OPPIJAN TUNNUSMERKKEJÄ

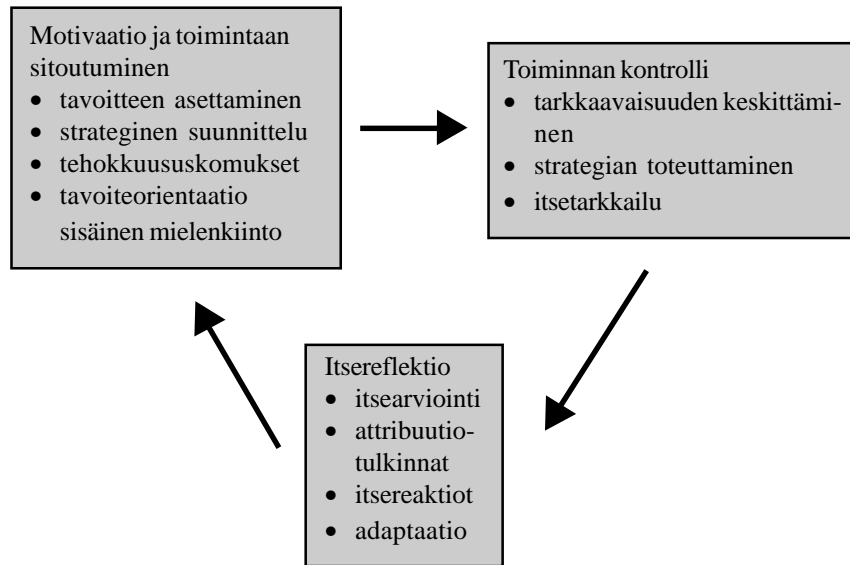
Tutkimuksissa on havaittu, että taitavat ja taitamattomat oppijat toimivat eri tavoin tietyillä itsesäätelyn osa-alueilla. Itsesäätelyllä tarkoitetaan tässä oppijan tahdonalaista kontrollia ja motivaatiota säätelyä tekijöitä. Tahdonalaisia prosesseja ovat minän ja oppimistehtävän hallintaan liittyvät toimet, ja motivationaaliset prosessit koskevat esim. oppimisen suunnittelua ja itsearviointia. Taulukko 6 kuvaa eroja taitavien ja taitamattomien oppijoiden välillä.

Taulukko 6. Taitamattomien ja taitavien oppijoiden välisiä eroja itsesäätelyn eri osa-alueilla (Ruohotie 1998, 78-79)

itsesäätelyn osa-alue	taitamattomat oppijat	taitavat oppijat
tavoitteet	yleisluonteisia ja etäisiä	tarkat lähi- ja välitavoitteet, jotka sidoksissa etätavoitteeseen, tavoitteet haasteina
tavoiteorientaatio	ego-orientoituneisuus: oltava parempi muita	tehtäväorientoituneisuus: oppia oppimisen vuoksi
tehokkuususkomukset	eivät luota omiin kykyihinsä	uskovat vahvasti omiin kykyihinsä
mielenkiinto	ei innostusta, syy ulkopuolisissa tekijöissä	aito kiinnostus, aktiivisuus
keskittyminen	helposti keskittymisvaikeuksia	keskittävät tarkkaavaisuutensa
toimintastrategia	yritys ja erehdys	soveltaminen ja kehittäminen
itsetarkkailu	ei itsetarkkailua	oman oppimisen tarkkailu ja korjaaminen
itsearviointi	ei mahdollista, vertailu vain toisten osaamiseen	nykyisen osaamisen vertaaminen aikaisempaan perustuen asetettuihin tavoitteisiin
attribuutiotulkinat	kykyjen puute syynä huonoihin tuloksiin	huonot tulokset johtuvat väärästä strategiasta tai liian vähästä harjoittelusta
tulosodotukset	eivät usko selviytyvänsä vaikeista tehtävistä ilman apua	uskovat selviytyvänsä tehtävistä
adaptiivisuus	epäsystemaattisuus toiminnan säätelyssä	huolellinen itsetarkkailu ja –arviointi toiminnan säätelyssä

Oppimisen tehostamiseksi sinun olisi toimittava taitavien oppijoiden tavoin mahdollisimman monella itsesääätelyn osa-alueella. Näiden taitojen kehittämistä sinulla on hyötyä kaikissa opinnoissasi, ja nämä taidot luovat myös hyvän pohjan tehokkaalle ja tulokselliselle kielenoppimiselle.

Oppimisessa voidaan erottaa kolme vaihetta: toimintaan sitoutuminen, toiminnan kontrolli ja itsereflektio. Motivaatio ja toimintaan sitoutuminen ovat edellytyksiä oppimiselle (kuvio 8):

Kuvio 8. Oppimissyklin vaiheet (Ruohotie 2000, 173)

Toiminnan kontrolli ohjaa oppimistasi. Itsereflektio on oppimiseen liittyvien kokemusten tarkkailua: itsearviointia, jossa vertaat itsetarkkailun kautta saamaasi tietoa ulkoisiin tavoitteisiin, ja tämän perusteella muodostat attribuutiotulkintoja, ts. tulkitset onnistumisen tai epäonnistumisen syitä. Nämä puolestaan johtavat positiivisiin tai negatiivisiin itsereaktioihin ja sitä kautta adaptaatioon.

Taitavalla oppijalla on ensinnäkin itsetuntemusta. Hän on tietoinen omasta minästään ja identiteetistään. Hän omaa realistisen, myönteisen itsetunnon. Hän on itseohjautuva ja kykenee autonomiseen oppimiseen. Hän pystyy myös hyödyntämään yhteisöllisyyttä oman oppimisensa edistämiseen. Taitava oppija on tietoinen oppimisprosessista. Hänellä on tietoa oppimis- ja kommunikaatiostrategioista. Hän pystyy suunnittelemaan omaa oppimistaan, opiskelemaan itseohjautuvasti ja refleктоimaan omaa edistymistään. Hän kykenee sekä itse- että vertaisarviointiin ja yhteistyöhön eri osapuolten kanssa. Taitavalla kielenoppijalla on myös tietoa ja tietoisuutta kielestä, viestinnästä ja oppimistavoitteista: hän siis ymmärtää oppimistehtävän.

5.2 HYVÄN KIELENOPPIJAN PIIRTEITÄ

Hyvän kielenoppijan tunnusmerkkejä on lueteltu useissa tutkimuksissa. Yhteenvedonä näistä tutkimuksista voi todeta, että hyvällä kielenoppijalla on useita piirteitä, joista osa on yhteisiä edellä

lueteltujen taitavan oppijan piirteiden kanssa ja osa kuvaa erityisesti kielenoppimista. Hyvä kielenoppija on

- **aktiivinen kommunikoija:** Hän etsii aktiivisesti mahdollisuuksia käyttää kieltä, haluaa oppia ja ottaa vastuuta oppimisesta sekä käyttää kieltä innokkaasti ja yrittää saada viestinsä perille puutteellisesta kielitaidosta huolimatta.
- **ennakkoluuloton riskinottaja:** Hän ei pelkää virheitä, vaan on valmis ottamaan riskejä pelkäämättä kasvojenmenetystä ja arvaa mielellään esim. sanojen merkityksen ja usein oikein
- **analysoiva kielenkäyttäjä:** Hän omaa analyyttisiä taitoja luokitella opittavan kielen piirteitä, pystyy analysoimaan sekä omaa että toisten puhetta ja kontrolloimaan itse, että kieli on oikein. Hän on tietoinen opittavan kielen systeemistä ja omaa mielenkiintoa sen ymmärtämiseen.
- **monipuolinen testaja:** Hän hyödyntää sekä luonnollista oppimista että tietoista opiskelua, osaa kiinnittää huomiota sekä kielen järjestelmään että merkitykseen, harjoittelee ja testaa osaamistaan todellisissa tilanteissa ja oppii virheistä sekä käyttää monenlaisia kommunikatio- ja oppimisstrategioita.
- **motivoitunut oman toiminnan arvioitsija:** Hänellä on korkea motivaatio ja positiivinen asenne oppimistilanteeseen. Hänellä on selkeä motiivi opiskeluun, ja hän motivoituu myös yksittäisiin tehtäviin. Hän on tietoinen omasta oppimisprosessistaan ja pystyy itse suuntaamaan ja arvioimaan omaa oppimistaan sekä sen edistymistä.
- **sopeutuva ryhmässä toimija:** Hän osaa sopeutua sosiaalisesti oppimistilanteeseen niin, että hänelle ei kehity pelkoja eikä estoja, ja hän kykenee toimimaan ryhmässä sekä sopeutumaan hyvin erilaisiin oppimisolosuhteisiin.
- **oman toimintansa agentti:** Hänellä on positiiviset uskomukset oppimisprosessista ja omista kyvyistään ja hän kykenee käyttämään oppimisstrategioita luovasti.

Amk-kieltenopettajia pyydettiin nimeämään hyvän kielenoppijan tuntomerkkejä. Kaikkiaan mainituksi tuli n. 50 erilaista piirrettä, jotka voi jaotella muutamaan pääluokkaan. Tehokas amk-kielenoppija

1. on motivoitunut, kiinnostunut, innostunut ja positiivisesti kieliopintoihin asennoituva
2. ei pelkää virheitä, vaan on reipas, rohkea ja ennakkoluuloton
3. pystyy itseohjautuvaan, itsenäiseen ja omatoimiseen työskentelyyn
4. on ahkera, aktiivinen ja utelias
5. omaa hyvät vuorovaikutus- ja yhteistyötaidot
6. suhtautuu kieliopintoihinsa kärsivällisesti ja pitkäjännitteisesti sekä tavoitteellisesti.

Kuten edellä tuli ilmi, oppimaan oppimistaitojen kehittäminen on tärkeää. Jokainen kielenoppija voi kehittää omia taitojaan oppia kieltä, oppia oppimaan kieltä, ja mahdollisuuksia näiden taitojen kehittämiseen on useita. Taulukossa 7 esitellään muutama menetelmä, joihin ideat on koottu kirjallisuudesta.

Taulukko 7. Tehokkaaksi kielenoppijaksi kehittyminen

1. Tunnista kehittämistarpeesi.
2. Tutki oma oppimistyylini ja hyödynnä sitä opinnoissasi (ks. luku 3.2.3).
3. Aseta itsellesi tavoitteita ja motivoi itseäsi.
4. Kehitä strategioiden käyttöäsi (ks. luku 4).
5. Käytä apunasi muisti- ja muistiinpanotekniikoita.
6. Arvioi omaa edistymistäsi (ks. tark. luku 5.3).
7. Opiskele yhdessä muiden kanssa.
8. Käytä kieltä rohkeasti, monipuolisesti ja mahdollisimman usein.

Omien kehittymistarpeiden tunnistaminen

Keinona omien kehittymistarpeiden tunnistamiseksi voi käyttää esim. SWOT-analyysia, jossa arvioidaan omat vahvuudet (S=strengths), heikkoudet (W=weaknesses), mahdollisuudet (O=opportunities) ja uhat (T=threats). Oppimissiilo on keino nykyosaamisen arviointiin: erityisesti sinun kannattaa listata niitä asioita, joissa olet jo vahva ja hyödyntää näitä asioita uusien taitojen opettelussa. Myös erilaisia kartoituksia voit käyttää osaamistarpeidesi tunnistamiseen: voit esim. miettiä sitä, millaisissa tilanteissa ja millaista kieltä tarvitset tulevaisuudessa työelämässä ja vapaa-ajalla.

Oman oppimistyylin tunnistaminen ja hyödyntäminen

Jokainen oppii parhaiten omalla tyylillään. Siksi on tärkeää, että olet tietoinen omasta oppimistyylistäsi ja osaat valita sellaisia oppimistapoja, jotka sopivat juuri sinulle parhaiten (ks. tark. luku 3.2.3). Oppimistyyliäsi voit kartoittaa erilaisilla kyselyillä. Tietoisuus oppimis-strategioista ja niiden käytön kehittäminen on myös tärkeää oppimistulostesi parantamiseksi (ks. luku 4).

Tavoitteiden asettelu ja itsensä motivointi

Jos osaat asettaa itsellesi tarkkoja osa- ja välitavoitteita, jaksat opiskella kohti suurempia tavoitteita. Muuten motivaatio helposti loppuu kesken. Osatavoitteiden tulisi olla mahdollisimman konkreettisia ja niille voisi asettaa aikarajan, jotta huomaat oman edistymisesi. Itsearviointiakin on helpompi toteuttaa tavoitteiden avulla. Motivaatiota vahvistavat sisäiset tavoitteesi. Tavoitteeseen pääsemiseen auttaa, että määrittelet tavoitteen myönteisesti, riittävän yksityiskohtaisesti ja konkreettisesti ja että sen saavuttaminen on omasta toiminnastasi kiinni.

Muisti- ja muistiinpanotekniikoiden käyttäminen

Muistiinpanotekniikoiden käyttämistä voit myös kehittää. Usein suositellaan mindmappien laatimista lineaaristen muistiinpanojen sijaan, koska muistikuvat eivät tallennu aivoihinkaan lineaarisesti. Perinteistä tapaa pidetään huonona, koska se ei tue myöskään luovuutta eikä ymmärrystä. Mindmapissa ajatukset sen sijaan jäsentyvät muistiinpanoihin samalla tavalla kuin ne ovat aivoissa, ja muistin tukena voi myös käyttää värejä ja piirroksia. Muistitekniikoista mainitaan usein esim. assosiaatiot: ne toimivat parhaiten, jos ne ovat erikoisia, hauskoja ja tunneperäisiä.

Oppimispäiväkirjan kirjoittaminen

Hyvä keino itsearviointitaitojesi kehittämiseen on oppimispäiväkirjan kirjoittaminen. Oppimispäiväkirjan kirjoittamisen tavoitteena on, että opit tietoisesti ja pohdiskellen arvioimaan omaa osaamistasi ja edistymistäsi. Oppimispäiväkirjan sisältönä voivat olla esim. omat taustatietosi (kokemuksesi kielten opiskelusta, miten opiskelet, miten opit, mitä haluaisit oppia), suunnitelmasi opintojaksoihin ja omien tavoitteidesi määrittelyt sekä kommentit tavoitteidesi saavuttamisesta, opiskelun mielekkyydestä ja hyödyllisyydestä, oma arviosi onnistumisestasi erilaisissa tehtävissä sekä mahdollisesti arvosanaehdotus. Oppimispäiväkirjassa sinun pitäisi pystyä tietoisesti arvioimaan omaa edistymistäsi eikä vain mekaanisesti luetteloimaan käyttämiäsi työskentelytapoja. Oppimispäiväkirjassa voit esim. pohtia seuraavia asioita: *Mitä tein? Miten tein? Mitä opin? Miltä minusta tuntui?*

Yhteisöllisyys

Yhteistyön merkitys korostuu uusissa oppimisenäkemyksissä (vrt. luku 2.1). Oppiminen on sosiaalista toimintaa, ja yksinäisen puurtamisen sijaan yhdessä oppiminen voi johtaa parempiin tuloksiin.

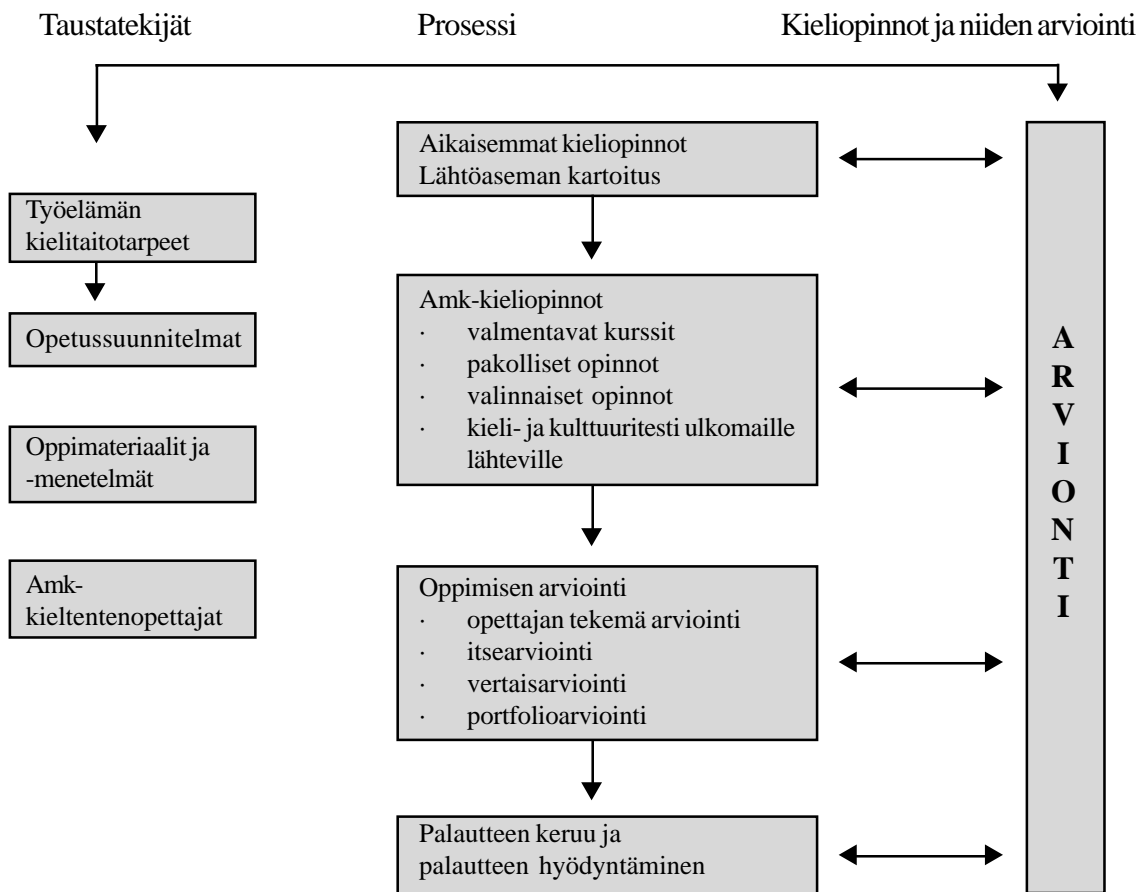
Rohkea kielenkäyttö ja -kokeilu

Kielenoppimisessa kielenkäyttö on kuitenkin kaiken oppimisen kannalta keskeisin asia: ammattikorkeakouluissa valmennetaan tulevia työelämän ammattilaisia, ja heillä on oltava rohkeutta puhua ja

käyttää kieltä kaikissa eteen tulevissa tilanteissa. Siksi sinun kannattaa käyttää kieltä rohkeasti ja ennakkoluulottomasti ja hyödyntää kaikki mahdollisuudet kielitaidon harjoitteluun (esim. vaihto-opiskelijat, vieraskieliset luennot).

5.3 OMAN OPPIMISEN SEURANTA JA ARVIOINTI

Erittäin tärkeä osa omaa oppimistasi on, että itse seuraat ja arvioit omaa edistymistäsi koko opintojesi ajan ja kehität näitä taitojasi. Sinun on opittava tunnistamaan sekä vahvuutesi että heikkoutesi. Vahvuuksiasi voit käyttää apuna yrittäessäsi kehittää niitä osa-alueita, joilla koet olevan vielä parantamisen varaa. Olisi tärkeää, että säilytät itselläsi näytteitä oman kielitaitosi edistymisestä: oman edistymisen seuraaminen myös motivoi oppimaan lisää. Kuvio 9 kuvaa kielitaidon arvioinnin kokonaisprosessia ammattikorkeakouluissa, mutta se on sovellettavissa myös muille kouluasteille.

Kuvio 9. Kieltenopetuksen arviointi ammattikorkeakouluissa: kokonaisprosessi (vrt. Juurakko & Airola 2002)

Kielenoppimisen tavoitteet määrittyvät ammattikorkeakouluissa työelämän kielitaitovaatimusten kautta opetussuunnitelmiin sekä oppimateriaaleihin ja –menetelmiin. Kieltenopettajalla on ratkaiseva rooli, sillä hän voi painottaa eri asioita omien näkemystensä mukaan.

5.3.1 Aikaisemmat kieliopinnot ja amk-kieliopinnot

Ennen ammattikorkeakouluopintoja olet jo opiskellut vieraita kieliä, ja sinulla on olemassa tietty käsitys itsestäsi kielenoppijana. Voi olla, että olet pärjännyt kieliopinnoissa hyvin ja kehittänyt itsellesi positiivisen kieliminän, mutta myös päinvastainen on mahdollista: aikaisemmista opinnoista sinulle on saattanut jäädä sellainen olo, ettet koskaan opi kieliä tai olet saanut vain lähes pelkkiä epäonnistumisen kokemuksia. On tärkeää, että olet tietoinen näistä aikaisemmista kokemuksista ja yrität päästä negatiivista tunteista eroon. Joillakin opintojaksoilla järjestetään alkukartoituksia, joissa kysellään myös aikaisemmista kielenoppimiskokemuksistasi tai ehkä opettajasi kysyy teitä luokkatilanteessa tai pyytää teitä keskustelemaan niistä ryhmissä.

Joissakin ammattikorkeakouluissa järjestetään lähtötasotestejä. Useimmiten lähtötasotesteillä kartoitetaan opiskelijoiden senhetkisen kielitaidon taso, ts. lähtötasotestien tulos määrittelee sen, ketkä joutuvat/pääsevät ns. valmentaville kursseille, joiden tavoitteena on yleensä perussanaston ja –kieliopin kertaus sekä kielitaidon monipuolinen aktivointi niin, että kaikki opiskelijat saavat valmiuksia selviytyä pakollisista kieliopinnoista. Näitä opintojaksoja järjestetään useimmissa ammattikorkeakouluissa, erityisesti ns. ammatillista väylää tulevien opiskelijoiden tukemiseksi. Lähtötasotestien tavoitteena voi olla myös opiskelijoiden senhetkisen kielitaidon vahvuuksien ja heikkouksien kartoittaminen tai opiskelijoiden kokemusten kartoittaminen heidän aikaisemmista kieliopinnoistaan.

Amk-kieliopintoihin kuuluvat pakolliset ja valinnaiset kieliopinnot, joiden määrät vaihtelevat ammattikorkeakouluittain. Usein opinnot ajoittuvat usealle vuodelle ja koostuvat 1–2 opintoviikon laajuisista opintojaksoista. Ehkä myös opettajasi vaihtuu opintojaksolta toiselle. Opettajallesi ei siis välttämättä muodostu kovin selkeää kokonaiskuvaa osaamisestasi pidemmältä aikajaksolta, ja siksi on ensi arvoisen tärkeää, että myös itse arvioit ja seuraat omaa edistymistä juuri pidemmällä tähtäyksellä. Joissakin ammattikorkeakouluissa järjestetään kaikille ulkomaille vaihtoon lähteville opiskelijoille kieli- ja kulttuuritesti.

5.3.2 Oppimisen arviointi

Perinteisesti oppimistulosten arviointi on ollut opettajasi tehtävä. Viime vuosina on kuitenkin paljon korostettu sitä, että jos otat vastuuta omasta oppimisestasi ja yrität pyrkiä itseohjautuvaksi oppijaksi, sinun on myös itse osattava arvioida omaa osaamistasi sekä myös vertaistesi osaamista. Tässä luvussa voit tutustua lyhyesti muutamaa keskeiseen arviointitapaan: opettajan tekemät arvioinnit, itsearviointi, vertaisarviointi ja portfolioarviointi.

1) Opettajan tekemät arvioinnit

Olet ehkä kaikkein tottunein siihen, että kielenopettajasi arvioi, miten olet suoriutunut ko. opintojakson tavoitteista. Opettajan tekemä arviointi voi perustua kirjallisiin ja suullisiin kokeisiin, jatkuvaan näyttöön, laatimaasi portfolioon tai projektitöihin jne.

Opettajan voi käyttää taitotasosteikkoja avuksi kielitaidon arvioinnissa. Suomessa eniten käytettyjä taitotasokuvauksia ovat esim. eurooppalaisen viitekehyksen ja YKI-testien taitotasokuvaukset. Ammattikorkeakouluja varten on laadittu AMKKIA-taitotasosteikot. Näitä asteikkoja voit käyttää myös sinä oppijana omien ja kavereidesi suoritusten arviointiin. Opettajien arviointeja tällaisten yhtenäisten taitotasokuvausten käyttö yhdenmukaistaa, ja sinulle oppijana ne ovat erinomainen keino arvioida omaa kielitaitoasi ja sen kehittymistä. Kaikissa edellä mainituissa esimerkkitasokuvauksissa on kuusi tasoa, ja kuvauksia on laadittu sekä yleiskielitaidosta että kielitaidon eri osa-alueista (ks. tark. liite 1 AMKKIAN yleistaitokuvaukset).

2) Itsearviointi

Sinun pitäisi pystyä oman oppimisesi arviointiin eli itsearviointiin. Itsearviointi toimii ennen kaikkea oman oppimisesi työkaluna sinulle itsellesi mutta myös arviointivälineenä. Itsearviointi on keskeinen osa elinikäistä oppimista. Itsearvioinnissa saat oikeuden arvioinnin tekemiseen ja jaat arviointivastuuta yhdessä opettajasi kanssa. Itsearvioinnin tavoitteena on ennen kaikkea oppimisesi edistäminen.

Itsearviointiin pystyminen on perusedellytys itseohjautuvalle oppimiselle. Se auttaa kehittämään omaa tietoisuuttasi opittavasta kielestä, tehokkaista oppimistavoista, kielitarpeista ja –suorituksista. Se auttaa sinua parantamaan motivaatiotasi ja lisää tavoitesuuntautumistasi kieliopinnoissasi.

Kun teet itsearviointia, sinun pitäisi pystyä mahdollisimman objektiivisesti ja realistisesti arvioimaan omaa kielitaitoasi. Tutkimukset ovat osoittaneet, että kielenoppijat pystyvät tähän melko hyvin. Sinun on kuitenkin hyvä olla tietoinen siitä, että yleensä kielenoppijat arvioivat itsearvioinneissa tekstin ja kuullun ymmärtäminen todellista osaamista paremmaksi, ja puolestaan suullisen ja kirjallisen tuottamisen taidot heikommiksi kuin mitä todelliset taidot ovat. Tällaiset tutkimustulokset on saatu myös ammattikorkeakouluopiskelijoiden kielitaidon itsearvioinneista.

Itsearviointi on toisaalta tavoite ja toisaalta väline tavoitteen saavuttamiseksi. Suorittamasi itsearviointi täydentää yleensä opettajasi tekemää arviointityötä. Sinun oma osallistumisesi arviointiin tekee arvioinnista jatkuvan, oppimisprosessiin kuuluvan oleellisen toiminnan. Itsearvioinnin on myös todettu mahdollisesti vähentävän ahdistuneisuutta. Tärkeää on se, että ymmärrät, mistä itsearvioinnissa on kyse ja että opit kehittämään myös itsearviointitaitojasi: itsearvioinnissa ei saisi vain olla kyse mekaanisesta omien suoritusten vertaamisesta oikeisiin ratkaisuihin tai mekaanisesta oman työn havainnoinnista ja rekisteröimisestä, vaan suorituksen arvon määrittämisestä.

Itsearviointia ei välttämättä tehdä vain opintojakson lopussa, vaan sitä voidaan tehdä opintojakson aikanakin. Esim. voit toisinaan oppitunnin lopussa vastata kahteen kysymykseen: 1. Mikä oli tärkein asia, jonka opit tällä oppitunnilla? 2. Mikä oli keskeisin kysymys, johon et saanut selvyyttä tällä oppitunnilla? Liitteessä 2 on esimerkki itsearviointilomakkeesta, johon on yhdistetty opintojakson palaute.

Opintojakson alussa voit määritellä itse omat tavoitteesi ko. opintojaksolle, arvioida kielitaitosi lähtötasoa ja tavoitetilaa. Opintojakson lopussa voit sitten arvioida, kuinka hyvin ja miksi pääsit tai miksi et päässyt asettamiisi tavoitteisiin. Tavoitteena on, että tunnistat ja tulet tietoiseksi omista vahvuuksistasi ja edistymisestäsi, eli kielenopiskeluun pyritään saamaan syvyyttä ja laatua. Tunteilla, arvostuksilla ja asenteilla on keskeinen sija oppimisessa. Itsearviointi kasvattaa vastuuta. Samoin oppimaan oppimisen portfolion tavoitteena on antaa opiskelijoille enemmän vastuuta omasta oppimisestaan. Lopullisena tavoitteena on oppimaan oppiminen ja elinikäinen oppiminen.

3) Vertaisarviointi

Vertaisarvioinnilla tarkoitetaan sitä, että arvioit muiden oppijoiden suorituksia. Kyse voi olla esim. suullisen esityksen tai kirjallisen tuottamisen arvioinnista. Vertaisarviointi on hyvä pari itsearvioinnille. Jotta pystyisit tekemään vertaisarviointeja, sinun on oltava tietoinen arviointikriteereistä ja –tavoista.

Vertaisarvioinnissa kyse voi olla opettajan määräämistä pareista tai itse valituista pareista, suullisesta tai kirjallisesta palautteesta. Palaute voi kohdentua opiskelijatoverisi koko kirjalliseen tai suulliseen tuotokseen tai vain tiettyihin piirteisiin. Vertaisarviointien tekeminen tarjoaa sinulle esim. mahdollisuuden arvioida toisten oppijoiden kirjoittamien tekstien heikkouksia ja vahvuuksia, ja sitä kautta voit oppia ottamaan ulkopuolisen näkökulman myös omiin teksteihisi. Sinulle tarjoutuu mahdollisuus op-

pia suhtautumaan oikealla tavalla palautteeseen ja käyttää sitä hyväksesi esim. omien tekstiesi muokkaamisessa. Opettajasi voi laatia esim. kirjoittamisen vertaisarviointeja varten erilaisia apukysymyksiä joko lukijan (esim. Mistä kohdista pidit eniten?) tai kirjoittajan (esim. Onko kirjoituksessani kohta, jonka haluaisit poistaa?) näkökulmasta tai tarkistuslomakkeen, jonka avulla voitte oppijoina antaa palautetta toisillenne (esim. lause- ja kappalerakenteesta). Vertaisarvioinnit toimivat parhaiten, jos oppijana koet, että tämä menetelmä auttaa pääsemään esim. parempiin kirjallisiin tuotoksiin, jos harjoittelet tehokkaasti vertaispalautteen antamista, jos sinulla on selkeät tavoitteet ja ohjeet vertaisarviointeja varten ja tunnet vastuusi palautteen antajana.

4) Portfolioarviointi

Portfolioarviointi tarkoittaa sitä, että työstät omista tuotoksistasi eräänlaisen näyttekokoelman, jonka opettajasi sitten arvioi. Portfolioon eli kielisalkkuun voi sisältyä esim. kirjoittamiasi aineita, oppimispäiväkirjasi, näytteitä suullisista tuotoksistasi (esim. videoitu tilanne tai kasetille nauhoitettu ääninäyte). Yleensä portfolioa työstetään koko ko. opintojakson ajan, ja saat opettajalta palautetta jo työskentelyn edetessä. Sinun kannattaisi kerätä tällaista portfolioa omista suorituksistasi, vaikka opettajasi ei portfolioa arvioisikaan. Suomessa on parhaillaan menossa laaja Eurooppalainen kielisalkku –hanke. Tästä kielisalkusta suunnitellaan yhteistä työkalua kaikille kielitaitonsa raportoinnista kiinnostuneille eurooppalaisille. Kielisalkun sisällöksi on määritelty tässä kehittämissivuvaiheessa seuraavat osat (ks. tark. www.uta.fi/laitokset/okl/tokl/eks/index.html):

1. Kielipassi
 - sisältää viralliset kielitaitotodistukset ja kriteeriviitteisiä itsearviointeja
2. Kielenoppimishistoria
 - sisältää oppijan itsearviot eri kielten osataidoista ja merkittävät kielenoppimiskokemukset
3. Työkansio
 - a. oppimiskansio: tärkeä itsenäistyvän kielenoppimisen pedagoginen työväline
 - b. raportointikansio: kielitaidon dokumentointi oppimisdokumenttien avulla

Työkansion keräämisen voit aloittaa jo. Muihinkin kielisalkun osiin tässä oppimateriaalissa on ollut sopivia taustakyselyjä ja vinkkejä.

5.3.3 Palautteen saaminen ja antaminen

Olet kieliopintojesi aikana tottunut sekä saamaan että antamaan palautetta. Opettajalta saamasi palaute auttaa sinua kehittämään omia taitojasi ja kertoo sinulle vahvuuksistasi. Opettajallesi antama palaute puolestaan auttaa häntä kehittämään omaa opetustaan.

1) Opettajasi antama palaute suullisesta kielitaidostasi

Kun aloitit opintosi ammattikorkeakoulussa, suullista kielitaitoasi ei todennäköisesti oltu juuri testattu aikaisemmissa opinnoissasi. Ammattikorkeakoulujen kieliopintojen tehtävänä on kouluttaa opiskelijat työelämän kielitarpeisiin. Ammattikorkeakoulusta valmistuvana sinun tulee kyetä toimimaan työelämän asiantuntijatehtävissä. Kommunikatiivinen kielitaito saattaa olla edellytys näihin tehtäviin, ainakin kansainvälisissä yrityksissä. Koska suullinen kielitaito on oleellinen osa työelämässä tarvittavaa kielitaitoa, nykyisissä kieliopinnoissasi suullinen kielitaito on keskeisemmässä asemassa kuin aikaisemmissa opinnoissasi. Ammattikorkeakoulujen kielenopettajien lähtökohta on, että suullista kielitaitoa tulee harjoituttaa. Koska suullista kielitaitoa opiskellaan, sitä tulee myös arvioida. Näin ollen suurimmassa osassa kielten opintojaksoja suullisella kielitaidolla on opintojakson luonteesta riippuen merkitystä arvosanan muodostumisessa.

Suullinen testi voidaan toteuttaa yksin, pareittain tai ryhmässä joko kasvokkain tapahtuvana testauksena tai studiotestinä. Suullisesta testistä annetaan yleensä arvosana, kuten muissakin tenteissä. Jos testi suoritetaan yksin tai pareittain, saat todennäköisesti palautetta opettajalta heti testin jälkeen, ts. voit keskustella opettajan kanssa suullisen kielitaitosi vahvuuksista ja heikkouksista. Opettaja saattaa pyytää sinua itsearvioimaan suullista kielitaitoasi. Jos testauksen kohteena on ryhmä, opettaja yleensä videoi testitilanteen, koska samanaikaisesti on vaikea arvioida monia testattavia. Joskus video katsotaan jälkeen päin yhdessä opiskelijaryhmän kanssa ja oppijoilla on mahdollisuus antaa palautetta tai vertaisarviointia ryhmässä olleille. Opettaja on antanut etukäteen tiedon, miten suullisen testin arvosana muodostuu. Arvosana saattaa olla holistinen, ts. opettaja kiinnittää huomiota puheen viestinnällisyyteen ja antaa näin ollen kokonaisarvosanan suorituksesta. Joskus opettaja saattaa arvioida suullisen suorituksen analyttisesti, ts. antaa arvosanan eri kriteereistä (esim. ääntäminen, sanasto, sujuvuus) ja lopullinen arvosana on näiden kriteeriarvosanojen keskiarvo. Opettaja saattaa antaa palautetta myös kirjallisesti mm. vahvuuksistasi ja heikkouksistasi. Tällainen palaute on syytä liittää portfolioon, jolloin suullisen kielitaidon kehittymisen seuranta on helppoa. Ole aktiivinen kehittämään suullista kielitaitoasi ja ota vastaan opettajan palautetta! Näin pystyt vahvistamaan vahvuusalueitasi ja kehittämään niitä osa-alueita, jotka eivät vielä ole niin vahvoja.

2) Opettajasi antama palaute kirjallisesta tuottamisestasi

Perinteisesti kirjoittamisen opetuksessa ja arvioinnissa on painotettu kieliopin ja sanaston oikeaa käyttöä sekä oikeinkirjoitusta. Uusien kirjoittamisteorioiden myötä on alettu kiinnittää huomiota myös kirjoittamisprosessiin ja nimenomaan prosessin opettamiseen. Kommunikatiivisen kieltenopetuksen myötä kirjoittamisen opetuksessa on korostunut viestinnällisyys, sanoman perillemeno ja huomiota kiinnitetään myös konventioiden noudattamiseen ja oikean tyylin valitsemiseen. Kirjoitettaessa interaktio ei ole samanaikaista kuten puhuessa, vaan tapahtuu tavallaan jälkikäteen. Tässä on siis suurin ero puhutun ja kirjoitetun kielen välillä.

Kirjoitustehtävät voidaan yleensä arvioida holistisesti, siis antamalla yksi arvosana kuvamaan koko tuotosta, ja tämä voi tapahtua esim. jonkin taitotasosteikon avulla. Kirjoittamista voidaan myös arvioida analyttisesti, ts. arviointikohteiksi nimetään tietyt piirteet. Huomiota voidaan kiinnittää mm. seuraaviin asioihin:

- tehtävän suorittaminen (odotettu/sopiva/hyvä tapa suorittaa tehtävä)
- sisällön tarkkuus ja kattavuus
- kielen/tyylin soveltuvuus
- helppolukuisuus/hyvä jäsenytyneisyys
- kielen tarkkuus
- kielelliset ansiot (hyvä/monipuolinen sanasto; monipuoliset rakenteet).

Opettajasi antama palaute sinulle ja opiskelijatovereillesi luokkatilanteessa voi olla sitä, että hän keskustelee koko luokan kanssa tietyistä ongelmakohdista, että hän näyttää malleja muutamista opiskelijoiden tuotoksista koko luokalle, esim. ottamalla yhden opiskelijan koko tuotoksen tarkastelun kohteeksi tai että hän antaa henkilökohtaista palautetta. Kirjallisen palautteen hyödyllisyydestä on ristiriitaisia käsityksiä, mutta oikeanlainen kirjallinen palaute auttaa kirjoittajaa varmasti kehittämään omia kirjoitustaitojaan. Oikeanlainen palaute lähtee siitä, että opettajalla on jotakin positiivista sanottavaa. Sen lisäksi hän tekee ehdotuksia, miten kirjallista tuotosta voisi parantaa, ja hänen pitää antaa myös muutama konkreettinen ehdotus näistä muutoksista. Palaute ei saa kohdistua pelkästään pintatasoon (oikeinkirjoitus, kielioppi jne.) ja sen pitäisi olla kannustavaa mutta rehellistä, vaikka tekstissä olisikin paljon puutteita.

3) Opettajalle antamasi palaute

Opettajan sinulle antama palaute on tietoa siitä, kuinka oppijana onnistuit opintojaksolla. Toisaalta opettajan sinulta keräämä opiskelijapalaute on tärkeä kielenopetuksen arvioinnin ja laadunvarmistuksen muoto. Opettajasi voi kerätä palautteita joko suullisesti tai kirjallisesti. Useimmiten olet varmaan tottunut antamaan kirjallista palautetta opintojakson loppupuolella. Ehkä olet jo tutustunut myös palautteen antamiseen verkon avulla, sillä useassa ammattikorkeakoulussa kokeillaan verkkopalautejärjestelmää.

Palautelomake on toimiva, kun se antaa opettajalle arvokasta tietoa opintojakson kehittämiseksi. Joissakin ammattikorkeakouluissa järjestetään palautetilaisuuksia opiskelijoiden ja opettajan sekä opiskelijoiden ja koulutusjohtajan kanssa. On tärkeää, että voit opiskelijana kokea voivasi vaikuttaa opintoihisi antamasi palautteen avulla. Palautetta voidaan myös kerätä opintojakson kuluessa, ja voit antaa jatkuvaa palautetta opettajillesi opintojesi yhteydessä.

POHDINTAKYSYMYKSIÄ

1. Taitavan oppijan tunnusmerkit

Mitä taitavan oppijan tunnusmerkkejä omaat itse? Käy taulukko 6 läpi vastaten seuraaviin kysymyksiin aina/ joskus/en koskaan

1. Asetatko itsellesi tarkkoja tavoitteita?
2. Haluatko oppia oppimisen vuoksi?
3. Uskotko omiin kykyihisi selviytyä erilaisista oppimistehtävistä?
4. Oletko aidosti kiinnostunut opittavista asioista?
5. Pystytkö keskittymään helposti oppitunneilla käsiteltävään asiaan?
6. Onko toimintatapasi yrityksen ja erehdyksen kautta?
7. Osaatko tarkkailla omaa oppimistasi?
8. Pystytkö vertaamaan omaa oppimistasi aikaisempaan tilanteeseesi?
9. Uskotko selviäväsi erilaisista oppimistehtävistä ilman apua?
10. Pystytkö arvioimaan omaa toimintaasi huolellisesti?

Arviot: aina 2 pistettä, joskus 1 pistettä, en koskaan 0 pistettä paitsi kysymys 6: en koskaan 2 pistettä, joskus 1 piste, aina 0 pistettä. Voit arvioida omia itsesääätelytaitojasi seuraavasti:

17-20 pistettä: Olet varmasti erittäin taitava oppija, jatka samalla tavalla!

13-16 pistettä: Olet melko taitava oppija ja pärjät luultavasti hyvin opinnoissasi, mutta voisit hyötyä muutaman piirteesi kehittämisestä.

9-12 pistettä: Olet keskiverto oppija: pääsisit helposti vielä parempiin tuloksiin, jos kehittäisit joitain itsesäätelyominaisuuksiasi.

0-8 pistettä: Sinun kannattaa pysähtyä pohtimaan omaa oppimistasi. Yritä kehittää taitavan oppijan piirteitä itsellesi aina yksi osa-alue kerrallaan. Huomaat, että opit sen jälkeen helpommin ja nopeammin.

2. Analyysi itsestä kielenoppijana

Millainen kielenoppija olet? Analysoi kohta kohdalta esitetyt hyvän kielenoppijan piirteet ja pohdi, onko sinulla ko. piirre vai ei. Auttaisiko ko. piirteen kehittäminen sinua paremmaksi kielenoppijaksi? Miten voisit kehittää sitä ominaisuutta?

3. Kielivihko oppimisen itsearvioinnin edistämiskeinona

Sinulla olisi hyvä olla 'kielivihko'. Siihen voit kirjata kielten oppimisen kannalta tärkeitä asioita, esim.

- itsellesi asettamasi tavoitteet kielten oppimisen suhteen
- kielten tunneilla annetut tehtävät ja harjoitukset
- uusia sanoja / ilmauksia, jotka haluat oppia muistamaan
- kuulemiasi tai lukemiasi sanoja, joita et ymmärrä, ja joiden merkityksen haluat kysyä joltakin tai katsoa sanakirjasta
- oppimiasi kielioppisääntöjä
- muistiinpanoja kohdekielellä käydyistä keskusteluista
- referointeja siitä, mitä olet lukenut kohdekielellä
- tekemiäsi kielioppivirheitä, jotka haluaisit välttää jatkossa ja oppia oikeat muodot
- kommentteja oppimisstrategioista, joita olet käyttänyt
- ajan, jonka olet käyttänyt kielten opiskeluun viikoittain.

Tee 'kielivihkosta' mahdollisimman yksikertainen tai sitten mahdollisimman yksityiskohtainen, aivan kuten haluat. Tyyli riippuu omasta persoonallisuudestasi ja 'kielivihkon' tarkoituksesta. Käytä 'kielivihkoa' joka päivä. Tee siitä itsellesi hyvä ystävä!

(mukaellen Oxford 1990, 177-178)

4. Palaute itselle

Kuinka usein annat itsellesi positiivista palautetta kielten oppimisesta? Tee lista positiivisesta palautteesta, jota olet antanut itsellesi.

Kuinka usein annat itsellesi negatiivista palautetta kielten oppimisesta? Tee lista negatiivisesta palautteesta, jota olet antanut itsellesi.

Millainen vaikutus antamallasi positiivisella ja negatiivisella palautteella on kielten oppimiseesi? (mukaellen Oxford 1990, 149)

5. Itsearviointi

Oletko tehnyt kielitaitosi itsearviointia? Millä tavalla? Miten koit sen? Oliko se mielestäsi vaikeaa vai helppoa? Miksi koit sen vaikeaksi/helpoksi? Tee kielitaitosi itsearvio AMKKIA-asteikon avulla: arvioi millä tasolla kielitaitosi on, voit myös arvioida erikseen eri osaitaitoja, jos sinusta tuntuu, että esim. osaat kirjoittaa paremmin kuin puhua.

6. Vertaisarviointi

Oletko tehnyt kieliopinnoissasi vertaisarviointeja? Miten olet kokenut toisten oppijoiden arvioinnin? Entä mitä mieltä olet ollut muilta oppijoilta saamistasi arvioinneista?

7. Opettajan arvioinnit

Mitä asioita kielten opintojaksoilla pitäisi mielestäsi arvioida? Miten opettajan pitäisi mielestäsi esittää arviointiperusteet ja -kriteerit?

8. Portfolioarviointi

Oletko laatinut portfolion jollakin kielten opintojaksolla? Piditkö siitä arviointikeinona? Miksi pidit/et pitänyt? Mitkä taidot kehittyivät mielestäsi eniten portfolion laatimisen avulla?

9. Opettajalta saatu palaute suullisesta kielitaidosta

- a. Millaisilla testausmenetelmillä haluaisit arvioidavan suullista kielitaitoasi? Miksi?
- b. Mitkä mielestäsi ovat tärkeitä arviointikriteereitä, kun testataan sinun suullista kielitaitoasi?
- c. Miten haluaisit palautetta suullisesta kielitaidostasi (suullisesti, kirjallisesti)?

d. Esimerkki itsearvioinnista englannin Customer Contacts –opintojakson päätteeksi. (liite 2)

10. Opettajalta saatu palaute kirjallisesta tuottamisesta

- Miten haluaisit testattavan kirjallista tuottamistasi? Miksi?
- Mitkä ovat mielestäsi tärkeimmät kriteerit kirjallisten tuotosten arvioinnissa?
- Millaista palautetta opettajasi pitäisi antaa kirjallisista tuotoksistasi, jotta se auttaisi sinua kehittymään kirjoittajana?

11. Palaute opintojaksoista

Miten haluaisit antaa palautetta kielten opintojaksoista opettajallesi? Mitä palautelomakkeessa pitäisi kysyä? Miten koet palautteen antamisen? Mikä on sen tarkoitus?

12. Itsearviointi

Kun opiskelet kieliä, sinun on tärkeää huomata, kuinka edistyt oppimisessasi. Pelkkä opettajan arvio oppimisestasi ei riitä, vaan on tärkeää, että myös itse kiinnität huomiota edistymiseesi kieliopinnoissa.

Seuraavien kysymysten avulla voit arvioida osaamistasi ja edistymistäsi kielitaidon eri osa-alueilla.

Kuullun ymmärtäminen

- Kuinka suuren osan ymmärrät syntyperäisen kanssa käytävästä keskustelusta?
 vähemmän kuin puolet
 yli puolet
 lähes kaiken
- Kuinka suuren osan ymmärrät tyypillisestä oppitunnilla tehtävästä kuullun ymmärtämisharjoituksesta?
 vähemmän kuin puolet
 yli puolet
 lähes kaiken
- Ovatko kuullun ymmärtämistaitosi parantuneet viimeisen vuoden kuluessa, eli ymmärrätkö kuulemastasi enemmän nyt kuin vuosi sitten? kyllä ei
Miksi taitosi ovat kehittyneet/eivät ole kehittyneet? Miten voisit parantaa niitä?

- Pystytkö yleensä arvaamaan kuulemasi sisällön, jos et ymmärrä kaikkea? kyllä ei
Jos vastasit kyllä, mitkä asiat auttavat sinua arvaamaan sisältöä?

- Miten kokonaisuudessaan arvioisit kuullun ymmärtämistäsi?
 Oikein hyvin menee.
 Ei hassummin, ei valittamista.
 Paljon ongelmia.

Tekstin ymmärtäminen

- a) Kuinka suuren osan ymmärrät kohdekielisestä sanomalehti- tai aikakausiartikkelista?
___ vähemmän kuin puolet
___ yli puolet
___ lähes kaiken
- b) Kuinka suuren osan ymmärrät tyypillisestä oppitunnilla tehtävästä luetun ymmärtämisharjoituksesta?
___ vähemmän kuin puolet
___ yli puolet
___ lähes kaiken
- c) Ovatko luetun ymmärtämistaitosi parantuneet viimeisen vuoden kuluessa, eli ymmärrätkö lukemastasi nyt enemmän kuin vuosi sitten? ___ kyllä ___ ei

Miksi taitosi ovat kehittyneet/eivät ole kehittyneet? Miten voisit parantaa niitä?

- d) Pystytkö yleensä arvaamaan lukemasi tekstin sisällön, jos et ymmärrä kaikkea? _ kyllä _ ei
Jos vastasit kyllä, mitkä asiat auttavat sinua arvaamaan sisältöä?

- e) Miten kokonaisuudessaan arvioisit luetun ymmärtämistaitojasi?
___ Oikein hyvin menee.
___ Ei hassummin, ei valittamista.
___ Paljon ongelmia.

Puhuminen

- a) Kun puhut syntyperäisten kanssa, näyttävätkö he ymmärtävän puhettasi suurimmaksi osaksi?
___ kyllä ___ ei
- b) Ymmärtävätkö opiskelukaverisi yleensä puhettasi kohdekielellä? ___ kyllä ___ ei
- c) Ovatko suulliset taitosi kehittyneet viimeisen vuoden aikana (laatu ja määrä)?
__ kyllä __ ei

Miksi taitosi ovat kehittyneet/eivät ole kehittyneet? Miten voisit parantaa niitä?

- d) Pystytkö löytämään tapoja ilmaista itseäsi, vaikka et tietäisikään kaikkia sanoja? _ kyllä _ ei
Jos vastasit kyllä, miten yleensä ilmaiset itseäsi, jos et tiedä kaikkia sanoja?

- e) Miten kokonaisuudessaan arvioisit puhumistasi?
___ Oikein hyvin menee.
___ Ei hassummin, ei valittamista.
___ Paljon ongelmia.

Kirjoittaminen

- a) Kun kirjoitat luokkahuoneen ulkopuolella kohdekielellä, ymmärtävätkö ihmiset yleensä sinua? _____ kyllä _____ ei
- b) Kun kirjoitat luokkahuoneessa, ymmärtävätkö luokkatoverisi yleensä, mitä tarkoitat? _ kyllä _ ei
- c) Ovatko kirjoittamistaitosi kehittyneet viimeisen vuoden kuluessa (laatu ja määrä)? _ kyllä _ ei
Miksi taitosi ovat kehittyneet/eivät ole kehittyneet? Miten voisit parantaa niitä?

- d) Löydätkö ilmaisemiskeinot kirjoittamisessa, vaikka et tietäisikään kaikkia sanoja? _ kyllä _ ei
Jos vastasit kyllä, miten yleensä ilmaiset itseäsi, jos et tiedä kaikkia sanoja?

- e) Miten kokonaisuudessaan arvioisit kirjoittamistasi?
____ Oikein hyvin menee.
____ Ei hassummin, ei valittamista.
____ Paljon ongelmia.

(mukaellen Oxford 1990, 182-183)

KIRJALLISUUS LUVUT 5.1-5.2

- Dryden, G. & Voss, J. 1996. Oppimisen vallankumous. Ohjeita elinikäistä oppimista varten. Suom. Raimo Salminen. Tietosanoma.
- Edmondson, W. 2000. What We Know about Language Learning, and Some Implications for Language Teaching. Teoksessa P. Kaikkonen & V. Kohonen (toim.) Minne menet, kieli- kasvatus? Näkökulmia kielipedagogiikkaan. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. 11-25.
- Ellis, R. 1987. Understanding Second Language Acquisition. Oxford: Oxford University Press.
- Ellis, R. 1994. The Study of Second Language Acquisition. Oxford: Oxford University Press.
- Elsinen, R. 2000. ”Kielitaito – väylä Suomen ulkopuoliseen maailmaan.” Yliopisto-opiskelijoiden vieraiden kielten oppimiseen liittyviä käsityksiä kielikeskusopettajan tulkitsemana. Joensuun yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja n:o 62.
- Kalin, M. & Nurmi, T. & Räsänen, A. 1997. Kielen opetuksesta oppimisen ohjaamiseen. Jyväskylän yliopiston kielikeskuksen toimintatutkimusraportti vuodelta 1996-1997. Jyväskylän yliopiston kielikeskus. Raportteja 2.
- Leitola, K. 2001. Oppimisen NLP. Helsinki: Tammi.
- Lightbown, P. & Spada, N. 1993. How Languages Are Learned. Oxford: Oxford University Press.
- Nunan, D. 1989. Understanding Language Classrooms. A Guide for Teacher-initiated Action. New York: Prentice Hall.
- Otala, L. 1999. Osaajana opintiellä. Opas elinikäisen oppimisen matkalle. Porvoo: WSOY.
- Paane-Tiainen, T. 2000. Oppijaksi aikuisena. Helsinki: Edita.
- Ringom, B. 1993. Opi oppimaan. Tuloksellisen aivotyön ja opiskelun opas. Helsinki: Innotiimi.

- Rubin, J. & Thompson, I. 1982. *How to Become a More Successful Language Learner*. New York: Heinle and Heinle.
- Ruohotie, P. 1998. *Motivaatio, tahto ja oppiminen*. Helsinki: Edita.
- Ruohotie, P. 2000. *Oppiminen ja ammatillinen kasvu*. Porvoo: WSOY.
- Räsänen, A. 1994. *Kielenoppimisesta aikuisiässä*. Teoksessa A. Määttä (toim.) *Aikuisten kielitaito*. Helsinki: Opetushallitus. 6-21.
- Räsänen, A. 1999. *Building Skills for Continuous Language Learning and Professional Development – A Summary of Cycle 1 (1994-1997) Action Research Findings*. Teoksessa: A. Räsänen & E. Randell (toim.) *Towards Learner and Teacher Autonomy – Self-directed Learning as a Departmental Policy for Quality Development in Language Centre Instruction*. Action Research Report 3 from the Jyväskylä University Language Centre. 2-19.
- Tornberg, U. 1997. *Språkdiraktik*. Malmö: Gleerups.

KIRJALLISUUS LUKU 5.3

- Airola, A. 2000. *Towards Internationalisation. English Oral Proficiency in BBA Studies at North Karelia Polytechnic*. Joensuun yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja N:o 55.
- Airola, A. (toim.) 2001. *Suullisen kielitaidon arviointi ammattikorkeakouluissa*. OPM:n rahoittama kieltenopetuksen kehittämishanke. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun julkaisuja A: Tutkimuksia, 9.
- Alaniva, O. 1995. *Suullisen kielitaidon kokeilu Oulun normaalikoulun lukiossa 1992-1994*. Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan opetusmonisteita ja selosteita 64/1995.
- Grabe, W. & Kaplan, R. 1996. *Theory and Practice of Writing. An Applied Linguistic Perspective*. London and New York: Longman.
- Huhta, A. 1993. *Suullisen kielitaidon arviointi*. Teoksessa S. Takala (toim.) *Suullinen kielitaito ja sen arviointi*. Jyväskylän yliopiston kasvatustieteiden tutkimuslaitoksen julkaisusarja B. Teoriaa ja käytäntöä 77. Jyväskylä. 143-225.
- Huttunen, I., Paakkunainen, R. & Pohjala, K. 1995. *Suullisen kielitaidon opetus ja arviointi lukiossa*. Lukion suullisen kielitaidon kokeilun loppuraportti. Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan tutkimuksia 95.
- Jakobovits, L. A. 1970. *Foreign Language Learning. A Psycholinguistic Analysis of the Issues*. Rowley, Massachusetts: Newbury House.
- Juurakko, T. (toim.) 2001. *Kielitaidon arvioinnin yhdenmukaistaminen ammattikorkeakouluissa*. Hämeen ammattikorkeakoulun julkaisuja A: 16.
- Juurakko, T. & Airola, A. 2002. *Tehokkaampaan kielenoppimiseen*. Hämeen ammattikorkeakoulun julkaisuja A: 17.
- Kohonen, V. 2000. *Eurooppalainen kielisalkku kielenopetuksen kehittämistyössä: suuntaviittoa ja mahdollisuuksia*. Teoksessa V. Kohonen & U. Pajukanta (toim.) *Eurooppalainen kielisalkku -kokemuksia EKS-projektin alkutaipaleelta*. Tampereen yliopiston opettajankoulutuslaitoksen julkaisuja A 23. 9-44.
- Mäkinen, K. 2000. *Kirjoittamis- ja itsearviointitaitojen kehittyminen yläasteella: Portfoliokokeilu englannin kielen oppimisessa*. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Tutkimuksia 67.
- Pollari, P. 2000. *Portfolio – yksilöllinen vaihtoehto kielten opiskeluun ja arviointiin*. Teoksessa A. Airola (toim.) *Kieltenopetuksen haasteet ammattikorkeakouluissa*. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun julkaisuja A: Tutkimuksia 5. 28-39.
- Takala, S. 2001. *Ammattikorkeakouluopiskelijoiden kielitaidon arvioinnin koespefikaatiot*. Teok-

- sessä T. Juurakko (toim.) Kielitaidon arvioinnin yhdenmukaistaminen ammattikorkeakouluissa. Hämeen ammattikorkeakoulun julkaisuja A: 16.
- Wiggins, G. 1998. *Educative Assessment. Designing Assessments to Inform and Improve Student Performance*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.

AMKKIA-HANKKEESSA LAADITUT TAITOTASOKUVAUKSET

TAITOTASO 6

Pystyy puhumaan kaikissa sosiaalisissa ja ammatillisissa tilanteissa erittäin sujuvasti, vaivattomasti ja tilanteisiin hyvin sopivaa kieltä käyttäen. Pystyy kirjoittamaan vaativaa tekstiä ja osoittamaan eri tyyllilajien hallintaa. Ymmärtää vaikeuksista kaikenlaista puhetta mukaan lukien ammattisuuntautunutta puhetta. Vain hienot vivahteet ja yleiskielestä poikkeava puhe voivat tuottaa vaikeuksia. Lukee helposti mitä tahansa tekstiä, mukaan lukien kompleksisia ohjekirjoja ja erikoisartikkeleja silloinkin, kun ne eivät liity omaan alaan. Hienot merkitysvivahteet voivat aiheuttaa vaikeuksia. Kielen rakenteiden ja sanaston ymmärtämisessä ja käytössä ei ole ilmeisiä puutteita.

TAITOTASO 5

Pystyy ilmaisemaan itseään sekä sosiaalisissa että ammatillisissa kielenkäyttötilanteissa sujuvasti ja tilanteisiin sopivalla tavalla. Pystyy kirjoittamaan selkeää ja sujuvaa tekstiä, mukaan lukien ammattiin liittyviä tekstejä, asianmukaisella tyyllillä. Ymmärtää pitempää puhetta, monimutkaisia ohjeita ja erityissanastoa sisältävää kieltä. Yleiskielestä poikkeava puhe aiheuttaa jonkin verran vaikeuksia. Ymmärtää vaikeuksista omaa erityisalaansa käsitteleviä tekstejä ja muunlaista kielellisesti monimutkaista tekstiä. Harvinaiset ilmaisut ja merkitysvivahteet aiheuttavat kuitenkin ajoittain ongelmia. Hallitsee hyvin kielen rakenteet, mutta joissakin epätavallisissa yhteyksissä voi esiintyä vielä ajoittain ongelmia. Ymmärtää ja osaa käyttää asianmukaisesti laajaa yleissanastoa ja oman alan sanastoa.

TAITOTASO 4

Pystyy selviytymään hyvin arkisissa työhön ja vapaa-aikaan liittyvissä tilanteissa. Selviytyy useimmista kohtaamistaan viestintävaikeuksista kiertoilmauksia käyttäen. Pystyy kirjoittamaan sisällöllisesti ehyen kokonaisuuden. Esiintyvät epätarkkuudet eivät haittaa ymmärrettävyyttä. Ymmärtää normaalitempoista puhetta käytännön elämään, vapaa-aikaan ja työhön liittyvistä aiheista. Abstraktit aiheet sekä nopea ja yleiskielestä poikkeava puhekieli tuottavat vaikeuksia. Ymmärtää pääajatuksat yleisiä aiheita koskevista ja oman erityisalansa teksteistä. Yksityiskohtia ja vivahteita voi jäädä epäselviksi. Osaa käyttää rakenteita monipuolisesti, mutta virheitä esiintyy jossakin määrin monimutkaisempien ja harvinaisempien rakenteiden käytössä. Sanasto riittää viestimään keskeiset asiat jonkin verran vaativammassakin tehtävissä ja tilanteissa. Osaa oman alansa sanaston, mutta sen ulkopuolella on ilmeisiä puutteita.

TAITOTASO 3

Pystyy puhumaan ymmärrettävästi ja selviytyy kohtalaisesti rutiininomaisissa työtilanteissa ja arkisissa kielenkäyttötilanteissa, vaikka viestintä on vielä hidasta ja epäröivää. Pystyy välittämään kirjallisesti haluamansa viestin vakioilmauksia käyttäen. Tekstit voivat olla kielellisesti hieman epäyhdenäisiä, mikä saattaa katkaista lukurytmin. Saa selville pääasian normaalitempoisesta puheesta ja monista radio- ja TV-ohjelmista. Hieman nopeampi puhe aiheuttaa vielä ymmärtämisvaikeuksia. Ymmärtää tekstejä, joissa on pääasiassa tavallista arkipäivän tai työhön liittyvää kieltä. Vieraammat aiheet ja osia vaativammista teksteistä voivat jäädä ymmärtämättä. Osaa käyttää tavallisimpia rakenteita, mutta kieliopin hallinnassa esiintyy ajoittain horjuvuutta. Osaa hyvin sanaston jokapäiväiseen elämään liittyvissä tehtävissä ja tilanteissa ja kohtalaisen hyvin oman alan sanaston.

TAITOTASO 2

Pystyy viestimään yksinkertaisissa ja rutiininomaisissa tehtävissä ja tilanteissa. Ei pysty ymmärtämään tarpeeksi pitääkseen itse yllä keskustelua. Pystyy kirjoittamaan lyhyitä, yksinkertaisia tekstejä, mutta tekstit eivät välttämättä muodosta ehjää kokonaisuutta eivätkä kaikki ilmaukset ole täysin ymmärrettäviä. Ymmärtää keskeiset ajatukset selkeästä tavanomaisesta puheesta, joka koskee tuttuja, tavallisesti työssä ja vapaa-aikoina esiintyviä asioita. Ymmärtää pääasiat ja löytää ennustettavissa olevaa tietoa lyhyistä, tuttuja aiheita koskevista yksinkertaisista teksteistä. Saa lukemalla selville helposti tunnistettavia toimintaohjeita. Osaa käyttää yksinkertaisempia ja joitakin kompleksisempia lauseita, mutta kieliopin hallintaa horjuu. Osaa tavallisimmat sanat, mutta niiden käytössä ilmenee ajoittaista epätarkkuutta.

TAITOTASO 1

Pystyy viestimään suullisesti vain kaikkein yksinkertaisimmissa tilanteissa. Viestintä on hidasta ja katkonaista. Pystyy kirjoittamaan vain lyhyitä, yksinkertaisia tekstejä, jotka koostuvat yksinkertaisista ilmauksista ja hajanaisista lauseista, jotka ovat vain osittain ymmärrettäviä. Ymmärtää ilmaisuja, jotka liittyvät perustietoon itsestä ja välittömästä ympäristöstä. Pystyy ymmärtämään keskeisen sisällön lyhyistä ja selkeistä viesteistä. Ymmärtää hyvin yksinkertaisia lauseita ja ilmaisuja, jotka koskevat helposti tunnistettavaa tietoa. Osaa käyttää vain aivan yksinkertaisimpia rakenteita ja niidenkin tarkkuus horjuu. Osaa vain aivan yleisimmän sanaston, joka liittyy arkipäivään, omaan itseensä ja omaan alaan.

ITSEARVIOINTI JA PALAUTE (WIGGINS 1998, 294)

 Näillä tunneilla olen tuntenut, että tunnen (olevani)

Tärkeä	1	2	3	4	5	Jätetty huomiotta
Oloni mukavaksi	1	2	3	4	5	Oloni epämukavaksi
Sitoutunut	1	2	3	4	5	Rauhaton
Osa porukkaa	1	2	3	4	5	Yksin
Saan tyydytystä työstäni	1	2	3	4	5	En saa tyydytystä työstäni
Varma asemastani	1	2	3	4	5	Epävarma asemastani

 Opettaja on (ollut)

Valmistellut hyvin tunnit	1	2	3	4	5	Valmistellut huonosti tunnit
Oikeudenmukainen	1	2	3	4	5	Epäoikeudenmukainen
Auttavainen	1	2	3	4	5	Ei-auttavainen
Organisoitunut	1	2	3	4	5	Heikosti organisoitunut
Tavoitteissaan selkeä	1	2	3	4	5	Epäselvä tavoitteissaan
Ymmärtänyt tarpeeni	1	2	3	4	5	Ei ole ymmärtänyt tarpeitani
Täysin sitoutunut ja innostunut	1	2	3	4	5	Selkeästi tympäännyt
Hallinnut opetettavan sisällön	1	2	3	4	5	Ei asiantuntija alallaan
Pystynyt konkretisoimaan vaikeat asiat	1	2	3	4	5	Opetus yli ymmärryksen

 Työskentelymme on yleensä ollut

Ajatuksia herättävää	1	2	3	4	5	Tylsää
Tehokasta	1	2	3	4	5	Tehotonta
Liian nopeaa	1	2	3	4	5	Liian hidasta
Liian helppoa	1	2	3	4	5	Liian vaikeaa
Liian paljon samaa	1	2	3	4	5	Liian ennalta arvaamatonta
Liian abstraktia	1	2	3	4	5	Liian yksinkertaista
Liian vähän	1	2	3	4	5	Liian paljon

NORTH KARELIA POLYTECHNIC
Customer Contacts IB -01

SELF-ASSESSMENT

Name: _____

Student number: _____

Please circulate those that best describe you and your development during this course.

0 = so low/weak that cannot be approved or assessed/does not meet the requirements and aims of the course at all.

General:

1.	Attendance	0	1	2	3	4	5
2.	Participation	0	1	2	3	4	5
3.	Motivation and attitude	0	1	2	3	4	5
4.	Collaboration/group work/pair work	0	1	2	3	4	5

How have your English skills developed during this course?

1 = have deteriorated a little

2 = have stayed the same

3 = have improved a little

4 = have improved a lot, as I expected

5 = have improved a lot, more than I expected

1.	Oral skills	1	2	3	4	5
2.	Vocabulary	1	2	3	4	5
3.	Grammatical accuracy	1	2	3	4	5
4.	Cultural sensitivity	1	2	3	4	5
5.	Writing skills	1	2	3	4	5

How has your knowledge increased in the following areas?

1.	Meetings and negotiations	1	2	3	4	5
2.	Application and CV	1	2	3	4	5
3.	Business letters	1	2	3	4	5
4.	Telephone calls	1	2	3	4	5

Your opinion about the usefulness of this course.

Did you or did you not like the course? Why/Why not?
